

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİ SUÇU VE POLİSİN FUHUŞ AMAÇLI İNSAN
TİCARETİ İLE MÜCADELESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinan AYDOĞDU

OCAK-2012

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİ SUÇU VE POLİSİN FUHUŞ AMAÇLI İNSAN
TİCARETİ İLE MÜCADELESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinan AYDOĞDU

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hayati AKTAŞ

OCAK-2012

TRABZON

ONAY

Sinan AYDOĞDU tarafından hazırlanan *Türkiye’de İnsan Ticareti Suçu Ve Polisin Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti İle Mücadelesi* adlı bu çalışma tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği /oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

[i m z a]

Prof. Dr. Hayati AKTAŞ (Başkan)

[i m z a]

Yrd. Doç. Dr. Mustafa CİN

[i m z a]

Yrd. Doç. Dr Faruk EKMEKÇİ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım. ... / ... /

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Sinan AYDOĞDU

ÖNSÖZ

Türkiye, gerek coğrafi konumunun etkisiyle ve gerekse bulunduğu bölgedeki diğer ülkelere göre daha iyi sosyal, siyasî ve ekonomik koşullara sahip olması nedeniyle, insan tacirleri için hedef ülke konumundadır. Uluslararası alandaki Türkiye'nin imajı çerçevesinde insan ticareti suçunda hedef ülke konumunda olan Türkiye'nin suçla mücadelesinin işlendiği bu çalışmada, polisin yasal çerçeve içerisindeki faaliyetleri incelenerek, karşılaşılan sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışma, Türkiye'de polisin suçla mücadele teknikleri anlamında yaptıklarını ortaya koyması açısından önemlidir. Aynı zamanda bu tez ile insan ticareti konusunda konuya farklı bir bakış açısı getirilerek, suça ilişkin sorunların tartışılmasıyla yeni çözümler üretilmesine katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Tez çalışması süresince yardımlarını esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL'a ve danışmanım Prof. Dr. Hayati AKTAŞ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışma süresince desteklerini hep hissettiğim eşim, annem, babam ve kardeşlerime de sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum, iyi ki varsınız diyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİ SUÇU.....	3-62
1.1. İnsan Ticareti.....	3
1.1.1. İnsan Ticareti Kavramı	3
1.1.2. İnsan Ticaretinin Göçmen Kaçakçılığı ile Benzer ve Farklı Yönleri	5
1.1.3. İnsan Ticareti Kavramı İle İlgili Terimler	8
1.1.4. İnsan Ticaretinin Ortaya Çıkış Şekilleri	10
1.1.5. Cinsel (Genel Olarak Fuhuş) Amaçlı Sömürü	10
1.1.6. Organ ve Doku Ticareti	11
1.1.7. Çok Az Ücret Verilerek Ya Da Ücret Verilmeksizin Zorla Çalıştırma	13
1.1.8. Çocuk Ticareti (Suçta kullanma, dilendirme, evlatlık satma vb.).....	13
1.2. İnsan Ticaretini Ortaya Çıkaran Etkenler.....	14
1.2.1. Kaynak Ülke Açısından İnsan Ticaretinin Ortaya Çıkışında Etkili Olan Faktörler	15
1.2.2. Hedef Ülke Açısından İnsan Ticaretinin Ortaya Çıkışında Etkili Olan Faktörler	15
1.3. İnsan Ticareti Olaylarının Meydana Getirdiği Riskler	16
1.3.1. Kişisel Açıda n Riskler	16
1.3.2. Sosyal, Siyasi ve Ekonomik Riskler	17
1.4. İnsan Ticareti ile Organize Suçluluk Arasındaki İlişki	18
1.5. Uluslararası Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticaretine İlişkin Düzenlemeler.....	20
1.5.1. Uluslararası Hukukta İnsan Ticareti	20
1.5.2. Türk Hukukunda İnsan Ticareti	24
1.6. Türk Ceza Kanunu Açısından İnsan Ticareti Suçunun Unsurları.....	29
1.6.1. İnsan Ticareti Suçunun Unsurları	32
1.7. İnsan Ticaretinin Ayırt Edici Unsurları Ve Benzer Suç Tipleri İle İlişkisi Ve Farkları	43

1.7.1. İnsan Ticareti Eyleminin Ayırt Edici Unsurları	43
1.7.2. Benzer Suç Tipleri İle İlişkisi ve Farkları	44
1.8. İnsan Ticaretinin Türkiye Boyutu	49
İKİNCİ BÖLÜM	
2.POLİSİN FUHUŞ AMAÇLI İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELESİ VE KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER	62-104
2.1. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Suçun Gerçekleşme, Ortaya Çıkarılma Ve Soruşturma Sürecinde Polis	64
2.1.1. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticaretinde Suçun Gerçekleşme Aşamaları.....	65
2.1.2. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti İle Mücadelede Polis Tarafından Yürütülen Soruşturma Süreci	71
2.1.3. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Soruşturmalarının Zorlaşmasına Sebep Olan Etkenler ve Önemli Hususlar	88
2.2. İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespiti Ve Kurtarılması.....	93
2.2.1. İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespiti	93
2.2.2. İnsan Ticareti Mağdurlarının Barınma Evlerine ve Ülkelerine Sevkleri ..	102
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	104
KAYNAKÇA.....	108
ÖZGEÇMİŞ	115

ÖZET

Modern kölelik olarak adlandırılan insan ticareti özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde ciddi bir dönüşüm geçirmiştir. Geleneksel olarak bir göç ülkesi olan Türkiye, 1990'lardan sonra düzensiz göç akımlarına maruz kalmıştır. Eski Sovyet ülkelerinin vatandaşları ekonomik kriz ve düşen yaşam standartları karşısında Türkiye'yi hedef alan göçmen grupları haline gelmişlerdir. Bu bağlamda Türkiye insan ticareti için bir hedef ülke olmuştur.

İnsan ticareti, göç sürecinde karşılaşılabilecek en ağır insan hakları ihlallerinden biridir. Kadınlar, erkekler ve çocuklar suçun mağduru olabilmektedir.

Bu çalışmada günümüzün modern köleliği olan insan ticareti genel itibari ile incelenecektir. Fuhuş amaçlı insan ticaretinde Türkiye'deki durum ortaya konulacaktır. İkinci bölümde, polisin bu suç ile nasıl mücadele ettiği ve karşılaştığı zorluklar anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnsan ticareti, tacir, fuhuş, sömürü, polis, şiddet.

ABSTRACT

So-called modern slavery, human trafficking, especially of the 20th in the last quarter century has undergone a serious transformation. Traditionally, Turkey is a country of immigration, irregular migration flows after 1990 have been exposed. The countries of former Soviet citizens in the face of economic crisis and falling living standards of migrant groups in Turkey have become the target area. In this context, Turkey has become a destination country for human trafficking.

Trafficking in human beings, be encountered in the process of migration is one of the most serious human rights violations. Women, men and children may be victims of crime.

In this study, the modern-day slavery of human trafficking will be examined. Human trafficking for prostitution situation in Turkey will be presented. In the second part, the difficulties faced by the police and explained that how to combat this crime.

Key Words: Human trafficking, merchant, prostitution, exploitation, police, violence,

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr</u>
1	2007-2010 Yılları Arasında Tespit Edilen İnsan Ticareti Mağduru Çocukların Yıllara Göre Ağılımı	14
2	2007-2010 Yılları Arasında Ülkemizde Tespit Edilen İnsan Ticareti Mağdurlarının Ülkemize Giriş Yaptıkları Hudut Kapılarına Göre Dağılımı	55
3	2005-2010 Yıllarında İnsan Ticareti Mağduru Olarak Tespit Edilen Yabancıların Sayıları	56
4	2010 Yılında İnsan Ticareti Suçunun Ortaya Çıkış Şekli	58
5	2005-2010 Yıllarında Tespit Edilen İnsan Ticareti Tacirlerinin Uyruklarına Göre Dağılımı	59
6	2005-2010 Yıllarında Yakalanan İnsan Tacirlerinin Durumları	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil Nr.</u>	<u>Seklin Adı</u>	<u>Sayfa Nr</u>
1	Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Sömürü Süreci	71

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik Nr.</u>	<u>Grafğin Adı</u>	<u>Sayfa Nr</u>
1	Yıllara Göre İnsan Ticareti Sömürü Çeşitleri	52
2	2005-2010 Arasında Tespit Edilen Mağdurların Yaş Profili	52
3	IOM Tarafından Yardım Edilen İnsan Ticareti Mağdur Sayısı	53
4	İnsan Ticareti Mağdurlarının Cinsiyet Profili	53
5	2005-2010 Yılları Arasında İnsan Ticareti Mağduru Olan Yabancı Uyrukluların Kullandıkları Giriş Kapıları	54
6	İnsan Ticareti Mağdurlarının Kurtarıldıkları Yerler	55

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
IKGV	: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organisation)
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
KOM	:Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
m.	:Madde
No.	: Numara
OSCE	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
parag.	: Paragraf
PBD	:Polis Bilimleri Dergisi
RG	:Resmi Gazete
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
TBB	:Türkiye Barolar Birliği
TCK	:Türk Ceza Kanunu

GİRİŞ

İnsan ticareti suçu dünya tarihinde kölelik kadar eski bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde modern kölelik olarak adlandırılmakta olup; bu suç özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde ciddi bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümde ulusal ve uluslararası alanda gerçekleşen sosyo-ekonomik değişimler ile birlikte siyasi olarak da yaşanan değişiklikler etkili olmuştur. Yani bu dönüşümde küresel ve ulusal düzeyde artan gelir dağılımı eşitsizlikleri, yoksulluk ve yoksulluğun özellikle kadınlar ve çocuklar gibi bazı gruplarda yoğunlaşması, göç politikalarında artan güvenlik ve ulusal sınırların korunması vurgusu önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küresel ve ulusal boyutta gerçekleşen sosyo-ekonomik ve siyasi dönüşümleri dikkate almamız insan ticareti mağdurlarının hangi koşullarda, neden, nasıl ve hangi vasıtalar ile yasa dışı ya da zorunlu göç mekanizmalarının içine girdiklerinin anlaşılması için gereklidir. Güvenlik ve sınırların korunmasına ilişkin ulusal ve küresel düzlemde güçlenen siyasi söylem ve uygulamaların dikkate alınması ise bu olgunun uluslararası ve ulusal aktörlerce nasıl tanımlandığını, ele alındığını ve ne tür mücadele politikaları geliştirildiğinin anlaşılabilmesi açısından önemlidir.

Güneydoğu Avrupa ve güneybatı Asya'da Akdeniz'in kuzey doğusunda bulunan Türkiye birçok kültürün kesişme noktasıdır. Türkiye kuzeyde Karadeniz, batıda Ege denizi, güneyde ise Akdeniz ile çevrilidir. Komşuları batıda Yunanistan ve Bulgaristan, kuzeyde Rusya, Ukrayna ve Romanya (Karadeniz ile), doğuda Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan ve İran ile güneyde Suriye ve Irak'tır. İnsan ticaretinde de coğrafi konumu itibariyle Türkiye hedef ülke konumundadır. Türkiye'ye gelen insan ticareti mağdurları çoğunlukla eski Sovyet Cumhuriyetlerindedir. Türkiye'nin ekonomik refah düzeyi komşu ülkelerine kıyasla daha yüksek olması ve tercih edilen bir turizm ülkesi olması insan ticareti noktasında etkili faktörlerden biridir.

Geleneksel olarak bir göç ülkesi olan Türkiye, 1990'lardan sonra düzensiz göç akımları için artan düzeyde bir çekim noktası olmuştur. Farklı kökenlerden göçmenler Türkiye'ye turizm örtüsü altında girmiştir. 1980'lerin sonuna doğru gelenlerin çoğu Balkanlardan olmuşsa da SSCB'nin çöküşü ile kompozisyon değişmiştir. Eski Sovyet

ülkelerinin vatandaşları ekonomik kriz ve düşen yaşam standartları karşısında Türkiye'yi hedef alan esas göçmen grupları haline gelmişlerdir. Bu bağlamda Türkiye insan ticareti için esasen bir hedef ülke olmuştur.

Yapılan araştırmalar ülkemizde insan ticaretinin en fazla fuhuş amaçlı olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Ulusal istatistiklere göre¹, 2005 ile 2010 yılları arası değerlendirildiğinde Türkiye'de insan ticareti mağduru olarak saptananların ilk üç sırayı Moldova, Ukrayna ve Rusya uyruklular oluşturmaktadır. Teşhis edilen mağdurlar arasında Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Gürcistan, Romanya vatandaşları da bulunmaktadır.

İnsan ticaretinin diğer suçları niteleyen kavramlarla karıştırılmasının yanında hukukumuzda ve kamuoyunda bu eylemi ifade etmek için “insan kaçakçılığı” “insan yağması” ve “insan sömürüsü” gibi terimler de kullanılmaktadır. Şüphesiz sayılan bu terimlerin eylemi nitelemekteki payı göz ardı edilemez. Zira eylem süresince insan; üzerinden para kazanılan, istediği gibi kullanılabilen, alıcısı ve satıcısı olan, ticari bir mal olarak görülmektedir. Bu çalışmada eylemi nitelemek için insan yağması terimi, yağma ifadesinin mal varlığına karşı işlenen suçlar ile ilgili olması nedeni ile; insan sömürüsü terimi ulusal ve uluslar arası mevzuatta yer alan ve bireyin sömürüldüğü, istismar edildiği diğer suçlar açısından da kullanılabilir bir ifade olması nedeni ile; insan kaçakçılığı terimi ise göçmen kaçakçılığı ile bağlantılı olabilecek bir kavram olması nedeni ile kullanılmayacaktır. Bu nedenlerden ötürü çalışmada eylemi nitelemek için 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 80'de ifade edildiği üzere insan ticareti terimi kullanılacaktır. Mukayeseli hukukta da eylemi ifade etmek için İngilizce “Human Trafficking” “Trafficking In Human Beings” terimleri kullanılmaktadır.

Bu çalışmada insan olmanın onuruna yakışmayacak şekilde sömürülmeye sebep olan insan ticareti üzerine çeşitli değerlendirmeler yapılacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde günümüzün modern köleliği olarak adlandırılan insan ticareti suçu genel itibari ile incelenecek, tanımı, nedenleri, sonuçları, görülüş şekilleri ve ülkemizde ki durumu ortaya konulacaktır. İkinci bölümde ise fuhuş amaçlı insan ticareti suçu ile kolluğun mücadele taktikleri ve süreci ile bu mücadelede yaşanan problemler üzerinde durulacaktır.

¹ Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığına ait 14 Ocak 2011 tarihli istatistikî veriler.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİ SUÇU

1.1. İnsan Ticareti

1.1.1. İnsan Ticareti Kavramı

İnsan ticareti bugün dünyada hızlı gelişen ve hemen hemen dünyadaki tüm ülkeleri etkileyen küresel bir suç aktivitesi haline gelmiştir. Bir kimsenin başka bir kimse tarafından istismar edilmesi şeklinde gerçekleşen fiil bireyi, temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakmakta, onu insan olmanın onuruna yakışmayacak muamelelerin konusu haline getirmektedir.

İnsan ticareti kavramı nitelendirdiği suç itibari ile tanımlanmasında bazı yanlışlıklar göze çarpmaktadır. Özellikle, yazılı basında yer alan haberlerde; amaçlar, nedenler, yöntemler, başvuru hukuki düzenlemeler bakımından birbirinden ayrı değerlendirilmesi gereken yasadışı göç, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, iltica gibi kavramlar birbiriyle karıştırılır ya da birlikte kullanılır olmuştur.² Bu durumda toplumda kavramların yanlış anlaşılmasına, değerlendirmelerin yanlış yapılmasına sebep olmaktadır.

İnsan ticareti suç örgütleri bakımından cazibesi, yüksek maddi getirisi, halen birçok ülkede yetersiz seviyedeki tedbirler, karmaşık yapısı ve zor tespit edilebilirliği gibi diğer sınır aşan suçlara göre 'farklı' nitelikleri itibariyle dünyada bugün uyuşturucu ve silah kaçakçılığından sonra sınır aşan ve örgütlü suçlar arasında bir suç formu olarak yerini almıştır.³

Bu suç türü kapsamlı bir yaklaşım ile seks ve işgücü sömürsünü özellikle çocuk işçiliği ve çocuklara dilencilik yaptırılmasını da içine aldığı gibi ayrıca bebeklerin ya da

² Oğuzhan Ömer Demir ve Hakan Erdal, Yasadışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılabilmesi Sorunu Ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme, *Polis Bilimleri Dergisi*, C. 12(1), s.29

³ Kadir Ay ve diğerleri, *Türkiye Cumhuriyeti Hukukunda Boşluk Analizi "Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti"*, Ankara: IOM Projesi, (2007), s. 66

çocukların evlatlık verilme amacıyla ticareti, organ ticareti, zorla hizmetçi olarak çalıştırılma, zorunlu evlilikler ve seks turizmini de kapsamaktadır.⁴

İnsan ticareti suçu uzun zamandır dünya ve hukuk gündemini meşgul etmekle birlikte, insan ticaretinin tanımı konusunda bir mutabakat sağlanamamıştır.⁵ İnsan ticareti kavramının en geniş tanımı “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın Ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına Ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol (Palermo Protokolü)” de yapılmaktadır.⁶ Protokolün 3. maddesinde yer alan tanıma göre:

“kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.”

Özellikle istismar teriminin kapsam alanının net bir şekilde belirlenmesi önem arz etmektedir.

Palermo Protokolü’nde yer alan tanım İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesinin 4. Maddesinin (a) bendinde de aynen yer almıştır. Türkiye “İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Konseyi Sözleşmesi⁷’ni 19 Mart 2009 tarihinde Strasburg ’ta imzalamıştır.⁸ Bu iki uluslararası metinde de yapılan tanımlamalar paralellik arz etmektedir. Her ikisinde suçta genel olarak üç ana unsurdan bahsedilmektedir;

1. İşlenen fiil açısından “tedarik etmek, sevk etme, barındırma ve kabul etme” dir.

⁴ Leman Tosun, İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları, **Adalet Dergisi**, S:16, 2003, s.113

⁵ Veysel Dinler, **Fuhuş Yaptırmak Amacıyla İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi Ve Mağdurları (Isparta Örneği)**, 2008, http://www.veyseldinler.com/yazimaraclari/my_documents/my_files/%C4%B0nsan_Ticareti__Isparta_.pdf (23.01.2011)

⁶ Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, 4804/31.01.2003, RG: 04.02.2003/25014 ile yürürlüğe girmiştir.

⁷ Sözleşmenin tam metni için bkz <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/word197.doc> (10.12.2011)

⁸ http://www.mfa.gov.tr/no_39---24-mart-2009_-insan-ticaretine-karsi-avrupa-konseyi-sozlesmesi-hk_.tr.mfa (10.12.2011)

2. Suçta kullanılan araçlar açısından “tehdit, şiddet, kaçırma, alıkoyma, hile, nüfuzu kötüye kullanma, başkası üzerindeki kontrole sahip kişinin rızasını elde etme için menfaat sağlama” dır.

3. Sömürü veya istismar olarak da “cinsel istismar, zorla çalıştırma, kölelik, organlarının alınması” dır.

1.1.2. İnsan Ticaretinin Göçmen Kaçakçılığı ile Benzer ve Farklı Yönleri

İnsan ticareti ile çok sık karıştırılan bir kavram ise göçmen kaçakçılığı veya insan kaçakçılığı kavramlarıdır. Bu durumun sebebi, her iki fiilde de suç mağdurunun ekonomik açıdan, fail tarafından veya fail yararına sömürülmesi gelmektedir.⁹ Göçmen kaçakçılığı, kaçakçı ve yasadışı göçmen arasındaki ilişki temelinde gerçekleşmektedir.¹⁰

Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti farklı kavramlardır. “İnsan ticareti” ile “göçmen kaçakçılığı” fillerinin birbirinden ayırt edilmesinin, mağdur hakları bakımından çok önemli sonuçları vardır. Göçmen kaçakçılığı suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) madde 79’da, insan ticareti ise TCK madde 80’de düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu Madde 79¹¹

“(1)Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkan sağlayan,

kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 22/7/2010 - 6008/6 md.) Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(2) (Ek fıkra: 22/7/2010 - 6008/6 md.) Suçun, mağdurların;

a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması,

⁹ “Göçmen kaçakçılığı suçu” hakkında geniş bilgi için bkz: Çetin Arslan, Göçmen Kaçakçılığı Suçları (TCK md.201/a), Ankara, 2003

¹⁰ Mehmet Özcan ve Mehmet Arıcan, , “AB Ceza Adalet Sisteminde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti”, **Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi**, Cilt 4, S:15, (2008), s.3

¹¹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu RG: 12/10/2004 Sayı :25611, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=cezakanunu> (23.01.2011)

b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi, hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.

(3) Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” denilmektedir.

Türk Ceza Kanunu Madde 80’de ise;

“(1) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.” denilmektedir.

İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı suçlarının ortaya çıkış şekilleri, suçun mağdurları, kaynak ve hedef ülke, suçun sonuçları gibi etkenlere göre benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır.

İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığının Benzer Yönleri:

1. Gerek “göçmen kaçakçılığına, gerekse “insan ticaretine ilişkin fiiller, “kamu düzenini” bozduğu gibi, insan bedeni ve onurunu zedeler. Ancak, insan ticareti fiillerinde, suç mağdurunun onuru ve beden bütünlüğü, göçmen kaçakçılığı fiilinin mağduruna göre, çok daha ağır ve yoğun bir zarara uğrar.

2. Her iki suçun konusunu genellikle insanlar oluşturmakta ve bu kimselerde genellikle yabancı uyruklu şahıslar olmaktadır. Kaynak ülkeler ise genellikle komşu ülkelerimizdir. Ancak bu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının da insan ticareti suçunun ve göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru olamayacakları anlamına gelemez.

3. Her iki suçta mağdurun bir yerden bir yere nakli, sevki vb. ortak unsurlar vardır.

4. Her iki grup fiil, genellikle sınır aşan bir karaktere sahiptir ve genellikle organize suç örgütleri aracılığı ile işlenirler. İnsan ticareti suçunun bireysel olarak işlenebilmesinin yanında küçük ölçekli suç gruplarından başlayarak dikey ve yatay bağımlılık faaliyetleri ile dünya çapında dağıtım şebekeleri tarafından da işlenebilmektedir.¹²

5. Her iki fiil faillerinin temel amacı, mağdur üzerinden yasal olmayan maddi çıkar veya fayda elde etmek yani mağduru bir şekilde sömürmektir. Bu sömürü göçmen kaçakçılığında, mağdurun mal varlığının fail tarafından verilen/verileceği vaat edilen hizmet karşılığı elinden alınması şeklinde gerçekleştiği halde, insan ticaretinde, zorla çalıştırılmak, esarete veya benzer uygulamalara tabi kılınmak veya beden organlarının verilmesi temin edilmek suretiyle, istismar edilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

İnsan Ticaretinin Göçmen Kaçakçılığından Farklı Yönleri:

1. İki terim arasındaki ilk fark irade ile alakalıdır. Bir kişinin özgür iradesi sürecin sonuna kadar korunmuşsa bu göçmen kaçakçılığı; süreç zorlama/korkutma içermekte ise bu insan ticaretidir. Göçmen kaçakçılığında rıza mevcuttur. İnsan ticareti mağdurun maruz kaldığı baskı ve şiddet gibi zor kullanma şekillerine bağlı olarak, esas itibariyle bir insan hakları ihlali ve insana karşı işlenmiş bir suç özelliği taşımaktadır. Göçmen kaçakçılığında ihlal edilen ülkelerin yasalarıdır ve yasadışı göçmen kendi iradesiyle bir başka ülkeye gidebilme hizmeti karşılığında kaçakçıya belirli bir ödeme yapmaktadır.¹³

2. İnsan ticaretinde, tacir başlangıçtan itibaren mağdurla arasındaki ilişkinin sürekli olmasını sağlar ve bu şekilde sürdürür.¹⁴ Göçmen kaçakçısı ile yasadışı göçmen arasındaki ilişki ise gönüllülük esasına dayanır ve yasadışı göçmenin hedeflenen ülkeye yasadışı girişinin ya da çıkışının sağlanmasının ardından anlaşma gereği sona erer.

¹² Hakan Erdal, Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti Ve Türkiye Örneği, **Polis Bilimleri Dergisi**, C:10 (2), (2008), s. 89

¹³ Emniyet Genel Müdürlüğü İnsan Ticareti ile Mücadele Rehberi , (2007)

¹⁴ Çetin Arslan ve diğerleri, **Türkiye’de İnsan Ticareti İle Mücadelede Yasa Uygulama İle İlgili Stratejik Bir Yaklaşım**, IOM, Ankara, (2006), s. 7

3. İnsan ticaretinde, göçmen kaçakçılığında farklı olarak genellikle sınırlar yasal olarak geçilmektedir. Örgütler, turist vizesi, gece kulüplerinde çalışma izni ya da nişanlanma, evlenme ile mağdurlar için yabancı ülkede geçici oturma izni almakta, hatta mağdurlar evlen(erek)dirilerek buldukları ülkenin vatandaşlığını dahi kazanmaktadır.¹⁵

4. Göçmen kaçakçılığı suçunun oluşabilmesi için ulusal sınırların aşılması gerekmektedir.¹⁶ İnsan ticareti ise hem uluslararası boyutta hem de ulusal sınırlar içerisinde gerçekleşebilir.

5. Göçmen kaçakçılığında suçun konusunu oluşturan insanların hak ve özgürlüklerinin yanı sıra devletlerin göç, istihdam ve sınır güvenliği politikalarının korunması iken, insan ticaretinde fiilin cezalandırılması ile korunan esas menfaat insan onuru ve özgürlüğüdür.

1.1.3. İnsan Ticareti Kavramı İle İlgili Terimler

Fuhuş: En genel tanımı ile fuhuş “istek dışı maddi kazanç sağlamak amacıyla cinsel ilişki de bulunmak demektir”. Fuhuş üzerine yapılan tüm tanımlamalardaki ortak noktalar şunlardır;¹⁷

1. Cinsel ilişkiden maddi kazanç sağlanması
2. Haz duygusunun yoksun olması
3. Cinsel ilişkinin kiminle olduğunun önemli olmaması, seçicilik göstermemesidir.

Fuhuş sektöründe çalışan kadınları tanımlamak için fahişe, hayat kadını, genel kadın, seks işçisi gibi tanımlar kullanılmaktadır.

Genel Kadın: Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğüne¹⁸ göre başkalarının cinsel

¹⁵ Deniz Kızılsümer, İnsan Ticareti İle Mücadele: Uluslar arası Belgeler ve Türkiye'nin Çabaları, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, cilt 62, s.1

¹⁶ Ayşe Önen, **Önemli Bir İnsan Hakları İhlali Olan İnsan Ticaretinin Tanımı**, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul, (2005)

¹⁷Nebahat Özerdoğan ve diğerleri, **Kadın ve Fuhuş Olgusu**, Doğu Akdeniz Üniversitesi İkinci Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansı, (2006), s.7

zevkini çıkar karşılığı tatmin etmeyi sanat edinen ve bunun için değişik erkeklerle ilişkide bulunan kadınlara genel kadın denilmektedir. Bahse konu tüzüğün 21. maddesine göre genel kadın olabilmek için bir kadının;

1. Fuşu kendisine sanat edinmiş olmak veya Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü 20. madde gereğince hakkında komisyonca karar verilmiş olmak

2. 21 yaşını bitirmiş olmak

3. Yabancı tabiiyette olmamak

4. Tabiiyetsiz olmamak

şartlarını yerine getirmesi gerekmektedir. Yani insan ticareti konusunda karşımıza çıkacak olan seks işçisi yabancı uyruklu kadınların ülkemizde genel kadın olarak genel evde çalışabilmeleri mümkün değildir.

Kaynak Ülke: İnsan ticaretine konu olan ülke vatandaşlarının uyrukluğunun bulunduğu, tedarik edildikleri ülkelerdir.¹⁹ Ülkemiz açısından insan ticareti olayları değerlendirildiği zaman kaynak ülkeler eski Doğu Bloğu ülkeleridir. Bunlar Rusya, Ukrayna, Moldova, Romanya vb. gibidir.

Hedef Ülke: İnsan ticaretine konu olan kişilerin götürülmek istendiği ülkelerdir. Hedef ülkeler genellikle kaynak ülkelere nazaran ekonomik ve sosyal açıdan daha gelişmiş ülkelerdir. Ülkemizde hedef ülkeler arasındadır.

Transit Ülke: Kaynak ülkeden hedef ülkeye gerçekleşen seyahatte üzerinden geçirilen veya elverişli şartlar oluşana kadar yasadışı veya yasal olarak ikamet edilen ülkelerdir.

Mağdur: İnsan ticaretine konu olan ve zorlama uygulanan baskı sonucunda maddi ve manevi açıdan zarar gören ve diğer sosyal haklardan mahrum edilen kişilerdir.

Tacir: İnsan ticareti suçunu işleyen ve bu eylem neticesinde maddi gelir elde eden kişilerdir.

¹⁸ Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü 19.04.1961 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁹Fahriye Öztürk ve Hakan Naim Ardor, Suç Sanayiinin bir Alanı İnsan Ticareti: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, Gazi Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, cilt 18, S:62, Ankara, (2007), s.90

1.1.4. İnsan Ticaretinin Ortaya Çıkış Şekilleri

İnsan ticaretinin temel ögesi, kişinin bir şekilde sömürülmesi olmakla beraber, amaç ve kurbanlarının kimliklerine göre suç farklılaşmakta ve çeşitlenmektedir. Bu bölümde insan ticaretinin çeşitleri ele alınarak, temel farklılıklar ortaya konmaya çalışılacaktır. İnsan ticareti suçunun birçok çeşidi ile karşılaşmak mümkündür. Amaç ve sömürülen kişiye göre aşağıdaki gibi bir genel sınıflama yapmak mümkün görülmektedir.

1. Cinsel (genel olarak fuhuş) amaçlı sömürülmesi
2. Doku ve Organ Ticareti
3. Çok az ücret verilerek ya da ücret verilmeksizin zorla çalıştırma
4. Çocuk Ticareti (Suçta kullanma, dilendirme, evlatlık satma vb.)

1.1.5. Cinsel (Genel Olarak Fuhuş) Amaçlı Sömürü

İnsan ticaretinin en yaygın türüdür. İnsan ticareti geleneksel olarak fuhuş ile ilişkilendirilmektedir. Suçun bu şeklinde genç kız ve kadınlar, fuhşun yoğun talep gördüğü ve suç olmadığı ülkelere nakledilmektedir. Bu ticaret, aradaki bir veya daha fazla transit ülke yoluyla gerçekleştirilmektedir. İnsan tacirleri, yerel, bölgesel ve uluslararası politikaları değerlendirmekte oldukça yetenekli olup, hayat ve imkânları, ekonomik, siyasi ve sosyal olarak altüst edilmiş veya azaltılmış kadınları hedef seçmektedir.

Cinsel amaçlı insan ticaretinde kadınların cinsel yönden sömürülmesi söz konusudur. Temel olarak, baskı, tehdit, aldatma ve benzeri çeşitli yöntemlerle bir kadının kendi rızası olmadan menfaat temini için cinsel amaçla kullanılması, satılması veya pazarlanması şeklinde gerçekleşmektedir.²⁰ Kadınların cinsel amaçlı sömürüleri eski çağlardan beri devam eden evrensel bir sorundur. Özellikle iş bulma ve para kazanmak amacıyla başta ekonomik sıkıntılarla çalkalanan Doğu Avrupa ülkelerinden birçok kadın kandırılarak Batı Avrupa ve Amerika gibi gelişmiş ülkelere pazarlanmak üzere gönderilmektedirler.²¹

²⁰ Hanifi Sever ve Salih Arslan, **Modern Bir Kölelik Olarak İnsan Ticareti**, Çağın Polisi Dergisi S:79, Ankara, 2008

²¹ Halil İbrahim Bahar, **Sosyoloji**, Usak Yayınları, Ankara, 2009

İşsizlik ve yoksulluk dünyanın pek çok yerinde kadınları seks sektörünün hedef kitlesi haline getirmektedir.²² Asya ve Afrika ülkelerinden her yıl binlerce kadın gönüllü ya da zorla bu kadın ticaretinin içine girmekte, bu kadınlar adeta köle gibi çalıştırılmakta, fahişelik yaptırılmaktadır. Yılda ortalama 225.000 kadın ve çocuk Doğu Asya'dan insan tacirlerince başka ülkelere nakledilmektedir.²³ Özellikle Güney Doğu Asya ülkelerinde, örneğin Tayland'da, yoksul köylü kızlarının zengin turistlere pazarlandığı seks turizmi, ödemeler dengesi zorluklarını aşmak ve dış borç servisini aksatmamak için bir döviz kaynağı olarak görülmektedir. Yine sosyalist bloğun dağılmasından sonra Rusya'dan ve Doğu Avrupa ülkelerinden pek çok vasıflı genç kadın işsizlik ve yoksulluk nedeniyle fahişelik yapmak zorunda kalmıştır.

1.1.6. Organ ve Doku Ticareti

İnsan ticaretinin bir diğer gerçekleşme biçimi, organ alma ve sağlamadır. Gelişmiş ülkelerde organa talep yüksek olmasına rağmen, organ bağıışı talebin çok altındadır. Bu durum ise, dünya çapında bir karaborsayı teşvik etmektedir. Genellikle fakir ülkelerdeki kişilerin çaresizliklerinden istifade edilerek, yaşayan vericilerin görünüşte rızaları ile organlar temin edilmektedir.²⁴ Yoksulluk çeken ve maddi kazanç sağlamak için organını satmak isteyen kişilerin her yerde bulunmasının yanında bu sektörden para kazanan ve aracılık yapan organ simsarlarının varlığı önlenmesinin neden zor olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkemizde tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve nakli, 1979 tarih ve 2238 sayılı “Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun” hükümlerine göre yerine getirilmektedir. Bu kanun çerçevesinde kimlerin organ bağıışında bulunabileceği, şartları ve sağlık kuruluşlarının izin prosedürü doktorların yükümlülükleri ve cezai sorumlulukları düzenlenmiştir.

²² Kapitalist Küreselleşme Ve Kadın Emeği <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr/pdf/343.pdf> erişim (05.02.2011)

²³ Caner Yenidünya, **Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı**, Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü ile Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsilciliğinin koordinesinde oluşturulan bir çalışma grubu Ankara, (2009), s.30

²⁴ Ümit Kocasakal, İnsan Ticareti Suçu (TCK 201/b), **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 2, 2003, s.44

Bu kanun çerçevesinde 18 yaşını doldurmuş ve mümeyyiz kişinin iki tanık huzurunda önce sözlü olarak beyan etmesi, daha sonrada bunu yazılı tutanağı imzalayarak tasdik etmesi gerekmektedir. Bu tutanağın hekimce de onaylanması zorunludur.

Bu nakil işlemleri sırasında maddi çıkar karşılığında yapılması yasaklanmıştır. Organ ve doku ticareti suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 91. maddesinde düzenlenmiştir. Bazı suç türlerinde olduğu gibi bu suç türünde de suçun ortaya çıkarılması ve ispatı uzmanlık gerektirmektedir. Organlarını satan ve bunu aracı vasıtası ile temin eden kişi çerçevesinde ihbar veya şikâyet olmadıkça suçun ortaya çıkarılması veya ispatı zordur. Ayrıca tıbbi bir konu olduğundan Sağlık Bakanlığı görevlilerinin de yardımlarının alınması zorunluluğu bulunmaktadır.

Türkiye’de görülme oranı azda olsa, ülkemiz organ ticaretinde gerek doktor ve tıbbi cihaz yeterliliği, gerekse daha ucuz bedellere naklin gerçekleştirilmesi sebebi ile naklin gerçekleştiği yer olarak sayılabilmektedir.²⁵

Organ ticareti yine insan ticareti suçunun arz talep konusu ile ilişkilidir. Belirli bir talep olması halinde organize suç birliktelikleri, bu talebin karşılanması ve neticede yüklü miktarda kar elde edebilmek amacıyla organ ticaretini kendilerine bir rant kapısı olarak görmektedirler. Yaşayan insana ait organ ile yapılan operasyonlar ölmüş insanınkine oranla daha başarılı olduğundan organize suç örgütleri bu durumu çok iyi değerlendirmektedirler.

Yine organ kaçakçılığı ve ticareti de kişilerin kandırılması ya da başka bir menfaat verilmesi amacıyla gerçekleştirilen bir vahşettir. Bugün dünyada ekonomik anlamda krizde bulunan ülkelerin vatandaşları organlarını gönüllü olarak tacirlere satabilmektedir. Fakat bu gönüllülük bu suçun oluşumunu engellemez. Çünkü bir kimsenin acizliğinden yararlanılmaktadır.²⁶

Bunun yanında bu suç insan kaçakçılığı suçunun da asli kaynağı ya da bünyesinde barındırdığı ikinci bir suç da olabilir. Yani ülkesinden çeşitli nedenlerle illegal yollarla gitmek isteyen kimseler verecek hiçbir mal varlığı yoksa değerli organlarını satabilir. Ya da birçok göçmenin insan kaçakçılığı esnasında bir de zorla organlarının alındığı da bilinmektedir. Bu durumda bu suçun beraberinde getirdiği diğer sonuçlardır. Organ

²⁵ Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretinde Türkiye, İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Araştırması Projesi http://www.arem.gov.tr/proje/ars_rapor/gocmen.htm (05.02.2011)

²⁶ 5237 sayılı TCK’da hukuken geçerli bir rızadan bahsedilmektedir. Çaresizliğinden faydalanılarak elde edilen rızanın geçerliliği yoktur.

kaçakçılığı, günümüzde insan ticaretinin farklı bir boyutu olarak gündeme gelmektedir. Yoksulluk çeken ve maddi kazanç sağlamak için organını satmak isteyen kişilerin her yerde bulunmasının yanında, bu sektörden para kazanan ve aracılık yapan organ simsarlarının varlığı, organ ticaretinin neden önlenemediğini açıklamaktadır. Diğer yandan organlarını satmak isteyen kişiler incelendiğinde, hemen hemen hepsinin fakir ülkelerde buldukları gözlenmekte ve zengin ülkelerde bulunan alıcıların ödeyecekleri paraların bu ülkelerde bir servet düzeyinde olduğu görülmektedir.

1.1.7. Çok Az Ücret Verilerek Ya Da Ücret Verilmeksizin Zorla Çalıştırma

Tarihsel olarak bakıldığında zorla çalıştırma ve kölelik oldukça benzerlikler göstermektedir. Neticede her ikisinde de harcanan emeğin karşılığı alınamamakta, işgücü sömürülmektedir. Zorla çalıştırma konusu iki ana başlık altında incelenebilir. Birincisi; ücret vermeksizin kadının ya da erkeğin bir yerde çalıştırılarak karşılığında bir kazanç elde edilmesidir. İkincisi ise önceden yapılan görüşme veya anlaşma dışında, daha az bir ücretin mağdura ödenmesidir. Burada mağdur yine korunmasızlığı, zaafı, kimsesizliği gibi sebeplerle kendi hakkını arayamamakta sömürülmeye maruz kalmaktadır.

Türkiye'de bu tür uygulamaların, gerek yasadışı konumda bulunan yabancılara yönelik, gerekse işsizlik ve ekonomik sıkıntıları içerisinde barındıran Türk vatandaşlarına yönelik olarak az düzeyde gerçekleşmekte olduğu düşünülmektedir.²⁷

1.1.8. Çocuk Ticareti (Suçta kullanma, dilendirme, evlathık satma vb.)

Çocukların kaçırılarak satılması ya da çeşitli yollarla evlat edinmeye aracılık, çocukların cinsel amaçlı ya da pornografide kullanımı, zorla dilendirme veya zorla çalıştırılmaları şeklinde gerçekleşmektedir.

²⁷ EGM Asayiş Daire Başkanlığı (http://www.asayis.pol.tr/asayis_insanticaretinyontem.asp) erişim 18.02.2010

Özellikle yoksulluğun üst seviyelerde bulunduğu ülkelerde çocuklarına iyi bir gelecek sunmada umutsuz ailelerin veya bekâr annelerin çocuklarını genellikle iyi niyetli olarak evlat edinilmesine razı oldukları, aynı zamanda da kendilerine belirli bir miktar maddi kazanç sağladıkları görülmektedir. Çoğunluğu internet üzerinden gerçekleşen bu ticaret, günümüzde o kadar gelişmiştir ki; kişiler internetten beğendikleri bir çocuğu hiçbir yere gitmeden tacirler vasıtasıyla ayaklarına kadar getirebilmekte, kısacası satın alabilmektedir.²⁸

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere ülkemizde de çocukların bu suçun mağduru pozisyonuna geldiği görülebilmektedir.²⁹

Tablo 1: 2007-2010 Yılları Arasında Tespit Edilen İnsan Ticareti Mağduru Çocuk Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
18 YAŞ ALTI MAĞDURLAR	8	12	1	3	24

Kaynak: EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır

1.2. İnsan Ticaretini Ortaya Çıkaran Etkenler

20. yüzyılın sonlarında dünyada meydana gelen iki önemli değişiklik günümüzde tarihte hiçbir zaman olmadığı kadar çok sayıda kişinin bu suçun mağduru durumuna düşmesine katkı sağlamıştır. Bu olaylardan birincisi, Doğu Bloğunun çökmesi, diğeri ise dünyanın hızla küreselleşme sürecine doğru gitmeye başlamasıdır. Duvarların yıkılmasıyla birçok insan ülkeler arasındaki gelişmişlik farkı nedeniyle, başta ülkelerindeki ekonomik sıkıntılar olmak üzere, çeşitli sebeplerle ülkelerinden ayrılarak yurt dışında iş bulmaya, insan onuruna yakışır daha iyi yaşam koşullarına ulaşmaya çalıştılar. Fakat kadın ile çocuklar organize suç örgütleri tarafından insan ticareti suçunun mağduru durumuna düşürüldüler.³⁰

²⁸ Sever ve Arslan, **Modern Bir Kölelik Olarak İnsan Ticareti**, Çağın Polisi Dergisi, s.79.

²⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığına ait 14 Ocak 2011 tarihli istatistikî veriler.

³⁰ Tosun, a.g.e., s.119

Dünya genelinde insan ticaretinin ortaya çıkmasına sebep olan etkenleri ele aldığımızda, aşağıdaki gibi tasnif yapmak mümkündür. Bu nedenler ülkemizde olduğu gibi uluslararası alanda da temel olarak geçerli olan nedenlerdir.

1.2.1. Kaynak Ülke Açısından İnsan Ticaretinin Ortaya Çıkışında Etkili Olan Faktörler

1. Demokrasi ve insan hakları alanındaki az gelişmişlik³¹
2. Ekonomik nedenler, ülkelerarası ekonomik ve sosyal yaşam standardı farkının bulunması, ülkeler arasındaki gelir dağılımı uçurumundan etkilenen kitlelerin daha rahat ve iyi bir yaşam sürme arzusu,³²
3. Bölgesel ve iç savaşlar, iç karışıklıklar, ülkeler arasında meydana gelen çıkar çatışmaları
4. Fırsat eşitsizliği ve işsizlik
5. Sosyal ve Politik Çatışmalar (istikrarsız, yerinden edilmiş toplum)
6. Sosyal ve kültürel uygulamalar,
7. Toplumda kadınlara ve kız çocuklarına yapılan baskı,
8. Genç kadınların aileleri tarafından satılması
9. Fakir çocukların, maddi durumu daha iyi olan zengin ailelere satılması/evlatlık verilmesi vb.
10. Cinsiyet ayrımcılığı
11. Aile içi şiddet ve aile düzeninin bozulması
12. Terör örgütlerinin faaliyetleri

1.2.2. Hedef Ülke Açısından İnsan Ticaretinin Ortaya Çıkışında Etkili Olan Faktörler

1. Yanlış göç politikaları (kota, af vb.)
2. Sosyo-kültürel anlamda seks hizmetlerine ve eğlence piyasasına olan talep,
3. Fuhşun suç olmaktan çıkarılması,

³¹Ay ve diğerleri a.g.e., s. 68

³² Ahmet Fırat, **Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti**, <http://www.sucveceza.org/index.php/component/content/article/45-makaleler/94-gocmen-kacakciligi> (20.02.2011)

4. Ucuz iş gücüne duyulan ihtiyaç,
5. Düşük eğitim düzeyi,
6. Hedef ülkedeki hukuki boşluklar,
7. Sınır güvenliklerinin yeterince sağlanamaması,
8. Düşük seviyedeki organ bağıışı

1.3. İnsan Ticareti Olaylarının Meydana Getirdiği Riskler

1.3.1. Kişisel Açıdan Riskler

İnsan ticareti suçunun kişisel sonuçlarını, mağdur ve şüpheli kişiler açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü suç, her iki taraf açısından da farklı sonuçlar doğurmaktadır. Bir taraf için mağduriyet, suiistimal, acı çekmek olarak özetlenebilecek sonuçlar, diğer taraf için zenginlik, lüks, para kazanma olarak biçimlenmektedir. Kurbanlar açısından kişisel sonuçlar, daha evvelde belirtildiği gibi, kişinin insan hakları ihlaline uğraması, işkence görmesi, fiziki ve psikolojik yönlerden hastalanması olarak belirtilebilir.

İnsan ticareti kurbanı olan kişiler, öncelikle, kendi sahip olduğu tüm değerlerle alakalı tasarrufunu yitirmekte, ticari bir mal haline gelmektedir. Kendi üzerinde kontrolünü yitiren kişinin, maddi ve manevi hastalıklara maruz kalması kaçınılmazdır. Kişinin bu olumsuzlukların yanında kendine ve topluma yabancılaşması, ümitsizliğe düşmesi, potansiyel suçlu olarak algılanması ve neticesinde suçlu olması sonucunu doğurabilir. Hayattan beklentisi kalmayan kişinin, insan tacirlerinin elinden kurtulma ümidi de kesilirse, intihar etmesi ve başka kurtuluşlar araması muhtemeldir. İnsan ticareti kurbanlarının, içinde bulunduğu suç organizasyonuna yeni kurbanlar kazandırarak, kendilerini kurtarmaya çalışması beklenebilecek sonuçlardandır.

Suç organizasyonu üyeleri için insan ticareti, para kazanmanın kolay yollarından biri olarak görülmektedir. Kişiler, kazandıkları para ile güçlerine güç katmakta, suiistimal ettikleri kişilerin sırtından lüks hayatlar sürmektedirler. Bu suçtan elde ettikleri zenginliklerini, yeni kurbanlar kazanmak için ya da isledikleri suçları çeşitlendirmek için kullanabilmektedirler.

1.3.2. Sosyal, Siyasi ve Ekonomik Riskler

İnsan ticareti olayları sadece bir suç olarak değerlendirilemez. İnsanın birey olarak temel insan hakları üzerinde meydana gelen ihlallerdir. İnsan ticareti aynı zamanda bireyleri ve toplumu sosyal ve ekonomik olarak etkileyen bir faktördür. Potansiyel konumundaki kişilerin insan tacirleri açısından ulaşılması kolay hedef olarak ortaya çıkması toplum içerisinde çöküntülere sebep olabilmektedir. Meydana gelen bu sosyal çöküntüyle birlikte çocukların ahlaki açıdan gelişmeleri olumsuz yönde etkilenmektedir.

Ucuz ve yasa dışı işçi çalıştırılması sebebiyle yetişmiş elamanların işsiz kalması gündeme gelerek yurt içi işsizlik oranı yükselmekte, devletin vergi kaybı ortaya çıkmakta³³ ve kalitesiz üretim artmaktadır.

Çeşitli terör örgütleri tarafından yurt dışına gönderilen veya bu amaçla yurt dışına kaçan insanlar gittikleri ülkelerde kabul görmek için ülke aleyhinde asılsız ve olumsuz beyanlarda bulunarak ülkenin itibarını zedelemektedirler. Ayrıca terör örgütlerinin de bu suçu kullanarak kendilerine yüksek gelir elde ettikleri bilinmektedir.

Mağdurların bazı açılardan kendilerinin de batağa saplanmış olmaları sebebiyle yetkili mercilere şikâyet etmekten çekinmeleri, içerisinde buldukları durumu kabullenmeleri, özgürlüklerinin kısıtlanması ve nereye şikâyet edecekleri hakkında bilgilerinin bulunmaması gibi sebeplerden dolayı suç ve suçlularla mücadele zorlaşmaktadır. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kara para gibi organize uluslararası suçlarla el ele gitmekte, ayrıca yolsuzluk ve devlet otoritesinin sarsılmasına kadar pek çok güvenlik sorunuyla gündeme gelebilmektedir.³⁴

İnsan ticaretinden elde edilen gelirlerin yüksek olması sebebi ile bu kazançlar doğrultusunda suç örgütleri daha da kuvvetlenip güçlü hale gelmektedir. İnsan ticaretinin, mali açıdan kazançlı olması, ekonomik istikrarın bozulmasını tetikleyerek iç ve dış kara para³⁵ aklama formlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır³⁶.

³³ Yıldırım Koç, **Türkiye’de Yabancı Kaçak İşçilik**, TÜRK-İŞ Eğitim Yay. No.26, (1999), <http://www.yildirimkoc.com.tr/usrfile/1322245267b.pdf> (19.12.2011)

³⁴ Devrim Gül Vural, **Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti**, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2007, s.4

³⁵ Karapara” terimi İngilizce “dirty money” olarak da anılmaktadır. Ancak uluslar arası anlaşmalarda ve belgelerde kullanılan kavram “suç geliri”, “proceeds of crime” kavramıdır. (Bakınız. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu) madde 1 ve Sınraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu) madde 2.

³⁶ Hasan Aykin , Aklama Suçu - Öncül Suç İlişkisi, **Yaklaşım Dergisi**, S:183, 2007, s.4

İnsan ticareti olaylarında fuhşa zorlama veya cinsel olarak sömürülme HIV/AIDS gibi çeşitli cinsel yolla bulaşan hastalıkların yayılmasında etkin rol oynamaktadır.³⁷ Bu durum beraberinde ailesel ve toplumsal olarak bir çöküntüyü getirmektedir.

Ayrıca fuhuş amaçlı insan ticareti, yasal olarak genelevlerde çalışan hayat kadınlarının sayısını etkilemektedir. Bu konudaki en büyük etkiyi ülkemizde bulunan genelevlerde çalışan kadın sayısının her gün daha da azalmasını örnek olarak verebiliriz. Azalma sadece genel kadın sayısında değil aynı zamanda genelev sayısında da görülmektedir. Çünkü sokakta fuhuş yapmak daha karlıdır. Türkiye’de, 56 genelevde yaklaşık 3 bin seks işçisi çalışmakta olup seks işçiliği yaptığı saptanan ancak tescil edilmeyen kayıtlı seks işçisi sayısı ise yaklaşık 12 bin civarındadır.³⁸ Benzer bir değişim umuma açık eğlence ve istirahat yerlerinde de yaşanmaktadır. Bazı yerlerde artık hiç Türk vatandaşı çalışmamaktadır. Kaynak ülke dışında yasa dışı insan ticaretine maruz kalan mağdurların sayısı ya da belirli bir alana ya da hedef ülkedeki bir pazara sunulan belirli ahlaki ya da ulusal grubun sayısı göz önünde bulundurulmaksızın, ciddi boyutlarda gerçekleştirilen yasa dışı insan ticareti mikro ve makro düzeyde nüfusların istikrarını bozulmasına sebep olabilir.

İnsan ticareti suçunun çok katmanlı bir yapıya sahip olması çeşitli kurumlarda bulunan memurların yozlaşması için birçok fırsat doğurabilir ve günlük hazır nakit tedariki yasa dışı ticaretle mücadeleye ilişkin kanun yürütme çalışmalarına zarar verecek etkenleri ortaya çıkarmaktadır. Özellikle son zamanlarda yapılan insan ticareti olaylarında kolluk görevlilerinin de karıştığı vakalar bulunmaktadır. Aynı zamanda insan ticaretinin kadın kurbanları üst düzey kamu görevlilerine rüşvet maksatlı sunulabilmektedir.³⁹

1.4. İnsan Ticareti ile Organize Suçluluk Arasındaki İlişki

İnsan ticaretinin çoğunlukla organize olarak işlendiğini kabul edilmektedir.⁴⁰ Bu doğrultuda öncelikle organize suç tanımlamaları üzerinde durulacaktır. Organize suç

³⁷Vera jje Eweh, **Human Trafficking and Child Labor in Africa**, The European University, 2006

³⁸ Cinsel Eğitim, Tedavi Ve Araştırma Derneği 7. Bilgilendirme Dosyası Basın Bülteni, **Seks Ticareti Dosyası**, İstanbul, 2007

³⁹ İnsan Ticareti Olaylarının Meydana Getirdiği Riskler http://www.asayis.pol.tr/insanticaret_i_risk.asp (18.12.2011)

⁴⁰ Mustafa Kemal Serbes, **Tirendi Hızla Yükselen Suç Ekonomisinde Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti: Türkiye Örneği**, Uluslararası Davraz Kongresi Bildirisi, 2008, s.2748

kavramı; “birbirleriyle çok yakın karşılıklı sosyal etkileşim içerisinde olan belirli sayıdaki kişi tarafından, yasal ve yasa dışı faaliyetlerle meşgul olarak kazanç ve güç elde etmeyi amaçlayan hiyerarşik yapıda organize olmuş ideolojik olmayan bir teşebbüstür.”⁴¹ şeklinde tanımlanabilir.

Organize suç gruplarının aşağıdaki özellikleri bünyesinde buldukları değerlendirilmektedir.⁴²

1. İdeolojik olmama
2. Hiyerarşik yapı
3. Sınırlı ve özel üyeler görevlendirme
4. Süreklilik
5. Şiddete başvurma
6. Üyeler arasında işbölümü
7. Tekelleşme amacı taşıma
8. Özel kurallarla yönetilme

İnsan ticareti bir ülkenin sınırları dâhilinde işlenmesi mümkün olmakla birlikte, genellikle mağdurların çeşitli ülke sınırları aşarak ticarete konu edildikleri dikkate alındığında süreklilik devamlılık ile dayanışma içerisinde bulunan bir örgütlenmeyi gerektirdiği unutulmamalıdır.

İnsan ticaretinde failin birden çok kişi (tacir, nakliyecisi, tedarikçi, erkete, tedarikçi vb.) olabilmesi durumu, eylemin sınır aşan özelliği kaynak ve hedef ülkede örgütlenmeyi zorunlu kılmaktadır. Ayrıca faillerin insan ticaretini meslek haline getirmeleri, eylemlerine süreklilik kazandırmaları yerel bir teşekkülün varlığını gerektirmektedir.

Organize olarak işlenen insan ticaretinin diğer organize suçlardan ayrı olarak değerlendirilmesi mümkün görülmemektedir.⁴³ Bir kez oluştuğunda suç ağı çeşitlenmekte ve uyuşturucu ticareti gibi mevcut diğer organize suç türleriyle karşılıklı

⁴¹ Howard Abadinsky, **Organized Crime**, (Third Edition), Chicago: Nelson-Hall, s.3

⁴² Howard Abadinsky, **Organized Crime**, 6th Edition., Belmont: Watsworth, 2000, s.10

⁴³ Serbes a.g.e. s.2748

fayda çerçevesinde gelişme göstermektedir. İnsan ticareti alanında faaliyet gösteren suç gruplarının, kamu görevlileri⁴⁴ ve diğer suç gruplarıyla etkin bir işbirliği içerisinde ortak hareket temelinde bir suç ağı kullanmakta oldukları değerlendirilmektedir.

1.5. Uluslararası Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticaretine İlişkin Düzenlemeler

1.5.1. Uluslararası Hukukta İnsan Ticareti

İnsan ticareti ile ilgili Türk mevzuatını incelemeyen önce uluslararası hukukta geçerli olan köleliği, köle ticaretini, kadın ticaretini, işgücü istismarını, insan ticaretini yasaklayan düzenlemelere de kronolojik olarak kısaca değinilmesine yarar vardır.

İnsan ticareti suçunun tarihte ilk görülüş şekillerinden biri köleliktir. Kölelik, insan medeniyeti kadar eski bir olgudur. 19. yüzyılın başlarından itibaren köleliğin hukuka aykırılığı tartışılmaya başlanmıştır. Köleliği yasaklayan ilk uluslararası belge, 1815 tarihli Köle Ticaretinin Kaldırılmasına İlişkin Evrensel Bildiridir.⁴⁵ 1833 yılında İngiltere, İmparatorluk sınırları içinde köleliği hukuka aykırı hale getirmiştir.⁴⁶ 1848'de Fransa'da, 1858'de Portekiz'de, 1863'de Rusya ve Hollanda'da, 1865'de dâhili harp sonrası Birleşik Amerika'da, 1888'de Brezilya'da, 1926'da Nepal'de ve 1929'da İran'da yasaklanmıştır.⁴⁷

Uluslararası kuruluşlardan Milletler Cemiyeti 1926'da, Birleşmiş Milletler ise 1948'de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (madde 4) ile köleliği yasaklamıştır.⁴⁸

⁴⁴04.10.2011 tarihinde Alanya'da 2 si kamu görevlisi toplam 11 kişi insan Ticareti suçu şüphelisi olarak gözaltına alınmıştır. <http://www.stargazete.com/guncel/alanya-da-insan-ticareti-operasyonu-haber-387003.htm> (12.12.2011)

⁴⁵Deniz Kızılsümer, İnsan Ticaretinde Mücadele: Uluslararası Belgeler Ve Türkiye'nin Çabaları, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 62 sayı:1, 2007, s.116

⁴⁶Gülnehal Bozkurt, **Köle Ticaretinin Sona Erdirilmesi Konusunda Osmanlı Devletinin Taraf Olduğu İki Devletlerarası Anlaşma**, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, sayı:1, 1990, s.51

⁴⁷ Ekrem Buğra Ekinci, **Tarihimizde Kölelik**, <http://www.ekrembugraekinci.com/pdfs/TarihimizdeKolelik.pdf> (01.12.2011)

⁴⁸ İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A(III) sayılı kararıyla ilan edilmiştir. 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu ile "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin Resmi Gazete ile yayınlanması, yayımdan sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde okutulması ve yorumlanması ve bu Beyanname hakkında radyo ve gazetelerde münasip neşriyatta

İnsan ticareti ile ilgili ilk doğrudan düzenleme, 1904 tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşmedir.⁴⁹ Bu belgenin asıl hedefi, insan ticareti fiillerinin cezalandırılmasından çok, insan ticareti fiillerine maruz kalan mağdurlarının korunması olduğundan, atıl bir belge olarak kalmış ve bunun neticesinde, insan tacirlerinin cezalandırılması yükümlülüğünü ihtiva eden ve 13 ülke tarafından imzalanan 1910 tarihli, “Beyaz Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme” kabul edilmiştir.

Milletler Cemiyeti himayesinde, 1921 tarihli “Kadın ve Çocuk Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme” ve 1933 tarihli “Tüm Yaşlarda Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme” imzalanmış ve nihayet “insan ticaretine” ilişkin bu dört sözleşme, BM tarafından, 1949 yılında “İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme” adı altında birleştirilmiştir.⁵⁰

İnsan ticareti ile mücadele alanında insan olarak bu suçun mağdurlarının korunması adına yükümlülükler getiren çeşitli uluslararası sözleşme, bildiri ve belgeler mevcuttur.

Bunlardan başlıca olanlar şunlardır:⁵¹

1. Kölelik Sözleşmesi (25 Eylül 1926),
2. Zorla veya Zorunlu Çalışmayla İlgili Sözleşme (ILO No. 29 - 28 Haziran 1930). Zorla çalıştırma, angaryanın tanımı bu sözleşmenin 2. maddesinde yapılmıştır.
3. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (10 Aralık 1948),⁵²
4. İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme (2 Aralık 1949),⁵³

bulunulması" kararlaştırılmıştır. Bakanlar Kurulu Kararı 27 Mayıs 1949 tarih ve 7217 Sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanmıştır. Tam metni için bkz <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>

⁴⁹ Vural, a.g.e., s. 23

⁵⁰ Caner Yenidünya ve Çetin Arslan, İnsan Ticaretine İlişkin Uluslararası Düzenlemeler, **Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı**, İkinci Baskı, Adalet Bakanlığı Yayınları, 2009, s. 72

⁵¹ Ahmet Fırat, “**Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti**” <http://www.sucveceza.org/index.php/component/content/article/45-makaleler/94-gocmen-kacakciligi> (22.04.2011)

⁵² Universal Declaration of Human Rights. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihli ve 217 A (III) sayılı kararıyla benimsendi ve ilan edildi. Tam metni için bkz: http://www.ihd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=156:insan-haklari-evrensel-beyannames&catid=37 (19.11.2011)

5. Eşit Ücret Sözleşmesi (ILO No. 100, 6 Haziran 1951),⁵⁴
6. Köleliğin, Köle Ticaretinin, Kölelik Benzeri Uygulamaların Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme (7 Eylül 1956),
7. Zorla Çalıştırmanın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (ILO No. 105 - 25 Haziran 1959),
8. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (4 Kasım 1950). Roma'da imzalanan bu sözleşme ile kölelik, kulluk ve zorla çalıştırma yasaklanmış, nelerin zorla çalıştırma ya da angarya sayılmayacağı belirlenmiştir.
9. Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (16 Aralık 1966)
10. Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme (18 Aralık 1979),
11. Çocuk Hakları Sözleşmesi (20 Kasım 1989). Sözleşmenin 1. maddesinde 18 yaşın altındaki herkes çocuk olarak tanımlanmıştır. 35. Maddesinde de çocuğa yönelik insan ticareti niteliğindeki eylemler sıralanmıştır.
12. Uluslararası Adalet Mahkemesinin Roma Hükümü (17 Temmuz 1998)
13. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol (25 Mayıs 2000)
14. Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (12 Aralık 2000). Ülkemizin de taraf olduğu bu sözleşme 147 ülke tarafından imzalanıp, 56 ülke tarafından onaylanmıştır. Bu sözleşme öncelikle ortak terminolojinin sağlanması açısından birçok kavramın tanımını yapmıştır.
15. Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesine Ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol (2 Kasım 2000)
16. Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve

⁵³ Orijinal metni için bkz <http://www2.ohchr.org/english/law/trafficpersons.htm> (12.11.2011)

⁵⁴ ILO 100 nolu sözleşme olarak bilinmekte olup, sözleşmenin tam metni için bkz http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/ilo_100.htm

Cezalandırılmasına İlişkin Protokol (2 Kasım 2000). Palermo Protokolü olarak da bilinir. Sözleşmenin uygulama alanını delillerin elde edilmesi, suçluların iadesi, suç gelirlerinin müsadereesi gibi düzenlemelerin insan ticareti açısından da geçerli olmasıdır. Protokol insan ticareti suçunu tanımlamıştır. Ayrıca protokolün 6. maddesinde insan ticareti mağdurları için alınması gereken önlemler sıralanmıştır.

17. Şiddet Suçlarının Mağdurlarının Mağduriyetlerinin Giderilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, (24 Kasım 1983)

18. Avrupa Sosyal Şartı Avrupa Konseyi Sözleşme No: 163 (3 Mayıs 1996)

19. Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticaretine Karşı Eylemlerle İlgili Tavsiye Kararı (19 Mayıs 2000)

20. Kadınlara Karşı Şiddetle Mücadele Eylem Planı (1997)

21. İnsan Ticaretiyle İlgili Uluslararası, Bölgesel ve Ulusal Seviyedeki Ana Yasal Dokümanlar ve Analitik Raporların Derlemesi (6 Haziran 2000)

22. Bölgesel Eylem Planı İçin Temel İlkeler, “Güneydoğu Avrupa’da İnsan Ticaretine Karşı Mücadelede İşbirliği” Uluslararası Semineri (Atina, 29 Haziran-1 Temmuz 2000)

23. Güneydoğu Avrupa’da İnsan Ticaretine Karşı Mücadelede İşbirliği” Uluslararası Seminerinin Tutanakları (Atina 29 Haziran – 1 Temmuz 2000)

24. Avrupa Birliği’ne Üye Ülkeler Arasında Suçluların İadesine İlişkin Sözleşme (27 Eylül 1996)

25. İnsan Ticaretine ve Çocukların Cinsel Amaçlı Sömürülmesine Karşı Mücadelesiyle İlgili AB Konseyinin Ortak Eylem Planı (24 Şubat 1997)

26. Adli Süreç İçindeki Mağdurlara Tutumuyla İlgili Konseyin Karar Tasarısı (15 Mart 2001)

27. Cinsel Sömürü ve İnsan Ticaretiyle İlgili Avrupa Parlamentosu Önergesi (14 Nisan 1989)

28. Kadın Ticaretiyle İlgili Avrupa Parlamentosu Önergesi (16 Eylül 1993)

29. İnsan Ticaretiyle İlgili Avrupa Parlamentosu Önergesi (16 Ocak 1996)
30. Cinsel Amaçlı Kadın Ticaretini Önlemek ve Mücadele Etmek için Alınması Gereken Etkili Tedbirleri İçeren Avrupa Kılavuzu Hakkında Hagufe Bakanlığına Ait Bildiri (26 Nisan 1997)
31. Tampere Avrupa Konseyi Başkanlık Bildirisi (15-16Ekim 1999)
32. “Kadın Ticaretine Karşı Mücadelede İlave Yeni Eylemler” ile İlgili Komisyonun Avrupa Konseyi’ne Parlamentosu’na Bilgi Akışıyla İlgili Avrupa Parlamentosu Önergesi (19 Mayıs 2000)
33. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Komisyonunun İnsani Boyut Konferansı Moskova Görüşmesinin Belgesi (3 Ekim 1991)
34. Avrupa Güvenliğine Dair İstanbul Beyanı (19 Kasım 1999)
35. Parlamenter Meclisin Bükreş Bildirisi (10 Temmuz 2000)
36. Bakanlık Konseyi Karar No.1, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı’nın (OSCE- Organization for Security & Cooperation in Europe) İnsan Ticaretiyle Mücadeleyle İlgili Çabaların Arattırılması (28 Kasım 2000)

1.5.2. Türk Hukukunda İnsan Ticareti

Türk hukukundaki insan ticaretinin durumunun üç evrede incelenmesi meydana gelen gelişmelerin anlaşılabilmesi açısından önemlidir.

1.5.2.1. 09 Ağustos 2002 Tarihine Kadar Olan Dönem

Türkiye’de, insan ticaretiyle mücadele alanında, bu dönemde özel bir yasa hükmü bulunmamaktaydı. Bu suçlarla mücadele anlamında aşağıdaki gibi yasa hükümlerinden yararlanılmaktaydı:

1. 1982 Anayasası'nın ilgili maddeleri: 17.madde; Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının korunmasıyla ilgili, 18. Madde; Zorla çalıştırma yasağı, 19. Madde; Kişi hürriyeti ve güvenliği ile ilgili, 50. Madde; Çalışma şartları ve dinlenme hakkı.

2. 1475 sayılı İş Kanunu,

3. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun cinsel arzuları tahrik ve pornografiye özendirme yönünde yayın ve çalışmalara yönelik 426, 427 ve 428. maddeleri, fuhşa tahrik, teşvik etme ve özendirerek bu yolda çalışmalar yapanlara karşı 435 ve 436. maddeleri, yurt dışında iş bulmak, ikamet izni veya vize almak bahanesiyle dolandırıcılığı içeren 504. maddesi, cürüm işlemek için teşekkül meydana getirenlerle ilgili 313 ve 314. maddeleri, 15 yaşından küçük çocuklara dilencilik yaptırımlarıyla ilgili 545. maddesi;

4. 15.07.2011 tarih ve 5682 sayılı Pasaport Kanununda⁵⁵ “fahişeler ve kadınları fuhşa sevk ederek geçinmeyi meslek edinenlerle beyaz kadın ticareti yapanlar ve her nevi kaçakçılar” ülkeye girmesi yasak olan kişiler arasında sayılmıştır. Ayrıca ülkeye pasaportsuz girenler cezalandırılarak, sınır dışı edilir denilmektedir. 35. maddede ise izin verilen giriş noktaları haricinde ülkeye girenler pasaportlu dahi olsa cezalandırılır” denilmektedir. Ancak insan ticareti mağdurlarının bu kapsam dışında tutulmaktadır.

5. 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun,

6. 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu,

7. 2007 sayılı Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun

8. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun

9. 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun,

10. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu

11. Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü

⁵⁵ RG 24.07.1950, Sy. : 7564

1.5.2.2. 09 Ağustos 2002 Tarihinden 1 Haziran 2005 Tarihine Kadar Olan Dönem

12-13 Aralık 2000 tarihinde Palermo da kabul edilen, ülkemizce de imzalanan ve onay işlemleri tamamlanan “Birleşmiş Milletler Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi”⁵⁶ ve eklerini teşkil eden “Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol” ile “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Yasaklanmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” e uygun olarak 03.08.2002 tarih ve 4771 sayılı yasanın 2/B maddesiyle göçmen kaçakçılığı ile ilgili 201/a, insan ticaretiyle ilgili 201/b maddesi eklenmiş ve bu alandaki mücadeleye etkinlik kazandırılmıştır.

Bu duruma göre, göçmen kaçakçılığı yapan kişiye 2-5 yıl hapis, ağırlaştırıcı şartlarda 4-10 yıl hapis ve en az 1 milyar TL. para cezası ve kullanılan araçların müsaderesiyle paravan şirketlerin ekonomik faaliyetlerinin askıya alınmasını; insan ticaretini içeren suçlardan birini işleyen kişiye 5-10 yıl, 18 yaşını doldurmamış çocukların belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirisine başvurulmuş olmasa da faile belirtilen cezaların verilmesi öngörülmüştür. Yukarıda belirtilen yazılı suçlar örgütlü olarak işlendiği takdirde failere verilecek cezalar bir kat artırılarak verilmekteydi.

27.02.2003 tarih ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun⁵⁷ ile yabancıların Türkiye’deki çalışması izne bağlanarak, bu izinlerin şartları ile süreleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ayrıca kaçak işçi çalıştıranlara ilişkin yaptırımlar da bu kanunda düzenlenmiştir.

Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü ile yabancıların genel kadın olarak genel evlerde çalışmaları yasaklanmıştır.

04.06.2003 tarih ve 4866 sayılı kanun ile Türk Vatandaşlığı Kanunu 5. maddesi “evlilik ile vatandaşlık kazanma” hükmüne sınırlamalar getirilmiştir. Çıkarılan yönetmelik

⁵⁶ Palermo protokolü 30.1.2003 tarih ve 4804 sayılı kanun ile TBMM’ce onaylanması uygun bulunmuştur.

⁵⁷ RG 06.03.2003, SY.: 25040

hükümleri doğrultusunda da muvazaalı evliliklerin önüne geçmek açısından yabancı kadınların fuhuş yapmak, fuhşa aracılık etmek veya fuhşa zorlamak, kadın ticareti yapmak gibi herhangi bir faaliyette bulunmamak ve kamu düzeni, milli güvenlik ve genel ahlak açısından sakıncalı olmamak şartları getirilmiştir. Bunun yanında evlilik yolu ile vatandaşlık alacak kişi en az üç yıldan beri evli olması, fiili olarak beraber yaşamaları ve evliliğin devamı koşullarının varlığı ile başvuru neticesi yapılacak soruşturmada sonucun olumlu çıkması şartı getirilmiştir.

10.07.2003 tarih ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun⁵⁸ 5. maddesinde "taşımacılık, acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği yapabilmek için Ulaştırma Bakanlığında yetki belgesi alınması gerektiği, bu belgenin alınabilmesi içinde Karayolu Taşıma Yönetmeliğine göre gerçek ve tüzel kişilerin bazı suçlardan ötürü hürriyeti bağlayıcı ceza almamaları gerektiği belirtilmiştir. Bu suçlar ise kaçakçılık, dolandırıcılık, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ile insan taşımacılığıdır. Yetki belgesi olanlardan bu suçu işleyenlerin yetki belgelerinin de iptali öngörülmektedir. Bu sayede yasadışı yollar ile ülkeye insan girmesi engellenmeye çalışılmış, insan ticaretinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Sağlık Bakanlığının 09.01.2004 tarih ve 2004/2 sayılı genelgesi ile insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen ve sağlık hizmetleri giderlerini karşılayacak durumu olmayan yabancı uyruklu hastalara resmi sağlık kurum ve kuruluşlarından ücretsiz olarak sağlık hizmetlerinden yararlanma olanağı sağlanmıştır.

İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan 09.01.2003 tarih ve 14581 sayılı genelge uyarınca insan ticareti mağdurlarının talepleri halinde ülkeden çıkışları yapılmayarak, ilk aşamada bir ay süreyle geçici ikametlerine izin verilmiş, ihtiyaç halinde üç aya kadar uzatma imkânı tanınmıştır.

⁵⁸ RG 19.07.2003 Sy . :25173

1.5.2.3. 1 Haziran 2005 Tarihinden Sonraki Dönem

26.09.2004 tarihinde kabul edilip 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 79. maddesinde göçmen kaçakçılığı, 80. maddesinde ise insan ticareti ile ilgili olarak hüküm getirilmiştir.

Ayrıca 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 13. maddesine göre de; yurt dışında işlemiş olan soykırım, insanlığa karşı suçlarda olduğu gibi göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının da Türkiye’de kovuşturulması açısından evrensellik ilkesi kabul edilmiştir. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar bütün insanlığı ilgilendiren en ağır suçlar olduğu için bu suçlarda sınırlandırılmamış evrensellik ilkesinin kabul edilmesi belki savunulabilir. Ancak, dünyanın her yerinde işlenen insanlığa karşı suçları Türk savcısının soruşturması fiilen mümkün olmadığı gibi, fail Türkiye’de olmadığı için hukuken yargılama yapılması da mümkün değildir.

Yine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun insan ticaretiyle mücadele alanında etkili olan hükümleri şunlardır:

1. Organ veya doku ticaretiyle ilgili 91. maddesi,
2. İş ve çalışma hürriyetinin ihlaliyle ilgili 117. maddesi,
3. Cinsel saldırıyla ilgili 102, 103, 104 ve 105. maddeleri,
4. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma ile ilgili 190 ve 191. maddeleri,
5. Resmi ve özel belgede sahtecilikle ilgili 204, 205, 206 ve 207. maddeleri;
6. Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suçuyla ilgili 220. maddesi,
7. Hayasızca hareketlerle ilgili 225. maddesi,
8. Müstehcenlikle ilgili 226. maddesi,
9. Fuhuş ile ilgili 227. maddesi,
10. Dilencilikle ilgili 229. maddesi,
11. Suçta kullanılan malvarlığı değerinin aklanmasıyla ilgili 282. maddesi,

İnsan ticareti suçu ile ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununun⁵⁹ 135 ile 140. telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, teknik araçlarla izleme faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği hükümleri getirilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128. Maddesinde;

“Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait taşınmazlara, kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına, banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba, gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara, kıymetli evraka, ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına, kiralık kasa mevcutlarına, diğer malvarlığı değerlerine el konulabilir. Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, el koyma işlemi yapılabilir.”

denilmektedir. Bu hükmün insan ticareti suçlarında da uygulanabileceği maddenin devamında belirtilmiştir.

27.10.2001 tarih ve 74 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile bu tarihe kadar olan genelgeler derlenmiş, insan ticareti ile mücadele de mağdur tespiti, mağdurlarla mülakat yöntemleri, kolluk kuvvetlerinin eğitimleri, görev ve bilincin artırılmasına yönelik çeşitli hususlar düzenlenmiştir.

1.6. Türk Ceza Kanunu Açısından İnsan Ticareti Suçunun Unsurları

Ticaret; en yalın anlamıyla, *“maddi kazanç amacıyla her türlü malın alım satımıdır”*. Dolayısıyla bir ticari etkinliğin söz konusu olabilmesi için bulunması gereken temel unsur, ekonomik değeri olan (alınıp satılabilen) bir malın, yani mülkiyete konu olabilen bir taşınır veya taşınmaz varlığın söz konusu olmasıdır.

İnsan ticareti suçunda da akla gelen insanın bir “ticari bir mal” olup olmadığı sorusudur. Sorunun cevabı tabii ki hayırdır. Ancak üstün vasıfları olan insan kendini de bazen acımasızca kazanç uğruna kullanarak bir “mal” haline getirebilmektedir.

İnsan ticareti suçu Türk Hukuku’nda ilk defa 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 201/b maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile ülkemizce imzalanan “Sınır aşan Örgütlü

⁵⁹ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 04.12.2004 tarihinde kabul edilerek, 17.12.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” ün gereği yerine getirilmeye çalışılmıştır.⁶⁰

Bu suç 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda korunan hukuki yarara uygun olarak “Özel Hükümler” başlıklı 2. Kitabının “Uluslararası Suçlar” alt başlığı altında yer almıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda insan ticareti madde 80’de şu şekilde yer almaktadır:

“(1) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.”⁶¹

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faille birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenir”.

Suçun Türk Ceza kanunda yer alma gerekçesi araştırıldığında;

“Maddeye, Türkiye tarafından da onaylanan “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ve “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” hükümlerinin gereğini yerine getirmek üzere Tasarıda yer verilmiştir.

1990’lı yıllardan itibaren suç örgütlerinin, etkinliklerini sınırlar ötesi alana genişleterek, özellikle kadın, çocuk ve insan ticaretini

⁶⁰ 3.8.2002 tarih ve 4771 sayılı “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” madde 2

⁶¹ Mevzuatta 09 Ağustos 2002 tarih ve 24841 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, “4771 Sayılı Kanun” ile TCK’na eklenen 201/b maddesi ile insan ticareti suçu tanımlanmıştır. 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni TCK’nın 80. maddesi ile insan ticareti suçu yeniden ele alınarak bu suçu işleyenler için öngörülen cezalar artırılmıştır. 19 Aralık 2006 tarihinde son yapılan düzenleme insan ticareti tanımına “zorla fuhuş yaptırmak ve “ülkeye sokan/ülkeden çıkaran” ibareleri eklenmiştir.

örgütledikleri ve insanları bu uygar dünyada âdeta esarete tâbi kıldıkları görülmektedir. İşte bu nedenle, söz konusu Sözleşme ve Protokolün öngördüğü suçlara hukuk sistemimizde de yer verilmesi uygun görülmüştür.

Maddenin öngördüğü maddî unsurlar, kadın, çocuk veya diğer insanların tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmalarıdır. Ancak bu hareketler kişileri zorla çalıştırmak, bazı hizmetleri vermeye mecbur kılmak, adı geçenleri esaret veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak yahut beden organlarından bazılarının verilmesine razı etmek maksadıyla icra edilecektir.

Maddenin birinci fıkrası, söz konusu maksatlarla gerçekleştirilecek maddî unsurların belirli araç fiillere başvurulması suretiyle gerçekleştirilmesini suçun oluşması bakımından gerekli koşullar olarak saptamıştır. Bu fiiller tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulama, nüfuzu kötüye kullanma, kandırma, mağdurların çaresizliklerinden yararlanma veya mağdurlar üzerinde sahip olunan denetim olanaklarından yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle gerçekleştirilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, belirtilen amaçları elde etmek üzere girişilen ve suçu oluşturan yardımcı fiiller varsa artık, mağdurun rızasının yok sayılacağı belirtilmiştir. Örneğin bir kimsenin organlarını vermek hususundaki rızası, yukarıda belirtilen fiiller sonucunda elde edilmiş ise, suçun oluşması bakımından bu rıza yok sayılacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında on sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri yahut barındırılmaları hâlinde, suçu oluşturan araç fiillerden herhangi birisine başvurulmasa da, faile birinci fıkrada belirtilen cezaların verileceği açıklanmıştır. Bu suretle on sekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla maddenin öngördüğü hareketlere konu kılınmaları suçun oluşmasına olanak verecektir.

Maddenin son fıkrasında, bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında da bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı öngörülmüştür.”⁶²

765 sayılı Türk Ceza Kanunu 201/b maddesi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki düzenleme arasındaki temel farklar bakacak olur isek;

1. Suça karşılık öngörülen hapis cezası artırılmıştır.
2. Ağırlaştırıcı sebep olan örgütlü olarak işlenmesi 5237 sayılı TCK’da yer almamaktadır.
3. 5237 sayılı kanun ile tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirleri uygulanacağı hükme bağlanmıştır.
4. 765 sayılı kanunda insan ticareti suçu hürriyet aleyhine işlenen suçlar başlığı altında yer almakta iken 5237 sayılı kanunda Uluslararası suçlar başlığı altında yer almıştır.

1.6.1. İnsan Ticareti Suçunun Unsurları

1.6.1.1. Korunan Hukuki Menfaat

İnsan ticareti suçunda birden çok hukuki menfaatin korunduğu söylenebilir.⁶³ Bu suçta esas korunan hukuki menfaat; zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak kılınmak veya vücut organlarının verilmesini temin için kendilerine tehdit, baskı, cebir veya kandırılarak veya onlar üzerindeki nüfuz veya denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak veya kandırılarak rızaları ifsat edilen ve bu şekillerde tedarik edilen, kaçırılan, bir yerden başka bir yere götürülen veya sevk edilen veya barındırılan insanların kişisel hürriyet hakları, vücut bütünlükleri ve şerefleridir. Özellikle yabancı ülke vatandaşı kimselerin kendilerine tamamen yabancı olan ülkelere çeşitli vaatlerle götürülerek orada zorla çalıştırılmaları (Brezilya gibi) veya fahişeliğe zorlanmaları (Batı Avrupa gibi) bu suçun, kişi özgürlüğünün yanı sıra kişinin çalışma özgürlüğü ile cinsel yaşamını özgürce yönlendirme hakkını da ihlal ettiğini

⁶² Bkz www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc

⁶³ Olgun Değirmenci, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu, **TBB Dergisi**, S:67, (2006), s. 57

göstermektedir.⁶⁴ Hakikaten de mağdurların maddi ve manevi varlıkları faillerin fiilleri neticesinde çok ağır şekilde hasara uğramakta, ruhsal ve fiziksel ağrılar çekmekte, bazen onarılamayan zararlarda meydana gelmektedir.

İkincil olarak da korunmak istenen hukuki menfaat kamu düzenidir. Bu suçun işlenmesi ile toplumda kamu düzeninin doğrudan veya dolaylı olarak bozulmakta veya bozulma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle insan ticareti suçu, “birden fazla hukuki menfaati koruyan / çok konulu” bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.6.1.2. Maddi Konu

Suçların hukuki konusu, onların maddi konularından kaynaklanmaktadır. Gerçekten suçun maddi konusu “suçun cismini oluşturan insan veya şey”⁶⁵ olduğuna göre insan ticareti suçunun maddi konusu, suçun mağduru olan kişinin bizzat kendisi/bedenidir.

1.6.1.3. Fail

İnsan ticaretinde suçun işlenebilmesi için fail açısından herhangi bir sınırlandırma getirilmemiştir. Yani bu suç, sadece belirli sıfat ve niteliklere sahip kişiler tarafından işlenebilen mahsus (özel) bir suç olmayıp,⁶⁶ faili herkes olabilmektedir. Failinin kadın-erkek, yabancı ya da Türk uyruklu olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Fail insan ticaretine konu olan kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak, tedarik eden, kaçıran, başka bir yere götüren, sevk eden, barındıran kimsedir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise, tüzel kişilerin bu suçun faili olup olamayacaklarıdır. Toplumsal yaşam sonucu ortaya çıkan çeşitli ihtiyaçların karşılanmasında, insanların tek başına belirli bir amaca ulaşmasının çok güç veya olanaksız olduğu hallerde, birden çok kişinin dayanışma ve yardımlaşma yoluyla güç birliği oluşturmaları halinde, birleşen kişilerden bağımsız olarak ortak amacın gerçekleştirilmesini sağlamak için, kişi veya mal topluluklarına birleşmeyi gerçekleştiren kişilerden bağımsız bir kişilik tanınmış⁶⁷ ve bu tür kişi veya mal topluluklarına “tüzel kişi” adı verilmiştir.

⁶⁴ Hakan Hakeri, **Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları**, Diyarbakır Avrupa Birliği Uyum Yasaları Sempozyumu Bildirisi, 2003, s.11

⁶⁵ Faruk Erem, Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin, **Ankara Üniversitesi Dergisi**, C:25, S: 1,1968, s.13

⁶⁶ Çetin Arslan, İnsan Ticareti Suçu TCK madde 201/b, **AUHF Dergisi**, C 53, S:4, 2004, s:46

⁶⁷ Âlim Taşkın, **Tüzel Kişilerin Kişilik Haklarının Korunması**, AUHF Dergisi, cit42 sayı1-4, 1991, s.205

Tüzel kişiyi bir gerçeklik olarak algılayan düşünceler, onun suçun faili de olabileceğini kabul etmektedirler. Buna karşılık, tüzel kişiyi, fikrî bir birlik olarak algılayanlar, onun suçun faili olamayacağını kabul etmektedirler.⁶⁸ Tüzel kişiler “statüleri” ile kişilik kazanmaktadırlar. Tüzel kişilerin, genel ahlaka, kamu düzenine aykırı bir faaliyeti mümkün değildir, çünkü bu tür bir faaliyette bulunmayı amaçlayan tüzel kişi, Medeni Kanundan ötürü kişilik kazanması mümkün değildir. Yani tüzel kişi suç işleyemez. Suç ancak tüzel kişinin organı olan kişiler tarafından işlenebilir.

5237 sayılı TCK, tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamayacağını madde 20’de düzenlenmiştir. Sadece kanunda belirtilen hallerde haklarında belirli güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceğini hükme bağlamıştır (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 60). İnsan ticaretini düzenleyen TCK madde 80’de bu maddelerden bir tanesidir.

Türk Ceza Kanunu madde 60’a göre, belirtilen suçların yararına işlenmiş olduğu tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek olan güvenlik tedbirleri iznin iptali ve müsaderedir. Ancak yasa koyucu md.60/3’de hâkime takdir yetkisi de vermiştir. Zira 5237 sayılı TCK madde 80/4 de “*Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.*” denilmektedir.

1.6.1.4. Mağdur

Türk Ceza Kanununda suç olarak sayılan tüm maddelerde suçtan zarar gören bir taraf vardır.⁶⁹ Bu bazen kamu (devlet) bazen de bireyler olabilir. Bazen de her ikisi de aynı anda zarar görebilir.

İnsan ticareti suçunda da hukuk düzeni bozulduğu için devlet mağdurdur. Bunun yanında suçun esas mağduru, zorla çalıştırılmak, hizmet ettirilmek, fuhuş yaptırmak esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılınmak veya vücut organlarının verilmesini temin için kendilerine tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulanarak veya üzerlerindeki nüfuz veya denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanılarak veya kandırılarak rızaları ifsat edilen ve bu şekillerde tedarik, kaçırılan, bir yerden başka bir yere götürülen veya sevk edilen veya barındırılan kimselerdir. Mağdurlar belli nitelikleri olması gereken kişiler değildir. Yaş, ırk veya cinsiyete bakılmaksızın herkes bu suçun mağduru olabilir. Ayrıca

⁶⁸ Zeki Hafizoğulları, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Fail**, <http://www.abchukuk.com/makale/makale308.html> (19.03.2011).

⁶⁹ Çetin Arslan ve diğerleri, **Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadelede Yasa Uygulama ile İlgili Stratejik Bir Yaklaşım**, IOM Uluslararası Göç Örgütü, 2006, s.28

mağdurun hukuki temyiz gücüne sahip olması da şart değildir. Eğer mağdur 18 yaşından küçük ise sayılan araç fiillere başvurulmasa bile faile ceza verilmektedir.

1.6.1.5. Maddi Unsur

İnsan ticareti suçunun maddi unsuru; bir kişinin zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da beden organlarının bazılarının verilmesini sağlamak maksadı ile;

1. Tedarik edilmeleri
2. Kaçırılmaları
3. Bir yerden başka bir yere götürülmeleri
4. Sevk edilmeleri
5. Barındırılmalarıdır.

Bu suç maddi unsur olarak zikredilen fiillerin birinin yapılması ile oluşacağından, aynı zamanda seçimlik hareketli bir suçtur.⁷⁰ Suç mağdurun barındırılması şeklinde gerçekleştirildiğinde mütemadi suçtur. Genelde icrai hareketlerle işlenebilirken ihmali hareketlerle de işlenebilir.⁷¹ Failin zikredilen araç fiilleri kullanarak mağdurun rızasını elde etmesi suçun oluşumu için zorunlu olduğundan, insan ticareti suçu "bağlı hareketli" bir suçtur.

Maddede sayılan maddi unsurların, belirli araç eylemlere başvurulması suretiyle gerçekleştirilmesini, suçun oluşması bakımından gerekli koşullar olarak saptamıştır. Bu araç fiiller ise tehdit,⁷² baskı, cebir⁷³, şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak, mağdurların çaresizliklerinden yararlanma, mağdurların üzerinde sahip olunan denetim olanaklarından yararlanmaktır.

Tehdit, baskı, cebir veya şiddet iradeyi etkilemeye yönelik vasıtalar olup, etkileme biçimleri birbirinden farklıdır. Örneğin şiddet, tehditten gelecekte vuku bulacak bir

⁷⁰ Durmuş Tezcan ve Mustafa Ruhan Erdem, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayınevi, 5. Baskı, 2007, s.101

⁷¹ Hakeri, **a.g.e.** s.13

⁷² Tehdit, baskı, cebir veya şiddet kişinin davranışları üzerinde zorlayıcı bir etkide bulunmaya imkân sağlayan vasıtalarıdır.

⁷³ Maddi ve manevi Cebir kavramının detaylı açıklaması için bkz; Özgür KÜÇÜKTAŞDEMİR, **Ceza Hukukunda Maddi Manevi Cebir**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2011

kötülüğe değil, hali hazırda icra edilen bir kötülüğe ilişkin olması yönü ile ayrılır.⁷⁴ 5237 sayılı TCK 108 maddede cebir kavramı kişiye karşı fiziki güç kullanımını olarak kabul edilmektedir.

Cebir bizzat mağdur üzerinde icra edilmelidir, yakınları üzerinde icra edilen cebir, esasen mağdura karşı tehdit niteliğindedir. Şiddet ise maddi kuvvet kullanma anlamına gelmektedir.

Tehdit; baskı yapma, bir kimsenin isteğinin aksine bir hareketi yapmaya veya yapmamaya zorlama, bir şeyi yaptırmak için maddi ve manevi kuvvet kullanma, birinin gözünü korkutma, gözdağı, korku verme, bir kimsenin yasada yazılı durumlar dışında başkasını ağır ve haksız bir zarara uğratacağını bildirmesi, bir kimseye kendisine zarar vermek kötülük yapmak niyetinde olduğunu söz ve davranışlarla belirtmek anlamlarına gelmektedir.⁷⁵ Bu bildirim söz, yazılı veya davranışlarla da olabilir.

İnsan ticaretinde cebir sınırlarının aşılmamış olması gerekmektedir. Cebirde sınır mağdurun direncinin kırıldığı noktaya kadar olmalıdır. Bu ölçünün ötesinde ise ayrıca kasten yaralama fiili gerçekleşecektir.

Nüfuzu Kötüye Kullanmak: Mağdurun gerek ailevi, gerek görevden dolayı ve gerekse başka türlü bağlarla ilişki içinde bulunduğu kimselerce (fail tarafından) ve bu kimselerin mağdur üzerinde sahip oldukları etkiyle/manevi kuvvetle, failin fiiline rıza göstermesini sağlamak olarak tanımlanabilir.

Kandırmak: Palermo Protokolünde hile ve aldatma olarak yer almıştır. Failin çeşitli hile, aldatma ve entrikalar ile mağduru ikna etmesidir. İnsan ticaretinde de en çok mağdurlar yurt dışında yüksek gelir getiren işlerde çalışma vaatleri ile aldatılmaktadırlar.

Kişiler Üzerinde Denetim Olanaklarından Yararlanma: Mağdurun bulunduğu konum veya şartlar itibarıyla, doğrudan fail veya kendisi üzerinde kontrol hak ve yetkisi olan kişiler tarafından, söz konusu hak ve yetkinin sağladığı fırsatların kullanılması suretiyle, maddede yazılı fiillere razı edilmesidir.⁷⁶

Kişilerin Çaresizliklerinden Yararlanma: Bizzat failin sebebiyet vermediği, ancak etkisinde bulunulan bir takım maddi veya manevi olanaksızlıklardan dolayı mağdurun sömürülmesidir. Bu çaresizlik sosyal, ailevi, ekonomik veya bedeni-ruhi rahatsızlıklardan dolayı ve doğal afetlerden dolayı da olabilir.

⁷⁴ Mahmut Koca, "İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu" TCK m. 201b), **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.52, S.2, 2003, s.151

⁷⁵ Çetin Arslan, "Memura Aktif Mukavemet Suçu", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.51, S:2, 2002, s.43

⁷⁶ Çetin Arslan, "İnsan Ticareti Suçu TCK madde 201/b", **AUHF Dergisi**, C 53, S:4, 2004, s.53

1.6.1.6. Manevi Unsur

İnsan ticareti suçunun manevi unsuru kasıttır.⁷⁷ Taksirle bu suç işlenemez. Genel kast suçun oluşması için yeterli değildir, bu suç ancak özel kastla işlenebilir.⁷⁸ Fail amaç ve araç hareketleri, bir kimseyi zorla çalıştırmak fuhuş yaptırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla yapmalıdır.

Ayrıca fail bu maksatlarla bir kimseyi kendisi için tedarik edebileceği gibi, bir başkası için de bunu yapabilir. Başkası için belirtilen maksatlarla mağduru tedarik etmesi durumunda, fail bu suçta bir aracılık görevi yapmış olacaktır. Bu ihtimalde şayet üçüncü kişinin bu fiilin yapılmasına iştiraki söz konusu değilse, onun bakımından bu suç oluşmaz.

1.6.1.7. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçun diğer tüm unsurlarının tamam olması halinde dahi, eylem herhangi bir yasa normuyla hukuka uygun hale gelmiş veya getirilmişse artık söz konusu eylemin suç olduğunu kabul edemeyiz. Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebepleri, başka bir ifadeyle hukuka uygunluk sebeplerini yalnızca ceza hukukunda değil, diğer tüm hukuk dallarında da aramak zorunludur.

Her suçta olduğu gibi, “insan ticareti suçunun da oluşabilmesi için, hukuka aykırı olması gerekir. Aksi halde, “hukuka aykırılık unsuru” mevcut olmadığından suç oluşmayacaktır. Bu nedenle hukuka uygunluk sebeplerinin her biri mahiyeti elverdiği ölçüde bu suç açısından da uygulanabilecektir.

Hukuka uygunluk nedenleri 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda 24, 25, 26, 28. maddelerinde sayılmıştır. Bunlar kanunun hükmü ve amirin emri, meşru savunma ve zorunluluk hâli, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası, cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit başlıkları altında sayılmıştır. Bunun yanında mağdurun rızası ve hakkın ve yetkinin icrası durumları vardır.

⁷⁷ Koca, **a.g.e.** s.157

⁷⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz Kayıhan İçel, Ceza Hukukunda Temel Kusurluluk Şekli: Kast, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:6 Sayı:12, 2007, s.66. Yasal tanımda bazen suçun basit şekli, bazen nitelikli şekli açısından bir unsur olarak kabul edilmiş olan amaç, Türk hukuk literatüründe “özel kast” olarak da ifade edilmiştir.

İnsan ticareti suçunda özellik arz eden husus mağdurun rızasıdır. Mağdurun rızası ancak, mağdurun mutlak surette üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğu bir hakka yönelik saldırı olduğunda hukuka uygunluk nedeni teşkil edebilir.⁷⁹

Hukuk düzeni mağdurun kendisine karşı işlenen fiili onaylamasına bazı hukuki sonuçlar bağlamış olup, buna “mağdurun rızası” denmektedir. Açıklanan bu beyan, hukuki bir işlemde başka bir şey olmayıp, söz konusu beyanın hukuki sonuç doğurabilmesi için bulunması gereken iki şart daha vardır ki, onlar da mağdurun “fiil ehliyetine sahip olması” ve rıza beyanının “rızayı ifsat eden sebeplerle sakatlanmamış bulunması ile suçun işlenmesi anında veya işlenmesinden önce var olmasıdır”.⁸⁰ O halde bu hususun suçun oluşmasını engellemesi için öncelikle mevcut olması gereken şart, “mağdurun rıza” gösterdiği hususta mutlak olarak tasarruf yetkisinin olması gerekliliğidir. Kanun koyucu bu suçta mağdurların, zorla çalıştırılmak, fuhuş yaptırmak veya hizmet ettirilmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılınmak veya vücut organlarının verilmesini temin için kendilerine tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulanarak veya üzerlerindeki nüfuz veya denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanılarak veya kandırılarak elde edilen rızalarını geçerli saymayarak failin fiilinin cezalandırılmasını öngörmüştür. Bu anlamda kişinin kendisini başkasının esir veya kölesi haline getirmek veya fuhşa sürüklemek konusundaki rızası geçerli kabul edilemez.

Zira 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁸¹ 23/2. maddesinde de “*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.*” denilmektedir.

1.6.1.8. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1.6.1.8.1. Teşebbüs

Failin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamama haline teşebbüs denmektedir.⁸²

⁷⁹ Zeynel Kangal, Ceza Hukukunda Varsayılan “Rıza”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, S: 4, 2011, s.233

⁸⁰ Çetin Arslan ve diğerleri, **Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadelede Yasa Uygulama ile İlgili Stratejik Bir Yaklaşım**, IOM Uluslararası Göç Örgütü, 2006, s.35

⁸¹ R.G. 08.12.2001 , 24607, yasanın tam metni için bkz Ali ŞAFAK ve Ahmet ŞAFAK , **Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı**, 8.Baskı, Selim Kitabevi, 2003, s.655

Genel olarak teşebbüs, kasten işlenen bir suçun esas itibari ile maddi unsuru ile ilgilidir. Kural olarak hazırlık hareketlerinde teşebbüs olmaz. Teşebbüs icra hareketleri sürecinde gündeme gelir.⁸³

Suçun tamamlanması için maksadın gerçekleşmiş olması gerekmez. Maddede sözü edilen araçları kullanmak suretiyle söz konusu hareketlerin yapılmasıyla suç tamamlanır.⁸⁴ İnsan ticareti suçu, maddede belirtilen maksatlarla, cebir, şiddet, baskı, tehdit, kandırma, nüfuzu kötüye kullanma, kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanmak suretiyle bir kimsenin tedarik edilmesi, kaçırılması, bir yerden başka bir yere götürülmesi, sevk edilmesi veya barındırması ile birlikte tamamlanır. Maddede öngörülen araçların kullanılmasına rağmen (ör. tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak) maddî unsurda gösterilen hareketler (ör. tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme) sağlanamamış ya da bunlar tamamlanamamış olabilir. Bu son durumda, suç teşebbüs halinde kalmış olacaktır. Örneğin nakletmek için mağdur araca bindirildiği sırada polis olaya el koyması, kaçırılmak istenen mağdurun bir türlü failin hâkimiyet sahasına sokulamamış bulunması gibi bir olay buna örnektir. Bu ihtimalde; fail meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, suça teşebbüsten dolayı cezalandırılır (5237 sayılı TCKm.35/2).

Mağdur üzerinde iradeyi ortadan kaldırmaya yönelik davranışları gerçekleştirmeye başlayan fail, icra hareketlerinden kendi iradesiyle vazgeçerse gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükümden istifade eder (TCK m.36). Bu ihtimalde vazgeçme anına kadar tamamlanan kısım başlı başına bir suça vücut verdiği takdirde, asıl maksadını oluşturan insan ticaretine teşebbüsten değil, sadece o suçtan cezalandırılır.⁸⁵ Örneğin, fuhşa sürüklemek maksadıyla kaçırmayı düşündüğü mağdura cebir kullanırken mağdurun yakarışlarından etkilenerek eyleminden vazgeçen fail, teşebbüsten değil o zamana kadar ki eylemi neticesiyle kasten yaralama suçundan sorumlu tutulur.

⁸² 5237 sayılı TCK md.35/1

⁸³ Ali Karagülmez, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Suça Teşebbüs Konusunun İncelenmesi, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt 6(3-4), 2004

⁸⁴ Koca, a.g.e. , s.32

⁸⁵ Caner Yenidünya, **Türk Ceza Kanununda İnsan Ticareti Suçu**, Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, 2.Baskı, Ankara, 2009, s,123

1.6.1.8.2. İçtima

İçtima kelimesi, Arapça bir kelime olup toplama, bir araya getirme anlamına gelmektedir.⁸⁶ Bir suçun diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması nedeniyle tek fiil sayılan suçlarda, suçu oluşturan araç suçlardan dolayı ayrıca ceza verilmez. Bu nedenle, ihlal edilmiş gibi görülen her suç için değil, bu suçların kaynaşmasından oluşmuş suçtan, yani bileşik suçtan ceza tayin edilir.

İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişinin, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması ise fikri içtimadır. (5237 sayılı TCK md 44.)

İnsan ticareti suçunun maddi unsurunda seçimlik hareketlere yer verildiğinden, somut olayda bunlardan birden fazlasına müracaat edilmesi eylemin tekliğini etkilemez, ortada tek bir suç vardır. Bu suçun unsuru olarak düzenlenen suçtan dolayı faile ayrıca ceza verilmeyecektir.⁸⁷ Örneğin tehdit (TCK m.106), cebir (TCK m. 108), kişi hürriyetinden yoksun kılma (TCK m.109) (kaçırma hareketi bakımından) suçları, insan ticareti suçunun unsurları olduğundan dolayı ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilmeyecektir.

765 sayılı TCK'nın aksine 5237 sayılı TCK suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesini ağırlaştırıcı bir hal olarak düzenlenmemiştir ve suçun örgüt çerçevesinde işlenmesi durumunda failer hem suç işlemek için örgüt kurma hem de insan ticareti suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaklardır.⁸⁸

Birden fazla kimsenin değişik zamanlarda ticarete konu edilmesi halinde, her bir mağdur açısından ayrı suç gerçekleşir. Birden fazla mağdurun aynı anda maddede belirtilen maksatlarla iradeleri ortadan kaldırılarak kaçırılmaları, ülkeye sokulmaları, nakledilmeleri, barındırılmaları durumunda ise 5237 sayılı TCK madde 43/2 uygulanmalıdır.

Ülkeye yasa dışı göçmen olarak sokulan kimselerin, daha sonra içerisinde buldukları çaresizlikten istifade edilmek suretiyle, 80'inci maddede belirtilen maksatlarla sevk edilmeleri, nakledilmeleri, barındırılmaları halinde, fail hem göçmen kaçakçılığından hem de insan ticareti suçundan ayrı ayrı cezalandırılır.

⁸⁶ Mustafa Özen, Ceza Hukukunda Fikri İçtima, **TBB Dergisi**, S: 73, 2007, s.133

⁸⁷ Değirmenci, a.g.e, s.90

⁸⁸Bersu Renk ve Oğuzhan Ömer Demir, İnsan Ticareti Ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler, **Polis Bilimleri Dergisi** C: (13)-1 2011, sy: 61

1.6.1.8.3. İştirak

İştirak açısından insan ticareti bir özellik arz etmez. Bu suça iştirakin her şekli mümkündür.⁸⁹ Suçun kanuni tanımında yer alan fiilleri gerçekleştiren kimselerden her biri fail olarak cezalandırılır (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Md. 37).

İnsan ticareti suçunun işlenmesini teşvik eden, failin suç işleme kararını kuvvetlendiren, fiilin icrasından sonra yardım edeceğini söyleyen, suçun nasıl işleneceği konusunda yol gösteren, suçun icrası için gerekli araçları sağlayan, suçun işlenmesi öncesinde veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştıran kişi de yardım eden olarak sorumlu olacaktır (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Md 38, 39). Örneğin, insan ticareti mağdurlarına bir kurtuluş ümidi olarak yerlerine bir başkasını bulma seçeneği sunulabilmektedir. Böyle bir cebir ve şiddetin etkisi altında ülkesine giden mağdur (A), tanıdığı veya tanımadığı başka bir bayan (B) kandırarak, aldatarak kendisinin sömürüldüğü ülkeye getirirse, ikinci dalga olarak adlandırılan bu olayda kurtulamayacağı, korunamayacağı derecede cebir ve şiddet etkisinde olduğundan insan ticaretinden sorumlu tutulamaz. Ancak onu cebir ve şiddet ile suça iten kişiler fail olarak cezalandırılacaklardır. Bunun yanında mütemadi nitelik arz eden insan ticareti suçunda kaçırma, barındırma kısmında azmettirme dışında iştirakin tüm şekilleri de görülebilmektedir.

1.6.1.8.4. Yaptırım

İnsan ticareti suçunun yaptırımı; “sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıdır.” (5237 sayılı TCK m.80/1). Adli para cezasının tespitinde, gün para cezası sistemi benimsenmiştir (5237 sayılı TCKm.52). 80’inci maddede adli para cezasının gün biriminin üst sınırı gösterilip, alt sınırı belirtilmediğinden, genel hüküm olan TCK 52. madde uyarınca gün biriminin alt sınırı beş gündür. Bir gün biriminin parasal miktarı, en az yirmi, en fazla yüz Türk Lirasıdır.

İnsan ticareti suçunda eşya ve kazanç müsaderesine ilişkin hükümlerin uygulanması da olasıdır. Bu çerçevede, mağdurların naklinde veyahut barındırılmasında kullanılan taşınır veya taşınmazlar, iyi niyetli üçüncü kişilere (suça iştirak etmemiş kimseler) ait olmamak koşuluyla müsadere edilir (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m.54). Suçta kullanılan taşınır veya taşınmaz eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması,

⁸⁹ Çetin Arslan, İnsan Ticareti Suçu, **AUHF Dergisi**, C 53, S:4, 2004, s.59

tüketilmesi veyahut müsaderesinin başka surette imkânsız hale gelmesi durumunda, bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsaderesine karar verilir.

İnsan ticareti suç ile ilgili olarak TCK madde 80/4 te “Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur” denilmektedir. Tüzel kişiler hakkında uygulanacak tedbirlerin ilki iznin iptalidir. İkinci olarak da müsadere hükümlerinin uygulanmasıdır (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Madde 60).

1.6.1.8.5. Zamaşımı

Zamaşımı; şüpheli, sanık, hükümlü ile devlet arasındaki soruşturma, yargılama, cezalandırma ilişkisini sona erdiren bir faktördür.⁹⁰ İnsan ticareti suçu için öngörülen hapis cezası nazara alındığında asli dava zamaşımı on beş yıldır (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu md.66/1-d).

1.6.1.8.6. Soruşturma / Kovuşturma

İnsan ticareti suçu, Cumhuriyet savcısınca resen kovuşturulur. Bunun için mağdurun şikâyeti zorunlu değildir.

Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 12/1). Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir. İnsan ticareti suçu, suç işlemek için kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yetkinin örgütün merkezi esas alınarak belirlenmesi yerinde olacaktır.

İnsan ticareti suçunda hapis cezasının üst sınırı on yıldan fazla olduğundan görevli mahkeme ağır ceza mahkemesidir (5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemeleri'nin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun m.12, 14). Bu bakımdan insan ticareti suçunun örgütlü suçlulukla birleştiği hallerde, mağdurlar üzerinde örgüt üyelerince cebir ve tehdit uygulanan tüm hallerde Ceza Muhakemesi Kanunu 250. maddeyle yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri'nin yetkili olduğunu söylemek yerinde olur.

⁹⁰Süleyman Özar, Türk Ceza Hukukunda Zamaşımı, **Adalet Dergisi**, S:37, 2010, s.182

1.7. İnsan Ticaretinin Ayırt Edici Unsurları, Benzer Suç Tipleri İle İlişkisi ve Farkları

1.7.1. İnsan Ticareti Eyleminin Ayırt Edici Unsurları

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 80’de yer alan insan ticareti suçunun oluşması öncelikle mağdurun iradesini etkileyen hareketlerin gerçekleştirilmesine veyahut onun zor durumundan istifade edilmesine bağlıdır. Daha sonra bu araç fiiller vasıtasıyla ikinci grup hareketler işlenmelidir. İradeyi ortadan kaldıran ve bu suretle suçun işlenmesine imkân sağlayan araç fiiller;

1. Tehdit,
2. Baskı,
3. Cebir veya şiddet,
4. Nüfuzu kötüye kullanmak,
5. Kandırmak,
6. Kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden

yararlanmaktadır.

Amaç hareketler olarak da isimlendirilen fiiller ise;

1. kişileri ülkeye sokmak,
2. ülke dışına çıkarmak,
3. tedarik etmek,
4. kaçırmak,
5. bir yerden başka bir yere götürmek,
6. sevk etmek,
7. barındırmaktır.

Ancak bu sayılan esas eylemlerde zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tâbi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla işlenmelidir.

Yasada gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere girişilen ve suçu oluşturan araç fiillerin varlığı halinde mağdurun rızasının yok sayılacağı hükme bağlanmıştır. Çocuğun, birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmesi, kaçırılması, bir yerden diğer bir yere götürülmesi veya sevk edilmesi yahut barındırılması halinde, iradeyi ortadan kaldıran veya

suçun işlenmesine imkân sağlayan araç fiillere müracaat edilmese de faile birinci fıkradaki cezalar verilecektir.

1.7.2. Benzer Suç Tipleri İle İlişkisi ve Farkları

1.7.2.1. Göçmen Kaçakçılığı

Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suçları, kişilerin sınırlar ötesine sevk edilmesi suretiyle işlenen suç tipleri olarak, sıklıkla birbirine karıştırılmaktadır.⁹¹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 79’da düzenlenen bu suç türünün insan ticareti ile olan benzerlikleri ve farklılıkları önceki bölümlerde anlatıldığı için burada tekrar değinilmeyecektir.

1.7.2.2. Fuhuş Suçu

Fuhuş suçu ile “fuhuş yaptırmak maksadıyla insan ticareti” arasındaki ilişkiye ve farka bu bölümde temas edilecektir. Fuhuş suçuna ilişkin 5237 sayılı Ceza Kanunu 227. maddesinde;

“(1) Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

(2) Bir kimseyi fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanması, fuhşa teşvik sayılır.

(3) (...)⁹²

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk eden veya fuhuş yapmasını sağlayan kişi

⁹¹ Çetin Arslan, Göçmen Kaçakçılığı Suçları (TCK m.201/a), **Yargıtay Dergisi**, Cilt:29, S:32, 2003, s:279

⁹² Yasanın ilk şeklinde m.227/3’te; “fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hükmolunur” denmekteydi. Ancak 06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun’la fıkra metni maddeden çıkarılmıştır.

hakkında yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların, eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlât edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(7) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(8) Fuhşa sürüklenen kişi, tedaviye veya psikolojik terapiye tâbi tutulabilir” hükmüne yer verilmiştir.

06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun’la 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 80’inci maddenin 1’inci fıkrası da değiştirilerek, insan ticareti suçunun manevi unsuruna “fuhuş yaptırmak” amacı, maddi unsuruna da “ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak” hareketleri ilave edilmiştir.

Yukarıda görüleceği üzere ceza kanunumuzda fuhuş suç olarak kabul edilmemekte; zorla fuhuş yaptırmak, fuhuş teşvik ve aracılık suç olarak sayılmaktadır.

TCK madde 80’de insan ticareti suçunda yer alan “kişinin fuhuş maksadıyla tedarik edilmesi, nakledilmesi, sevk edilmesi, barındırılması” gibi eylemler, TCK madde 227 de düzenlenen fuhuş suçunun 1. ve 4. fıkrasında tekrarlanmıştır.⁹³ Bu sebeple her iki suç tipi arasındaki ayrımın, net olarak belirlenmesi gerekmektedir.

İnsan ticareti suçunda, kişinin fuhuş maksadıyla tedarik edilmesi, nakledilmesi, sevk edilmesi, barındırılması bakımından, araç fiillerin varlığı, diğer bir ifadeyle “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulanması, nüfuzun kötüye kullanılması, kandırılması veya kişi üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanılarak rızanın elde edilmesi” gereklidir. Söz konusu araç fiillerin kullanılmaması halinde tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme, sevk etme veya barındırma fiilleri insan

⁹³Gamla Jahic ve Ulaş Karan, Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar, **TBB Dergisi**, S:67, 2006, s.102

ticareti suçunu oluşturmayacaktır. Dolayısıyla yetişkin kimseler için insan ticareti suçu ile fuhuş suçu arasındaki ayrım, araç fiillerin bulunup bulunmamasına göre belirlenmelidir.

Ancak Türk Ceza Kanunu 227'inci maddenin 4'üncü fıkrasında düzenlenen nitelikli halin (cebir veya tehdit kullanılması, hile ya da çaresizliğinden yararlanılması) veyahut 5'inci fıkrada düzenlenen durumun (nüfuzun kötüye kullanılması) mevcudiyeti halinde fuhuş ile insan ticareti suçunun unsurlarının örtüştüğü görülmektedir. Bu itibarla anılan ihtimalde, fikri içtima⁹⁴ kurallarının tatbiki yerinde olacaktır.

İnsan ticareti suçunun on sekiz yaşını doldurmamış kişilere karşı işlenmesi durumunda, araç fiillerden birinin varlığı aranmadığından dolayı (TCK md. 80/3), çocuğun fuhuş amacıyla tedarik edilmesi veya barındırılması halinde (TCK md. 227/1) fuhuş teşvik suçu ile insan ticareti suçunun unsurları örtüşmektedir. Bu ihtimalde de, fikri içtima kurallarına göre uygulama yapılması gerekmektedir.⁹⁵ Ancak şu da açık bir ifade edilmelidir ki, suçun doğru anlaşılması açısından TCK 227. maddesi üzerinde mutlaka düzenleme yapılmalıdır.⁹⁶

1.7.2.3. Dilencilik

Dilencilik suçuna ilişkin TCK'nın 229'uncu maddesinde;

“(1) Çocukları beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır” denilmektedir.

TCK'nin 80.maddesindeki fiillerin, çocukları veya beden ya da ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanmak maksadıyla işlenmesi durumunda, fail insan ticareti suçundan cezalandırılacak ve eğer amaç fiil olan dilendirmek gerçekleşmişse ayrıca TCK 229. maddesi gereğince de cezalandırılacaktır.⁹⁷

⁹⁴ 5237 sayılı TCK madde 44. Fikrî içtima – “(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.”

⁹⁵ Çetin Arslan ve diğerleri, **Türkiye’de İnsan Ticareti İle Mücadelede Yasa Uygulama İle İlgili Stratejik Bir Yaklaşım**, IOM, Ankara, 2006, s.37

⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz, Gamla JAHİC, ve Ulaş KARAN, Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar, **TBB Dergisi**, S:67, 2006

⁹⁷ Arslan ve diğerleri a.g.e. 2006, s.41

1.7.2.4. Kasten Yaralama Suçu (TCK Md.86), Tehdit (TCK Md.106) Ve Hürriyeti Tahdit (TCK Md.109) Suçları

İnsan ticareti suçunun araç veya amaç fiilleri arasında düzenlenen cebir, tehdit, kaçırmak gibi hareketlerin varlığı dolayısıyla, fail, ayrıca tehdit, kasten yaralama veyahut hürriyetten yoksun kılma hükümleri uyarınca cezalandırılmaz.⁹⁸ Bununla beraber, suçun unsurunu teşkil eden “cebrin” sınırları aşılmışsa, bu takdirde fail, ayrıca kasten yaralamadan da cezalandırılmalıdır. Burada temel ölçü mağdurun direncinin kırılması için gerekli olan şiddettir. Kasten yaralamanın neticesi sebebiyle ağırlaştırıcı hallerinin gerçekleşmesi durumunda, fail ayrıca TCK md.87’den de sorumlu tutulur.

1.7.2.5. Organ Ve Doku Ticareti

İnsan ticareti suçunun gerçekleşmesi için faili suç işlemeye iten amaçların gerçekleşmesine gerek yoktur. Bu çerçevede, organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla cebir, tehditle kaçırılan mağdurun, örneğin, böbreği alınarak başka bir kimseye nakledilmişse, fail ayrıca “organ ve doku ticareti suçuna” ilişkin 91’inci madde uyarınca cezalandırılır.⁹⁹

1.7.2.6. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK md.117)

Türk Ceza Kanunu madde 117;

“(1) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, iş ve çalışma hürriyetini ihlâl eden kişiye, mağdurun şikâyeti hâlinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası verilir.

(2) Çaresizliğini, kimsesizliğini ve bağıllığını sömürmek suretiyle kişi veya kişileri ücretsiz olarak veya sağladığı hizmet ile açık bir şekilde orantısız düşük bir ücretle çalıştıran veya bu durumda bulunan kişiyi, insan onuru ile bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarına tâbi kılan kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis veya yüz günden az olmamak üzere adlî para cezası verilir.

(3) Yukarıdaki fıkrada belirtilen durumlara düşürmek üzere bir kimseyi tedarik veya sevk veya bir yerden diğer bir yere nakleden kişiye de aynı ceza verilir.

⁹⁸Caner Yenidünya, **İnsan Ticareti–Olgunun Tanımı**, Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, 2. Baskı (21-51), Ankara: Adalet Bakanlığı, 2009, s.48

⁹⁹Renk ve Demir a.g.e. s.61

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, işçiyi veya işverenlerini ücretleri azaltıp çoğaltmaya veya evvelce kabul edilenlerden başka koşullar altında anlaşmalar kabulüne zorlayan ya da bir işin durmasına, sona ermesine veya durmanın devamına neden olan kişiye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.” denilmektedir.

İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçunda, TCK'nin 80.maddesinde düzenlenen insan ticareti suçundan farklı olarak, mağdurun rızasını elde etmek için tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak suretiyle rızanın elde edilmesinden bahsedilmemektedir. Çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi tedarik veya sevk veya bir yerden diğer bir yere nakleden kişiye TCK madde 80 ile TCK madde 117/3 arasında fikri içtima durumu söz konusudur.

1.7.2.7. Suç İşlemek İçin Örgüt Kurmak Suçu (Tck 220)

İnsan ticareti suçunu işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, TCK'nin 220. maddesi gereğince cezalandırılmaları yanında, işledikleri insan ticareti suçundan da cezalandırılacaklardır (5237 sayılı TCK madde 220/4).

Yapılan araştırmalar Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde belirtilen örgüt suçuyla paralellik arz edecek şekilde insan ticareti suçunun genellikle örgüt kapsamında işlendiğini ortaya koymaktadır.¹⁰⁰

1.7.2.8. Eziyet (TCK Md.96), Cinsel Saldırı (TCK Md.102) Ve Cinsel İstismar (TCK Md.103) Suçları

İnsan ticareti suçuna ilişkin 80'inci maddede sayılan amaçlar ile hürriyeti kısıtlanan mağdur üzerinde, bir takım cinsel fiiller gerçekleştirilir ise, fail ayrıca ilgili suçlardan da cezalandırılması gerekir. Zaten insan ticareti ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar arasında fiilin tekliği söz konusu olmadığı gibi, unsur-ağırlaştırıcı sebep ilişkisi de yoktur.

Cebir, tehdit, baskı, kandırma veyahut diğer şekillerde kaçırma fiili gerçekleştirildikten sonra, bir yerde barındırılan mağdur üzerinde, vücudunu dağlamak, zincire vurmak gibi eziyet (md.96) veyahut yaralama (m.86,87) niteliğinde fiiller icra edilmişse, bunlardan

¹⁰⁰ Erdal, a.g.e. s.85

dolayı failin ayrıca cezalandırılması gerekir. Asıl fiilin işlenmesinin ardından (temadi devam ederken) yapılan bu tarz hareketler, direnci kırılmış mağdur üzerinde gerçekleştiğinde insan ticareti kapsamında değerlendirilemez.

1.7.2.9. Belgede Sahtecilik Suçları (TCK md.204)

İnsan ticareti suçunun işlenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçlarının işlenmesi (örneğin sahte pasaport hazırlanması veya kullanılması) halinde her fiilin ayrı ayrı cezalandırılması gerekmektedir. Zira TCK Md 212’de; (“1) Sahte resmî veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur” denilmektedir.

1.8. İnsan Ticaretinin Türkiye Boyutu

Güneydoğu ve Doğu Avrupa özelinde ve hemen hemen dünyanın her bölgesinde gerçekleşen cinsel sömürüye dayalı insan ticareti bu suçun en geniş kategorisini oluşturmaktadır.¹⁰¹ Nitekim Türkiye’de insan ticareti genelde, Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından yeni ekonomik sistemlere geçiş dönemindeki ülkelerden gelen ya da çeşitli vaatlerle getirilen kadınların fuhuş amaçlı istismarı şeklinde görülmektedir. Zira insan ticareti dünya genelinde de %79 Cinsel Sömürü, %18 Zorla Çalıştırma ve %3 diğer şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹⁰²

Ülkemiz; Asya, Ortadoğu ve Avrupa kavşağında olup ve kaynak ülkelerin başında gelen eski Doğu Bloğu ülkelerinin birçoğu ile komşudur. Refah seviyesi itibariyle de onları cezbedecek niteliktedir. Bu durum Türkiye’yi bir taraftan önemli bir hedef ülke, diğer yandan ise sorunun önemli aktörlerinden biri haline getirmiştir.

Son on yılda yürütülen çalışmalar ve elde edilen önemli bilgilere dayanarak Türkiye, bilhassa esnek vize politikasından yararlanan, ülkelerindeki geçimlerini veya eğitim masraflarını karşılamak amacı ile organize şekilde insan ticareti ile bağlantıları olmaksızın belli sürelerle ve genellikle münferiden gelen yabancı vatandaşlar için hedef

¹⁰¹ Mehmet Özcan ve diğerleri, **Avrupa Birliği Müktesebatına Uyumluluk Açısından Türkiye Cumhuriyeti Hukuku Boşluk Analizi: Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti Yasadışı Göç Ve İnsan Ticareti**, IOM Göç Konusunda Teknik İşbirliği Projesi, Ankara, 2007, s: 69

¹⁰² UN.GIFT Progress Report (2009) s:16, <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/index.html?ref=menuaside>, (27.4.2011)

ülke konumundadır.¹⁰³ Ulusal istatistiklere göre, Türkiye’de insan ticareti mağduru olarak saptanan kadınların çoğunluğunu Moldova, Rusya ve Ukrayna’dan gelen kadınlar oluşturmaktadır.¹⁰⁴

Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne tam üyelik çalışmaları da insan ticareti ile mücadeleyi zorunlu kılmaktadır. Çünkü insan ticareti Avrupa Birliği’nin de en önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Gerek Birleşmiş Milletler ve gerekse ABD tarafından her yıl dünya ülkelerine yönelik olarak hazırlanmakta olan insan ticareti raporları, bu konuyu önemli kılan başlıca etkenlerdir.¹⁰⁵

ABD Dışişleri Bakanlığı’nın 2010 yılı İnsan Ticareti Ülke Raporları ABD Dışişleri Bakanı Hillary Rodham Clinton tarafından açıklanmıştır. Bu son raporda da daha önceki raporlarda olduğu gibi ülkemizin, “insan ticaretini ortadan kaldırmak üzere asgari standartları tam olarak yerine getirmeyen ancak bu yönde önemli çabalar ortaya koyan ülkelerin yer aldığı” 2. grupta bulunduğu belirtilmiştir.¹⁰⁶

Türkiye’de bu alanda Palermo Protokolü çerçevesinde gerçekleştirilenlere bakacak olur isek; ülkemizde 2004 yılında İKGV tarafından işletilen bir sığınma evi İstanbul’da ve 2005 yılında Ankara’da insan ticareti mağdurlarının barınmaları için sığınma evleri açılmıştır. 2007 yılı Mayıs ayı itibari ile Türkiye’nin her yerinden sabit telefondan ve cep telefonlarından ulaşılabilen insan ticaretine yönelik 157 numaralı ücretsiz bir acil yardım ve ihbar telefon hattı tahsis edilmiştir. Hizmete girmiş olan bu hat ile gelen ihbarlar Rusça, Romence, İngilizce ve Türkçe dillerinde yanıtlanmaktadır. Ayrıca insan ticaretinde Uluslararası işbirliğine yönelik olarak Belarus, Gürcistan, Ukrayna, Moldova, Kırgızistan ile Protokoller imzalanmıştır. Gönüllü olarak ülkelere gitmek isteyen insan ticareti mağdurlarının ülkemizden çıkışlarında çıkış işlemlerinin harçsız ve cezasız yapılarak haklarında süreli yurda giriş yasağı alınmaması karara bağlanarak uygulamalara geçilmiştir. İnsan ticareti mağduru olduğu tespit edilen yabancı uyruklu şahıslara; tanıklığın sağlanması, polisle işbirliği, travma halinin giderilmesi, tıbbi ve psikolojik destek sağlanması gibi amaçlarla isteğe bağlı olarak Türkiye’de 6 aya kadar geçici ikamet izni verilmiştir. Sanıkların yargılanma ve mağdurların tedavi süreçleri takip edilerek

¹⁰³ Sever ve Arslan, **İnsan Borsası**, s.16

¹⁰⁴ EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığı verileri.

¹⁰⁵ İçişleri Bakanlığı 27.10.2006 tarih ve 74 sayılı genelge.

¹⁰⁶ “2010 U.S. Department of State Trafficking in Persons Report”
<http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2010/index.htm>, (28.04.2011)

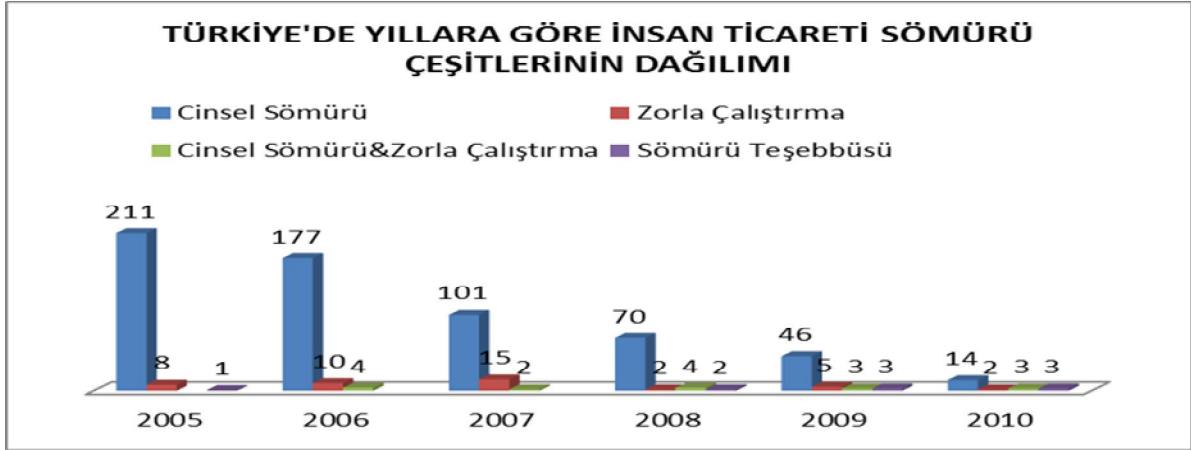
ihtiyaç duyulması halinde ikamet izinlerinin tedavi ve yargılama sürecine uygun olarak sürelerle uzatılması uygulamasına başlanması sağlanmıştır.

Bu suç türünde suç gizli, kurbanlar sessiz, suç grupları acımasız olduğu için ve bu suç ile mücadele eden ve suçların istatistiklerini tutan yeterli sayıda kurum olmaması nedeniyle suçun gerçek büyüklüğü bilinmemektedir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Fuhuş sektöründe çalışan kadınların, çeşitli nedenlerle korkmaları ve kendilerini bu batağa çeken suç örgütü üyeleri hakkında şikâyetle bulunmamalarıdır. Görüşülen EGM Merkez ve Taşra teşkilatı personeline göre, diğer tespit edilmiş sebep de, gönüllülük içerisinde yapıldığını göstermeleri suçun ortaya çıkarılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle Trabzon Emniyet Müdürlüğü personeli ile yapılan görüşmelerde fuhuş sektöründe gönüllü olarak çalışan bazı kadınların, yakalanmaları durumunda, kendilerini kurtarma ya da sınır dışı edilmesinin önüne geçilmesi amacı ile kendilerine zorla fuhuş yaptırıldığını, insan ticareti kurbanı olduklarını beyan ettikleri öğrenilmiştir. Bu yaklaşım, aslında hiç olmamış olan bir suçun varmış gibi kabul edilmesine ve olayın gerçek boyutlarının tam anlamıyla ortaya konamamasına neden olmaktadır. Yukarıda bahsedilen olumsuzluklar nedeniyle, Türkiye’de olmuş tüm insan ticareti olaylarını, istatistiki olarak tam olarak ortaya koymak mümkün olamamaktadır. Ancak elde edilmiş bazı bilgilerden genelleme yapmak ve durumu tespit etmeye çalışmak mümkündür.

Çalışmada ülkemizdeki suçun boyutları ortaya konulmaya çalışılır iken Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Emniyet Genel Müdürlüğü’nden elde edilen istatistiki verilerden yararlanılacaktır.

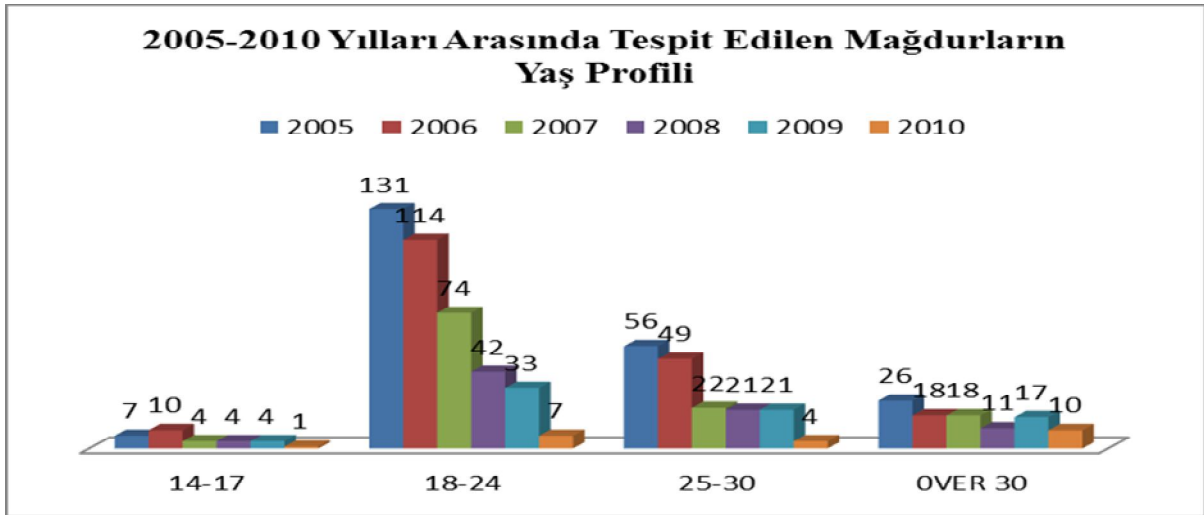
Grafik – 1 den anlaşılacağı üzere 2005-2010 yılları arasındaki istatistiki verilere göre Türkiye’deki insan ticaretinin büyük bir kısmını cinsel sömürü amaçlı insan ticareti oluşturmaktadır. Zaten dünya genelinde de fuhuş amaçlı insan ticaretinin oranları diğer türlere göre bir hayli yüksektir.

Grafik 1¹⁰⁷ Yıllara Göre İnsan Ticareti Sömürü Çeşitleri

Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Bürosundan elde edilen verilere göre hazırlanmıştır

Grafik 2 : 2005-2010 Arasında Tespit Edilen Mağdurların Yaş Profili

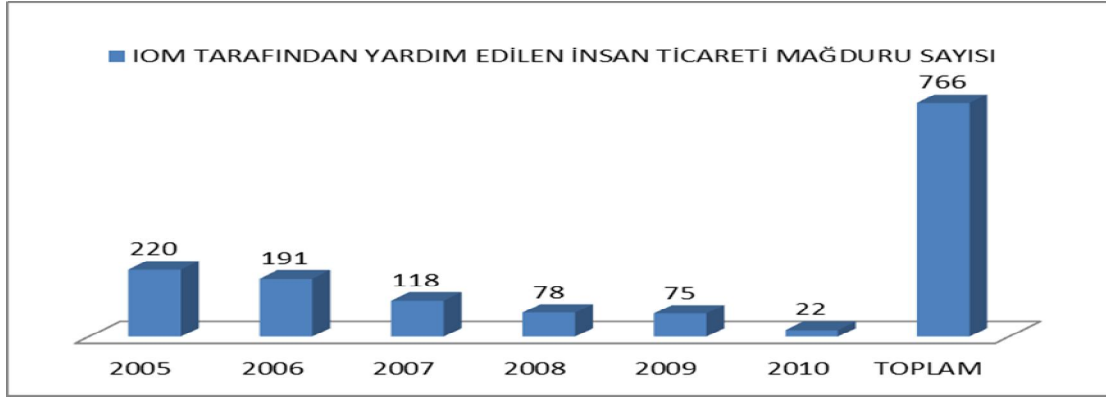

Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Ofisinden elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Grafik- 2 den de anlaşılacağı üzere Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Ofisi verilerine göre 2005 ile 2010 yılları arasında Türkiye’de insan ticareti mağduru olanların arasında çocuklarında olduğu anlaşılmaktadır. Bu oran % 5 civarındadır. Bu suçun mağduru olanların %57’sinin 18-24 yaş dilimi aralığında bulunan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni olarak da fuhuş amaçlı insan ticaretinin diğer türlere göre yoğun olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

¹⁰⁷ Uluslararası Göç Örgütü (IOM) İnsan Ticareti Türkiye İstatistikleri

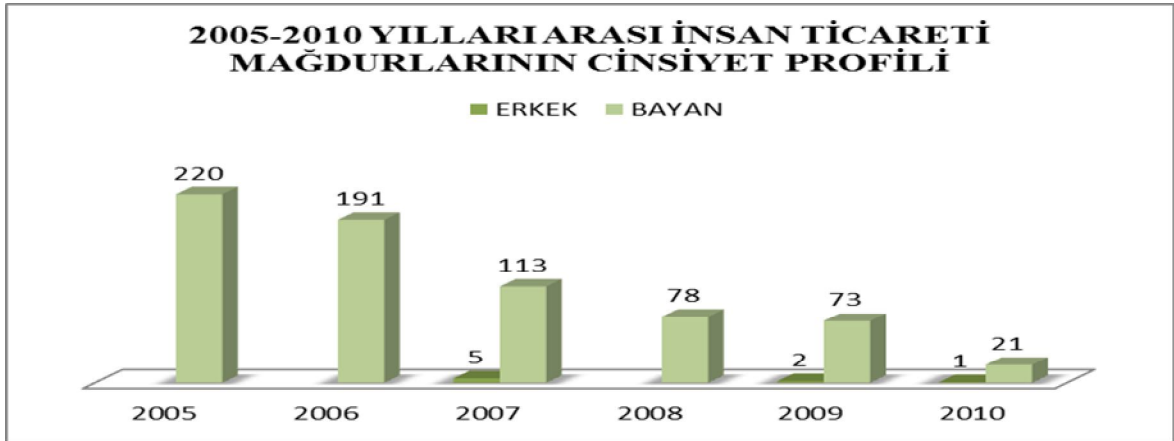
Grafik 3: Iom Tarafından Yardım Edilen İnsan Ticareti Mağdur Sayısı

Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Bürosundan elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Türkiye’de son beş yıl içerisinde insan ticareti mağduru olmaları sebebi ile Uluslararası Göç Örgütü tarafından yardım edilenlerin sayıları Grafik-3 te gösterilmiştir. Grafikten de anlaşılacağı üzere 2005 ten 2010’a doğru gelindikçe yardım edilen mağdur sayısında bir düşüş meydana gelmiştir. Bu sayılardaki düşüş oranı en yoğun olarak 2006-2007 ve 2009-2010 döneminde olmuştur.

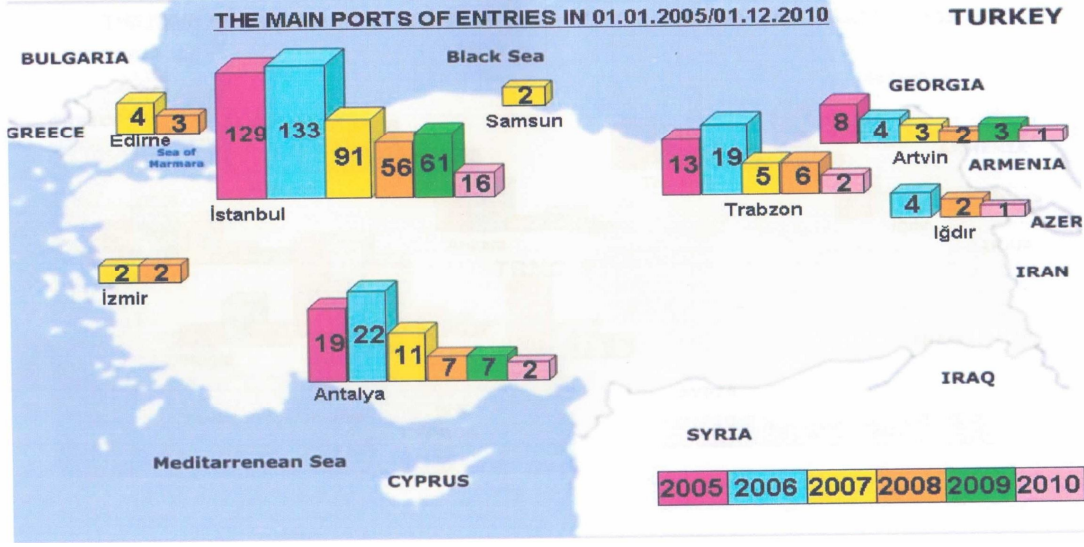
Grafik 4: İnsan Ticareti Mağdurlarının Cinsiyet Profili

Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Bürosundan elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Kadınların ve çocukların yapıları itibariyle zayıf olmaları ve kolay elde edilip, kolay kontrol edilebilmeleri nedeniyle, insan tacirlerince öncelikli olarak tercih edilmektedirler. Türkiye’de meydana gelen olaylar için, aynı saptamaları yapmak ve diğer insan ticareti olaylarının paralelinde özellikler gösterdiğini söylemek, yukarıdaki tablo ışığında mümkündür. Ayrıca insan ticaretinin türü bakımından da mağdurun cinsiyeti önem arz etmektedir.

Grafik 5: 2005-2010 Yılları Arasında İnsan Ticareti Mağduru Olan Yabancı Uyrukluların Kullandıkları Giriş Kapıları

Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Bürosundan elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Ülkemizde insan ticareti mağdurlarının yurda giriş için kullandıkları iller Grafik- 6 da gösterilmiştir. Buna göre yurda giriş için sadece bir kapının kullanıldığı söylenemez. Tacirlerin, tedarikçilerin ve sömürünün gerçekleşeceği yere göre yurda giriş kapısı ve şekli belirlenmektedir. Giriş için deniz, kara, demiryolu ve havayolunun her üçüde duruma göre kullanılmaktadır.¹⁰⁸ Aşağıdaki Tablo-2 incelendiğinde de bu durum doğrulanmış olacaktır. Ayrıca İnsan Ticareti mağduru olanların tamamı legal yollardan giriş yapmamakta olup, az da olsa illegal yollardan giriş yapanlarda bulunmaktadır.

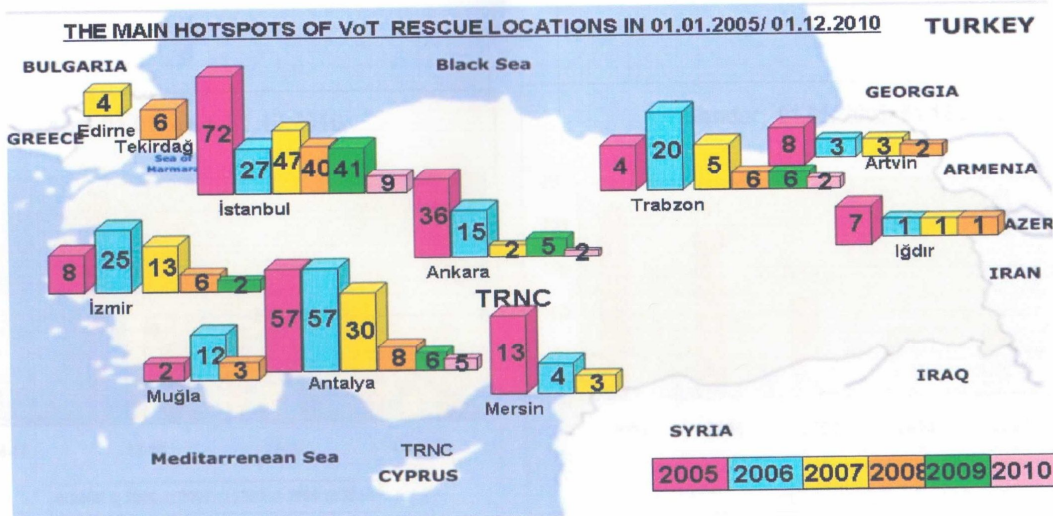
¹⁰⁸ Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan mülakatlarda öğrenilmiştir.

Tablo 2: 2007-2010 Yılları Arasında Ülkemizde Tespit Edilen İnsan Ticareti Mağdurlarının Ülkemize Giriş Yaptıkları Hudut Kapılarına Göre Dağılımı

HUDUT KAPISI	2007	2008	2009	2010
ANKARA ESENBOĞA HAVA	1			
ANTALYA HAVA	13	10	3	4
ARTVİN SARP KARA	21	18	10	5
EDİRNE- KAPIKULE KARA	5	4	1	
HATAY CİLVEGÖZÜ – KARA	1			
GAZİANTEP-ISLAHİYE-DEMİRYOLU	1			
İSTANBUL ATATÜRK HAVA	82	80	75	30
İSTANBUL KARAKÖY DENİZ	5			
İSTANBUL SABİHA GÖKÇEN	8	1	5	2
MUĞLA-BODRUM-MİLAZ HAVA	1			
İĞDIR-DİLUCU KARA	3		4	13
TRABZON DENİZ	5	2	3	3
TRABZON HAVA	1	2		
YASADIŞI ÜLKEYE GİRİŞ	2	3	1	1
TOPLAM	148	120	102	58

Kaynak: EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır

Grafik 6: İnsan Ticareti Mağdurlarının Kurtarıldıkları Yerler

Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Bürosundan elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Türkiye’de kurtarılan kurbanların, ortaya çıkarıldığı bölgelerin incelemesi yapıldığında, insan tacirlerinin Türkiye’nin genel itibari ile batı bölgelerini tercih etmiş oldukları görülecektir. Bunda batı illerinin doğu illerine göre daha kalkınmış olmaları, eğlence sektörünün daha fazla olması, daha kalabalık olmaları gibi etkenlerin etkili olduğu öngörülmektedir. Bu iller İstanbul, Antalya, İzmir, Ankara, Muğla, Mersin, Tekirdağ, Edirne şeklindedir. Doğu illeri içinde ise Trabzon, Artvin ve Iğdır bulunmaktadır.

Tablo 3: 2005-2010 Yıllarında İnsan Ticareti Mağduru Olarak Tespit Edilen Yabancıların Sayıları

UYRUK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
AZERBAYCAN	13	22	7	6	11	15	74
BELARUS	6	1		1		2	10
BULGARİSTAN	1	2	6	2			11
FAS				1		2	3
ERMENİSTAN	1	1					2
ENDONEZYA				1			1
GÜRCİSTAN	7	9	12	7	8	3	46
İRAN		2					2
KAZAKİSTAN	8	2		1	1		12
KIRGIZİSTAN	22	27	16	7	16	4	92
MOLDOVA	66	75	53	22	7	4	227
MOĞOLİSTAN					2		2
NİJERYA					1	1	2
ÖZBEKİSTAN	10	18	9	30	25	12	104
ROMANYA	11		1	3	1		16
RUSYA	26	45	20	7	7	4	109
SRİLANKA			1				1
TUNUS			1				1
TÜRKMENİSTAN	6	7	13	25	18	8	77
UGANDA	1						1
UKRAYNA	78	35	9	7	5	3	137
TOPLAM	256	246	148	120	102	58	930

Kaynak: EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre 2005 ile 2010 yıllar arasında toplam 930 yabancı uyruklu kişi insan ticareti mağduru olmuştur. Tabloda toplam 21 ülkeden yıllara göre çeşitli sayılarda mağdurlar görülmektedir. Ülkeler arasında Moldova, Rusya, Özbekistan, Kırgızistan gibi ülkeler en çok insan ticareti mağdurunun mensup olduğu ülkelerdir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün insan ticareti mağdur sayıları ile Uluslararası Göç Örgütünün verileri arasında yıllara göre bir orantısızlık olduğu göze çarpmakta olup bunun sebebi Emniyet Genel Müdürlüğünce mağdur olarak tanımlanan bütün kişilere IOM tarafından yardım edilmemesidir. Yani insan ticareti mağduru yabancı uyruklu şahıs yardım istemeden kendi ülkesine dönebilmektedir. Tablo-3 ile Gafik-3 arasındaki tutarsızlık da bu nedenden ortaya çıkmaktadır.

Yıllara ve ülkelere göre tespit edilen insan ticareti mağdurlarının sayılarının 2005 yılından itibaren bir azalma eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. Bu meydana gelen azalma farklı sebeplere dayanabilir. Öncelikli olarak 2004 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile uluslararası mevzuata uygun olarak insan ticareti suçu yer bulmuştur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 80'de tanımlanan bu suçta öngörülen cezaların caydırıcılığı bu azalmanın sebeplerinden biridir. Ayrıca kolluk birimlerine yönelik verilen eğitimler de suçla mücadelede daha profesyonel hareket edilmesini sağlamıştır. Bu sayede ispatı zor olan bu suçta da adli makamlarca hak edenlerin gerekli cezayı almaları sağlanmıştır. İşledikleri suç nedeni ile hürriyeti bağlayıcı ceza alanların olması da suçun yaygınlaşmasının önüne geçtiği değerlendirilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) çerçevesinde yapılan araştırmalarda yurt dışında insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen herhangi bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğuna dair bir bilgiye de ulaşamamıştır.

Yabancıların ülkemize getirilerek insan ticareti mağduru olmasındaki etkenlerden bir tanesi de uygulanan vize rejimleridir. Zira Türkiye'ye konumu itibari ile yakın ülkelerden giriş kolaylığı olması nedeni ile tacir daha masrafsız, risksiz ve yüksek karlı bu yolu tercih etmektedir.

Aşağıdaki Tablo-4 incelendiğinde kolluğun tespit ettiği mağdurların ortaya çıkarılışındaki hareket noktası gösterilmektedir. Bunlardan 2010 yılı için sekiz (8) adedi

şikayet neticesi, beş (5) adeti ihbarlar neticesi, iki (2) adeti 157¹⁰⁹ ihbar hattı vasıtası ile, on iki (12) adeti operasyon neticesi, beş (5) adeti rutin kontrol neticesi ortaya çıkarılmıştır. Mağdurlar genelde tacirler tarafından korkutuldukları, kandırıldıkları için içinde buldukları durumu ihbar edememektedir. Gelen ihbarların bir kısmı ise mağdurlar ile cinsel ilişkiye giren kişiler tarafından yapıldığı bilinmektedir.¹¹⁰ Mağduru para karşılığında sömüren kişiler mağdur ile olan iletişimleri esnasında mağdurun içinde bulunduğu durumu öğrenmekte, çaresizliğini görmekte ve durumu kolluk birimlerine kimliğini açıklamadan ihbar etmektedir. Bu konularda kolluğa gelen ihbarlar genelde ankesörlü telefonlardan ya da e-mail ihbarı olarak intikal etmektedir.

Tablo 4: 2010 Yılında İnsan Ticareti Suçunun Ortaya Çıkış Şekilleri

ŞİKÂYET	8
İHBAR	5
157 İHBAR HATTI	2
OPERASYON	12
ARAŞTIRMA	
YAPILAN RUTİN KONTROL NETİCESİ	5
DİĞER	
TOPLAM	32

Kaynak: EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Ayrıca insan ticaretinde suçun ortaya çıkış şekillerinden biriside kolluk birimlerinin umuma açık yerlerde yaptıkları genel asayiş uygulamalarıdır. Bu umuma açık yerlerde mağdurlar ile karşılaşmakta, yapılan mülakatlar neticesi insan onuruna yakışmayan bu sömürü ortaya çıkarılmaktadır.

Az da olsa suçun ortaya çıkmasını sağlayan bir diğer unsur ise, mağdurun şikâyetidir. Mağdur maruz kaldığı sömürüye, tacirinin tehdit, şiddet, baskı, korkutmalarına rağmen her şeyi göze alarak kaçıp kurtularak, kolluk birimlerine teslimi neticesi insan ticareti vakalarının ortaya çıktığı da görülmektedir. Bu durum suçun aydınlatılması açısından önemlidir. Çünkü bu noktada mağdur kolluk birimleri ile işbirliği yapmakta ve

¹⁰⁹ Yardım hattı, insan ticareti mağdurlarının kurtarılmasına destek sağlanması amacıyla kurulmuş olup, cep telefonları dahil yurdun her yerinden aranabilmekte, 7/24 hizmet vermektedir. 157 Acil Yardım Hattına yurt dışından da (+90.312.157.11.22) telefondan ulaşılabilir.

¹¹⁰ Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü, Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan mülakatlarda öğrenilmiştir.

tüm delillerin ortaya çıkarılması için bildiklerini her yönü ile anlatmaktadır. Delil araştırmasında kolluğa yardımcı olunması failerin delilleri karartmasının önüne geçilmesini sağlamaktadır.

Tablo 5: 2005-2010 Yıllarında Tespit Edilen İnsan Ticareti Tacirlerinin Uyruklarına Göre Dağılımı

UYRUK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
TÜRK	333	375	264	212	257	73	1514
AZERBAYCAN	6	7	7	3	4	2	29
BELARUS	2					1	3
BULGARİSTAN			1	1			2
ERMENİSTAN	3						3
GÜRCİSTAN	3	3	2	5	6	1	20
KAZAKİSTAN	1						1
KIRGIZİSTAN	5	5	4	4	5	7	30
MOLDOVA	10	12	10	4	1	2	39
ÖZBEKİSTAN	4	5	4	12	8	16	49
PAKİSTAN			1				1
ROMANYA	1		3	1	2		7
RUSYA	2	10	10	1	5	1	29
SOMALİ					1		1
TÜRKMENİSTAN		1	1	4	5	4	15
UKRAYNA	8	4	1	6	6		25
ÜRDÜN					1		1
YUNANİSTAN	1						1
TOPLAM	379	422	308	253	301	107	1770

Kaynak: EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

Tablo-5 incelendiğinde haklarında kolluk kuvvetlerince adli işlem yapılan insan taciri sayısının mağdur sayısına göre yaklaşık iki kat, olay sayısına göre ise yaklaşık üç kat olduğu görülmektedir. Olay sayıları da dikkate alındığında da insan ticareti olaylarında

Türkiye’de adli işlem gören zanlıların olay bazında organize suçun özelliklerinden en az üç kişiden oluştuğu sonucu doğmaktadır.¹¹¹

İnsan ticareti suç gruplarının zaman zaman partito (kamu görevlileri ile bağlantı) ilişkilere girdiği de gözlenmektedir.¹¹² İnsan ticareti suç grupları, kamu görevlileri ile kurmak istedikleri yakın ilişkilerde birkaç noktayı hedeflemektedirler. Bunlardan ilki mağdurları kontrol altında tutabilmek ve kolluk görevlilerinden yardım taleplerinin önüne geçmek diğeri ise diğeri suç grupları ile benzer bir şekilde karşılaştıkları zorluklarda yardım talep etmektir.

Tablo-5 te göze çarpan bir noktada insan taciri olarak işlem görenlerin çok büyük bir oranını Türk uyrukluların gerçekleştirmiş olmalarıdır. Bu sayı 5 yılda toplam 1514 kişidir. Bunun yanında farklı uyruklardan olanları da görmek mümkündür. İnsan ticaretinin uluslararası bir suç olması nedeni ile suça aracılık eden barındıran, sevk eden, azmettiren gibi çeşitli aşamalarda yabancı uyrukluların olması mümkündür.

Tablo 6: 2005-2010 Yıllarında Yakalanan İnsan Tacirlerinin Durumları

2005-2010 YILLARINDA YAKALANAN İNSAN TACİRLERİNİN DURUMLARI							
TACİRLERİN DURUMLARI	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
TUTUKLU	125	156	175	159	222	47	884
TUTUKSUZ YARGILANAN	134	127	83	55	59	51	509
FİRAR	105	115	47	32	19	9	327
SINIRDIŞI	11	5	2	4			22
ADLİ KONTROL		3					3
ÜLKEMİZDEN ÇIKIŞ YAPTIĞI TESPİT EDİLEN	3	3					6
BAŞKA BİR SUÇTAN CEZAEVİNDE	1	13	1	3	1		19
TOPLAM	379	422	308	253	301	107	1770

Kaynak: EGM Yabancılar Hudut-İltica Dairesi Başkanlığından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

¹¹¹Necmettin Özerkmen ve Yavuz Kâhya, Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşerilik İlişkilerinin Rolü, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt 10 (4), 2008, s.23

¹¹² Serbes, **a.g.e**, s.2755

2005 yılından 2010 yılına kadar yapılan soruşturmalarda tespit edilen insan tacirlerinin durumları Tablo-6 da gösterilmiştir. Buna göre toplam 1770 tacir tespit edilmiştir. Bunlardan toplam 884 kişi tutuklu yargılanmış, 509'u ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır. Toplam 327 şüphelinin ise firari olarak aranmasına devam edildiği anlaşılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. POLİSİN FUHUŞ AMAÇLI İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELESİ VE KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER

İnsan ticareti kavramının çok geniş olması, ülkemizde ve dünyadaki insan ticaretinin çok büyük bir kısmının cinsel sömürüye dayanması nedeniyle, çalışmada sadece fuhuş amaçlı insan ticaretiyle mücadelede karşılaşılan güçlükler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Diğer insan ticareti çeşitleri üzerinde durulmayacaktır.

Anayasada ifade edildiği gibi bir hukuk devleti (Anayasa md.2) olan ülkemizde elbette ki iç güvenlik görevi sorumluluğu ve yetkisi de kanunla belirlenmiştir. Bu doğrultuda Türkiye’de iç güvenlikten İçişleri Bakanlığı sorumludur. 23 Şubat 1985 tarihli İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un görev başlığı altındaki 2.maddesinin a fıkrasında İçişleri Bakanlığının iç güvenlikle ilgili görevi;

“Bakanlığa bağlı iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlaki, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri korumak”

şeklinde belirtilmiştir.

Bakanlığa bağlı iç güvenlik kuruluşlarını ise aynı kanunun 29.maddesindeki ifadeyle,

“İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşları;

a) Emniyet Genel Müdürlüğü,

b) Jandarma Genel Komutanlığı,

c) Sahil Güvenlik Komutanlığı” şeklinde sayılmıştır.

Bu çalışmada yukarıda sayılan iç güvenlik kuruluşlardan Emniyet Genel Müdürlüğünün İnsan ticareti ile mücadele çalışmaları üzerinde durulacaktır. Emniyet Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığına bağlı bir iç güvenlik kuruluşudur. 4 Haziran 1937 tarihli 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ile kurulmuş ve 4 Temmuz 1934 tarihli 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu hükümleri doğrultusunda görevini yapmaktadır. “Polis” deyimini bugün, çeşitli sözlüklerde; kent içinde kamu düzenini, huzur ve güvenliği

sağlayan örgüt, kolluk, zabıta, şehirde güvenliği sağlamak ile görevli kişiler anlamında kullanılmaktadır.¹¹³ Emniyet Genel Müdürlüğü polis tabirinin ülkemizde resmi olarak ifade ettiği kurumdur. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nda polisin görevi (PVSK md.1);

“Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.”

şeklinde ifade edilmiştir.

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 2. maddesi 6. bendinde de polisin adli görevi belirtilerek "İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak" diye belirtilmiştir. İdari polis, adli polise gerekli hallerde veya savcının isteği üzerine yardımla mükelleftir. Adli otoritenin emir ve talimatları doğrultusunda harekete geçmek, suç delillerini toplamak, suç faillerini tespit edip yakalamak, Cumhuriyet Başsavcısının yardımcısı olarak ve onların talimatları doğrultusunda soruşturma veya tahkikat yapmak, sanıkla birlikte suç delillerini adli makamlara teslim etmek polis teşkilatının adli görevleri arasında yer almaktadır.

Polis ve Jandarma kuvvetleri Türkiye’de kendi sorumluluk alanlarında güvenlik hizmeti sunmaktadır. Jandarmanın sorumluluk alanı Türkiye yüzölçümünün % 92’sini kapsamaktadır¹¹⁴. Polisin hizmet sunduğu nüfus ise genel Türkiye nüfusunun yaklaşık %68’lik dilimine denk gelmektedir.¹¹⁵ Polisin güvenlik hizmeti sunduğu bu alan konumuz olan insan ticareti suçunun da pazar konumundaki alanıdır. Bu yönden polisin üzerindeki sorumluluk daha fazladır.

Türkiye’de Polisin İnsan Ticareti ile Mücadelesi iki sütuna oturmaktadır:

1. İnsan Ticareti Suçunun Ortaya Çıkartılması ve Soruşturulma Süreci,
2. İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespiti ve Kurtarılması,

¹¹³ Yılmaz YAŞAR, **Polis Meslek Hukuku**, Ankara: Başkent Yayınevi, 2005, s:2

¹¹⁴ <http://www.jandarma.gov.tr/> erişim 25.04.2011

¹¹⁵ Cevdet DEMİRBAŞ, **Osmanlı İmparatorluğundan Günümüze Polis Teşkilatı**, Polis Dergisi, sayı 43, 2005, s.147.

2.1. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Suçun Gerçekleşme, Ortaya Çıkarılma Ve Soruşturma Sürecinde Polis

Fuhuş amaçlı insan ticareti ile mücadele de suçun ortaya çıkartılması ve soruşturma sürecinde öncelikli olarak Emniyet Genel Müdürlüğünün örgütlenmesi ve teşkilat şeması üzerinde durulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. İçişleri Bakanlığı içerisinde güvenlik hizmeti açısından, bahsedilen kurumsal çeşitliliğin yanında, EGM içerisinde, suçla mücadele eden birimlerle ilgili başka bir bölünmüşlük söz konusudur. İnsan ticareti ile mücadele ülke içinde polis sorumluluk sahasında, Emniyet Genel Müdürlüğü altında Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı ve Asayiş Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olup, çalışmalarda organize boyutun tespit edilmesi halinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesinden işbirliği talebinde bulunmaktadır.

EGM bünyesindeki farklı Daire Başkanlıkları sorumluluğunda mücadele edilen insan ticareti suçu açısından merkez teşkilatının bu görüntüsü, taşra teşkilatlarında da benzerlik göstermektedir. Daire Başkanlıklarının uzantısı konumundaki illerdeki şube müdürlükleri aracılığıyla, taşrada bu suçla mücadele yürütülmektedir.

İçişleri Bakanlığının görev ve sorumluluk sahasına göre üç ayrı kurum olarak İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü¹¹⁶ içerisinde yer alıyor olması bir zorluk iken, Emniyet Genel Müdürlüğünün de üç ayrı Daire Başkanlığı ve bu Daire Başkanlıkların taşra teşkilatındaki şube müdürlükleri üzerinden insan ticareti ile mücadele ediyor olmaları gerek suça konsantrasyonun sağlanması, gerekse bilgi paylaşımındaki eksiklikler, koordinasyonun sağlanması açısından doğru olmayabilir.¹¹⁷ Bu nedenle tek daire başkanlığı altında farklı birimlerce yapılmasının suçla mücadelede etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Tabii mevcut yapı içerisinde uygulamada nasıl sorunlar doğurabileceği iyi analiz edilmelidir.

¹¹⁶ 2002 yılında Dışişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde, İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü kurulmuştur. İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, bu görev gücü içerisinde yer almaktadırlar.

¹¹⁷ Gürbüz Bolat, **Dünya'da ve Türkiye'de İnsan Ticareti Suçu**, Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2005, s:76

İnsan ticareti suçunun iyi soruşturulup faillerin tespiti açısından öncelikli olarak suçun ortaya çıkışı iyi analiz edilerek, kullanılan yöntemlerin tek tek ortaya konması gerekmektedir.

2.1.1. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticaretinde Suçun Gerçekleşme Aşamaları

İnsan ticareti suçuyla mücadelenin nasıl gerçekleştiğinin net bir şekilde anlaşılabilmesi açısından, öncelikle olarak suçun nasıl oluştuğu, hangi aşamalardan geçtiği, ne tür yöntemler kullanıldığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Fuhuş amaçlı insan ticareti gelirin yüksek, sürekli ve riskinin az olması gibi faktörler nedeniyle; tacirler/organize suç şebekeleri tarafından tercih edilen bir kazanç şekli haline gelmeye başlamıştır.

İnsan ticaretinde mağdurlar, varış ülkesi piyasasındaki bir talebi karşılamak için zorla, baskı yaparak ve korku oluşturarak, hile veya aldatma yoluyla temin edilir. Sömürenler (insan tacirleri) ve sömürülen mağdurlar arasında sınırı geçtikten sonra da devam eden kalıcı bir ilişki vardır.

İnsan ticareti, sadece fuhuş amaçlı kadın ticaretini kapsamamakla birlikte; ülkemizde ve tüm dünyada sıklıkla fuhuş amaçlı kadın ticareti şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Fuhuş amaçlı insan ticareti suçu, genel olarak kaynak ülke ile hedef ülke arasında aşağıda belirtilen aşamalardan geçerek oluşmaktadır:

2.1.1.1. Tacirler Tarafından Potansiyel Mağdurların Belirlenmesi

Suçun başlangıç aşaması olarak adlandırılabilir bir aşamadır. Bu aşamada insan tacirleri, kaynak ülkede kendileri için ilerde sorun çıkarmayacak, para kazandıracak, savunmasız bireyleri tespit ederek hedef haline getirirler. Eşlerinden ayrılmış bireyler, ailelerin kaybetmiş çocuklar, kadınlar, bekâr ya da boşanmış çocuklu anneler, çoğunlukla gelir düzeyi düşük bireyler, aile içi şiddete maruz kalmış bireyler ve daha iyi bir yaşam için değişik imkânları değerlendirmeye eğilimli bireyler tacirler tarafından hedef kişiler arasındadır.

Hedef kişiler Türk veya yabancı erkek ya da bayan sıradan bireyler olabileceği gibi, kendi yaşamlarında daha önceden insan ticareti mağduru olduğu, yaşı ilerledikten sonrada

ülkesine dönerek tacir konumunda çalıştığına dair örnekleri bulmak da mümkündür. Yani insan ticareti suçunun ilerleyen aşamalarında önceleri mağdur olanların, daha sonra tacir, aracı, ikna elemanı olarak ta görev yaptıklarına rastlanılmaktadır.¹¹⁸

Evlilik aracı kurumları, başka bir kurban kandırma yöntemidir.¹¹⁹ Kadınlara zengin koca bulma vaat eden bu aracı kurumlar, kadınları yine çoğunlukla bilindik batağın içerisine çekmektedirler. İnternet aracılığı ile koca adayları ile önce mağdurlar tanıştırmakta daha sonra evlilik vaadiyle bu kadınları ya hemen, ya da bir süre kendileri kullandıktan sonra başka birilerine satarak döngüyü tamamlamaktadırlar.

2.1.1.2. İş, para ve lüks yaşam vaadi ile ikna süreci

Tespit edilen bireylerin ikna aşaması bu bölümdedir. Bu aşamada mağdurun zayıf yönü tespit edilerek, o noktadan mağdurun üzerine gidilir. Ekonomik durumu iyi olmayan birisi için yüksek gelirli iş imkânı olduğu söylenir. Ailesi içinde yaşadığı şiddetten kurtulmak isteyen birisine huzurlu rahat bir ortam vaat edilir. Eşi olmayan çocukları olan birisine çocuklarının geleceğinin garanti altına alınması umutları ile ikna yoluna başvurulur. Sonuçta mağdura söylenenlerin tamamı gerçek dışı ve uydurmadır.

Bazen de mağdurlara tacirler gazetelere verdikleri iş ilanları vasıtası ile ulaşmaktadırlar. Dünya genelinde insan tacirlerinin eline düşen kurbanların % 20'sinin, gazeteyle verilen ilan yöntemi ile kandırıldıkları tahmin edilmektedir.¹²⁰ Çocuk bakıcılığı, hemşirelik, kuaförlük, modellik ya da dansçılık gibi işlerde çalışacaklarını düşünen bu kişiler, batağın içerisine saplandıktan sonra gerçekleri fark edebilmektedirler. Burada ikna için görev yapan, tespiti yapan sıradan bir kişi olabileceği gibi, mağdurun bazen en yakınlarından birisi de olabilir. En yakınından kasıt eşi, erkek arkadaşı, ailesi, oturduğu mahalleden tanıdığı şeklindedir.

Bir örnek ile ifade edecek olursak Isparta ilinde yapılan bir araştırmada¹²¹ insan ticareti mağduru 1971 doğumlu Gürcistan uyruklu M.D. içinde bulunduğu durumu şu ifadelerle anlatmıştır:

¹¹⁸ Trabzon Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler.

¹¹⁹ Dona Hughes, **The Natasha Trade” - the Transnational Shadow Market of Trafficking in Women**, <http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/natasha.htm>, (28.04.2011)

¹²⁰ Hughes a.g.e.

¹²¹ Veysel Dinler, **Fuhuş Yaptırmak Amacıyla İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi Ve Mağdurları (Isparta Örneği)**,

http://www.veyseldinler.com/yazimaraclari/my_documents/my_files/%C4%B0nsan_Ticareti_Isparta_.pdf (23.01.2011)

“Siz yıllar önce Kurtuluş Savaşı yaşadınız. Bizim ki gibi ekonominiz kötüydü, herkes işsizdi. Ama sizin erkekleriniz kadınlarını fuhuş yapсын diye dışarıya göndermedi, ama bizim erkeklerimiz bile bile bizi fuhuş yapmaya gönderiyorlar.”

Gürcistan uyruklu mağdurun sözleri mağdurun içinde bulunduğu durumu çok iyi ifade etmektedir. Mağdur bazen aileler için gelir getiren araç olarak görülebilmektedir. İşte bütün bu yukarıda sayılan ve sayılmayan farklı etkenlerden ötürü mağdur, ikna edilerek sömürüye hazır hale getirilmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer yöntemde fuhuş amaçlı kullanılacak kadının, çocuklarının, anne babalarının veya yakınlarının öldürülmesi tehdidi neticesinde gerçekleşen ikna sürecidir. Bu durumda mağdur kendisini, ailesinin geleceği için feda etme durumunda kalmaktadır.

2.1.1.3. Kaynak Ülkeden Hedef Ülkeye Ulaşım

Bu aşama yurt içinde de gerçekleşebilmekle beraber, mağdurların yabancı olmaları durumunda ülkeler arasında bir seyahatten söz edilebilmektedir. Bu aşamada tacirler tarafından mağdurun seyahat edeceği vasıta türüne ve ülkeye göre seyahat bileti, pasaport ve vize işlemlerinin tamamlanmaktadır. Bu işlemler sırasında yapılan masraflar çoğunlukla tacirler tarafından karşılanmaktadır. Mağdura da seyahat ve ulaşım için harcanan masrafların gittiği yerde para kazandığı zaman ödeyebileceği ifade edildiği görülmektedir. Bu da mağduru borçlandırmanın yöntemlerinden bir tanesidir.

Mağdurların hedef ülkelere seyahatleri sırasında bazen sahte belgelerin kullanıldığı ya da yasadışı giriş yaptırıldığı görülmekle birlikte genelde ülkemizde mağdurların giriş şekli gerçek belgelerle ve yasal yollarla gerçekleşmektedir. Bunun sebebi gerek yapılan işin yasal çerçevede gerçekleştiğinin mağdura hissettirilmesi, gerekse mağduru istismar noktasına ulaştırana kadar vazgeçmesinin engellenme isteği olabileceği değerlendirilmektedir. Genelde tacirler mağdura bu seyahat sırasında eşlik etmekte, hedef ülkede de yine tacirlerin birlikte çalıştıkları suç ortakları tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca hiçbir zaman mağdur yalnız bırakılmamaya özen gösterilmektedirler.

Suçun soruşturulma aşamasında ise polis mağdurun ifadeleri doğrultusunda kaynak ülkeden hedef ülkeye gelirken vasıtada beraber geldiği kişinin tespiti olayın faillerine ulaşma noktasında elde edilebilecek delillerdendir. Ayrıca havalimanı, deniz limanı ve

otogarda mağduru karşılayanlara ait güvenlik kamera görüntüleri de bu alanda kullanılan diğer delillerdendir.

2.1.1.4. Hedef Ülkede Tacirler Tarafından İstismar Sürecinin Başlaması

Hedef ülkeye çoğunlukla yasal yollarla sokulan mağdurlar, şebekenin hedef ülkedeki elemanı tarafından karşılanırlar. Daha sonra mağdurun başlangıç için hazırlıkların yapılacağı yere gidilir. Burası bir ev, otel, yazlık vb. olabilir. Genelde mağdurun pasaportlarına burada el konularak kendilerine sadece söylenenleri yapmaları tembih edilir. Pasaportlarına el konulan mağdurların ilk cinsel istismarı, çoğunlukla şebekenin bu elemanı tarafından burada gerçekleştirilir.

İnsan tacirlerinin temel amaçları, uzun vadeye yayılmış bir süreçte mağdurları sömürerek para kazanmaktır. Bu amaçla insan tacirleri, mağdurların kaçmaya çalışmasının engellenmesi için borç tuzağı, tecrit (diğer insanlardan ayrı tutma), kimlik ve seyahat belgelerine el koyma, korkutma, tecavüz ve şiddet kullanma, tacirlerin taleplerini yerine getirene kadar yiyecek verilmemesi, mağdurların ailesine zarar verilmesi yönünde tehdit edilmesi gibi metotları kullanırlar.

Mağdurların ikna edilmesinde en önemli araç mağdurların borçlandırılmasıdır. Ekonomik anlamda büyük bir çıkmazın içinde olan mağdur, ailesinin geçimi ya da borçları için tacirlerden belli bir miktar parayı borç olarak kabul etmekte olup, karşılığında ise borcunu ödemek için Türkiye'ye gelerek fuhuş yapması gerekecektir.

Polise yakalanmaktan korkan mağdur, zaten polise şikâyette bulunamamaktadır. Herhangi bir vesile ile polisle irtibata geçtiğinde ise, mağdurlar değişik sebeplerle tacirlerin fiillerinden şikâyetçi olmamaktadır. Mağdurun şikâyetçi olmamasının en önemli nedeni, mağdur ile tacir arasındaki sözleşmedir. Başka bir deyişle şikâyetçi olduğunda cezaevine girme ihtimali olan tacirden parasını alabilmesinin veya kendisinin/ailesinin zarar görmemesinin sağlanmasının en önemli şartı tacirden hiçbir şekilde şikâyetçi olmamak olarak görülmektedir. Ayrıca cinsel suçlarda suçun ispatının zor olması da mağdurun şikâyetçi olup polis ile işbirliği yapılmasının önüne geçmektedir.

İstismar sürecinde mağdurun sosyal kültürel yapısı da kullanılarak sömürü gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin ailesi ve çevresi Müslüman olan bir kadın, ailesine kızlarının Türkiye'de fuhuş yaptığı haberini göndereceklerini, bunun üzerine ülkesine dönemeyeceğini, dönse bile ailesi ve çevresi tarafından ya evlatlıktan reddedileceğini ya da

öldürüleceğini söylemektedirler. Çocuğu olanlar ise çocuklarının ülkesindeki yardımcı tacirler tarafından öldürüleceği tehdidi ile çalışmaya zorlanmaktadır. Ayrıca Türkiye’de de çok güçlü olduklarını, polisinde kendileri ile işbirliği içinde olduğunu, şikâyet edebileceği, kaçabileceği hiçbir yerin veya makamın olmadığını onlara kabul ettirmeye çalışılmaktadır. Bu durumu mağdura kanıtlamak içinde mağdurun görebileceği bir sokakta resmi üniformalı, telsiz taşıyan polis memurları ile sohbet ettiği anlar mağdura gösterilerek mağdura çaresiz olduğu kabul ettirilir.¹²² Bu noktada tacirler ile polis sıradan bir konuşma içerisinde bile olsalar konuşmaları duymayan mağdur durumu işbirliği olarak algılamaktadır. Bu noktada dilini bile bilmediği yabancı bir ülkede, iradesini çaresizce teslim ettiği karşı cins tarafından istismara uğrama, özellikle bir kadın açısından kaçınılmaz olmaktadır.

Faillerin kullandıkları bir hile de, fuhuş yaptırıldığı tespit edildiği için sınır dışı edilen mağdurlara sahte pasaport düzenleyerek yeniden Türkiye’ye sokmaktır. Bu pasaportlardaki sahtekârlık, pasaportun sahte olması değil de mağdurun sahte isim ve kimlikle pasaport düzenlenmesidir. Bu yöntemde kullanılan pasaport tamamen gerçek olduğundan, polisin hukuken bir şey yapma imkânı bulunmamaktadır.

Günde, 15–20 erkekle beraber olması beklenen kurbanların, bu hedefi gerçekleştirebilmeleri için üzerlerinde sıkı bir denetimin kurulması gerekmektedir. Bazı suç organizasyonları, kurbanlarını uyuşturucuya ve uyuşturucu benzeri maddelere alıştırarak, bu denetimi sağlamaya çalışmaktadırlar. Uyuşturucu mağduru çalıştırmak için kullanılan bir araç olabileceği gibi, mağdurun içinde bulunduğu durumu unutmak içinde kullandığı bir araçtır.

Bir başka yöntem ise insan ticareti mağdurlarının bir Türk ile evlendirilmek suretiyle, vatandaşlık kazandırılarak sınır dışı edilmesinin önlenmesi sağlanmaya çalışılmasıdır. 04.06.2003 tarih ve 4866 sayılı kanun ile Türk Vatandaşlığı Kanununun 5. Maddesi “evlilik ile vatandaşlık kazanma” hükmüne sınırlamalar getirilmiştir. Çıkarılan yönetmelik hükümleri doğrultusunda muvazaalı evliliklerin önüne geçmek açısından yabancı kadınların fuhuş yapmak, fuhşa aracılık etmek veya fuhşa zorlamak, kadın ticareti yapmak gibi herhangi bir faaliyette bulunmamak ve kamu düzeni, milli güvenlik ve genel ahlak açısından sakıncalı olmamak şartları getirilmiştir. Bunun yanında evlilik yolu ile vatandaşlık alacak kişi en az üç yıldan beri evli olması, fiili olarak beraber yaşamaları ve

¹²² Trabzon Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan mülakatlar sonucu elde edilmiştir.

evliliğin devamı koşullarının varlığı ile başvuru neticesi yapılacak soruşturmada sonucunun olumlu çıkması şartı getirilmiştir.

İnsan tacirleri, farklı bir yöntem olarak, kurbanlarını hedef ülke içerisinde devamlı yer değiştirme yöntemine de başvurular. Bunun ilk sebebi, müşterilerin, kullanımına farklı mağdurlar çıkararak talebi yani kârı artırma isteğidir. İkinci sebep ise, devamlı aynı yerde kalan mağdurlar ile müşteriler arasında bir duygusal bağ oluşmasını engellemektir. Müşteri ile kurban arasında, olması gereken maddi ilişkiden farklı bir bağ kurulursa, bu kişilerin, kurbanlara yardım etme ihtimalinin oluşabileceği düşüncesidir. Zira zaman zaman mağdurla cinsel ilişkiye giren müşterilerin, beraber olduğu bayanın zorla çalıştırıldığı, kaçamadığı, kurtulmak istediği hakkında polise ihbarlarda buldukları, onları bu bataktan kurtarmaya çalıştıkları bilinmektedir.¹²³

Bir başka enteresan durum ise daha önceden insan ticareti mağduru olan kadınların bu aşamada kullanılmasıdır. Burada önceden bu işi yapan kadınların bazıları bu bataktan kurtulmak bazıları da para hırsı ile “İkinci Dalga”¹²⁴ olarak adlandırılan bu misyonu yerine getirmektedir. Kendi vatandaşlarının insan ticareti mağduru olmasını sağlayan, 1959 doğumlu, Türkçeyi oldukça akıcı konuşan İ.D;¹²⁵

“Zamanında Türkiye’ye çok girip çıktım. Devamlı satıldım. Çok acı çektim... Artık satanları da tanıyorum, satılanları da. Benim çalışma vaktim geçti. Namuslu hayat için para lazım. Ben kötü bir şey yapmıyorum. Gürcistan’dan gelenlere yardım ediyorum”.

diyerek kendi yaptığı işi meşrulaştırma çabası içine girdiği görülmektedir.

Netice itibari ile mağdur tacirin elinde sadece gelir getiren bir araç olarak görülmektedir. Mağdura bu düzenden kurtulma şansı olmadığı kabul ettirilmiştir. Çaresiz korkak olarak yaşayan mağdur çeşitli uyuşturucu ilaçlar verilerek te istismara devam edilmektedir.

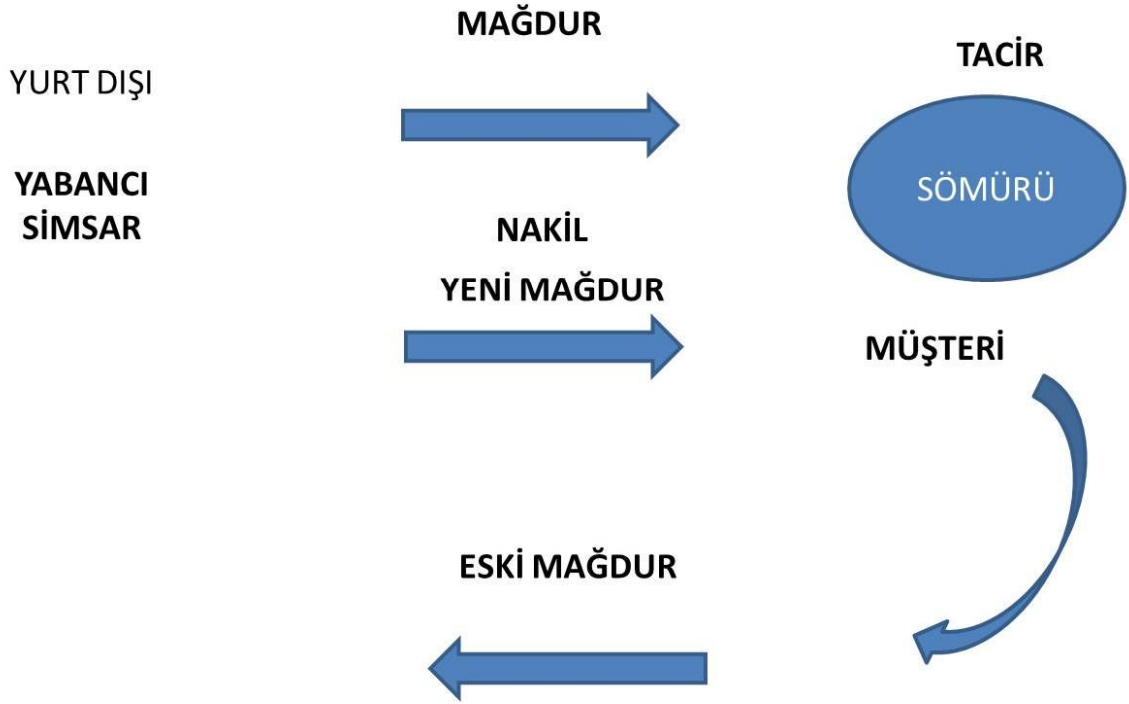
Mağdura regl (adet) döneminde çalışmadığından bu dönemi geciktirici ilaçlar da verilir. Tacirin mağdurdan beklentisi sürekli olarak ilişkiye girmesi, hastalanmaması, müşteriye memnun etmesidir. Bunu sağlamak içinde tacir her türlü yola başvurmaktan çekinmemektedir. Bu noktada da mağdur üzerinden veya odasından çıkan bu tür ilaçlarda polisin maddi gerçeği ortaya çıkarmasında yardımcı unsurlardandır.

¹²³ Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü, 155 ihbar hattı görevlileri ile yapılan mülakatlar sonucu öğrenilmiştir.

¹²⁴ Hughes, a.g.e.

¹²⁵ Dinler a.g.e

Şekil 1: Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Sömürü Süreci
FUHUŞ AMAÇLI İNSAN TİCARETİ SÖMÜRÜ SÜRECİ ŞEMASI

2.1.2. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti İle Mücadelede Polis Tarafından Yürütülen Soruşturma Süreci

Yukarda fuhuş amaçlı insan ticaretinin aşamaları ve kullanılan yöntemler üzerinde durulduktan sonra şimdi polisin suçu öğrenme ve devamında maddi gerçeğin ortaya çıkarılması süreci üzerinde durulacaktır.

Suç işlendiği şüphesinin ortaya çıkması ile başlayan soruşturma safhası kamu davası açılması veya soruşturmaya yer olmadığına dair karar ile son bulmaktadır.¹²⁶ Ceza muhakemesinin başlamasını sağlayan şüphe, haber alma sureti ile ortaya çıkan şüphe ve kendiliğinden ortaya çıkan şüphe olarak ikiye ayrılır.

¹²⁶ Ali ŞAFAK ve Vahit BIÇAK, **Ceza Muhakemesi Hukuku ve Polis**, 6. Baskı, Ankara: Roma Yayınları, 2005, s: 28

Kendiliğinden oluşan şüpheler için, önleyici kolluk hizmetlerinin ifası sırasında, başka bir suçun soruşturulması sırasında, istihbarat çalışmaları¹²⁷ sırasında suç işlendiği şüphesi poliste kendiliğinden oluşabilir.

Haber alma suretiyle ortaya çıkan şüphelerde ise, şikâyet, ihbar, gizli haber verme, suç duyurusunda bulunma, talep ve müracaat olarak poliste suç işlendiğine dair şüpheler oluşabilir. Bu nedenle insan ticareti suçunda da soruşturma evresi suç şüphesi ile başlayacağından öncelikle suçun ortaya çıkışı üzerinde durulacaktır.

2.1.2.1. İnsan Ticareti Suçunun Ortaya Çıkış Şekilleri

Ülkemizde fuhuş amaçlı insan ticareti ile mücadele genellikle aşağıdaki kanallardan gelen bilgiler doğrultusunda da yürütülmektedir.¹²⁸

- 1- Interpol,¹²⁹
- 2- İnsan ticareti alanında faaliyet gösteren STK veya Uluslararası Kuruluşlar (İKGV ve IOM vb)
- 3- Ülkemizde bulunan dış temsilcilikler,
- 4- Çeşitli ülkelerle yapılan işbirliği anlaşmaları,
- 5- 157 acil yardım hattına ya da kolluk birimlerimize(155, 156, 158) gelen ihbarlar,
- 6- Kolluk güçlerince yapılan diğer çalışmalar neticesinde elde edilen bulgular ve edinilen bilgiler

Ceza muhakemesinde soruşturmanın başlayabilmesi için suç şüphesinin oluşması gerekmektedir. Fuhuş amaçlı insan ticaretinde yukarıda sayılan kanallardan gelen bilgiler ışığında soruşturma evresi başlamaktadır. Bunlardan 157 acil yardım hattı ise sadece insan ticareti ihbarları için kurulmuş ve Türkçe, İngilizce, Rusça, Romence'nin yanı sıra diğer

¹²⁷Polise iç güvenlik alanında istihbari çalışma yapma yetkisi Polis Vazife Ve Salahiyet Kanunu Ek madde 7'de düzenlenmiştir.

¹²⁸ EGM, İnsan Ticareti ile Mücadele Rehberi (2007)

¹²⁹ Interpol, Uluslararası Polis Teşkilatı (ing. International Criminal Police Organization - Interpol), 1923 yılında uluslararası polis işbirliği sağlamak amacıyla kurulmuştur. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 188 üye ülkeye sahiptir. Çalışmalarının çoğu kamu güvenliği ve terörizm, organize suçlar, yasadışı madde üretimi ve madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, sahte para üretimi, çocuk pornografisi, finansal ve teknolojik suçlar, ve yolsuzluk gibi alanlarda yoğunlaşır.

kaynak ülke dillerinde de hizmet vermektedir. Yapılan ihbarlar ve edinilen bilgiler ışığında ilgili birimler tarafından konu hemen değerlendirilmeye alınmaktadır. Öncelikli olarak ihbarın doğruluğu ışığında mağdurun/mağdurların kurtarılması hedeflenmektedir.

Bir de üzerinde durulması gereken konu şikâyetle veya ihbarda bulunma noktasında kimlerin ne amaçla hareket ettikleri gerçeğidir. Öncelikli olarak suç mağduru olan kimse kurtulmak amacı ile başvuruda bulunabilir. İkincisi, tacirlerin birbirleri arasındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanan ihbarlardır. İki rakip tacirin birbirini ihbar etmesi şeklinde olabileceği gibi, önceden birlikte çalışmış sonradan aralarında anlaşmazlık çıkmış iki eski ortağın ihbarı şeklinde de olabilmektedir.¹³⁰ Rakiplerin birbirini ihbar etmelerindeki amaç piyasada tekel oluşturma ve daha çok kazanma hırsıdır. Üçüncüsü ise mağdurun müşterisi olanların daha sonra vicdanen rahatsız olması nedeniyle ihbarcı olmalarıdır. Durumu bilen öğrenen ve rahatsız olanlar bildirebilir. Mağdurların yakınları, tanıdıkları durumu bildirebilirler. Fuhuş amaçlı insan ticaretinde kolluğa ya da 157 ihbar hattına yapılan ihbarların genel özelliği ihbarcının kimliğini vermek istememesi, yazılı beyan vermekten çekinmesi ve genelde ankesörlü telefonda ihbar çağrısı açmasıdır.¹³¹

2.1.2.2. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçu Soruşturma Hazırlık Süreci

Bir mağdurun şikâyeti ya da başka bir kaynaktan alınan bir bilgi üzerine, mağdurları kurtarmak ve/veya insan ticareti zanlılarını yakalamak üzere elde olan veriler ışığında suç değerlendirmeye alınır. Yapılan araştırmalar neticesinde bilginin doğruluğu yönünde kanaat hâsıl olur ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgiler aktarılarak talimatları çerçevesinde soruşturma süreci başlatılır. Şikâyet şartı gerektirmeyen insan ticareti suçunda soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda adli kolluk tarafından yerine getirilmektedir.(5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 160/2)

İntikal eden bilgilerin polis soruşturma teknikleri açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunda temel ölçütler 5N – 1K kuralıdır. Yani Ne? Nerede? Ne Zaman? Niçin? Nasıl? ve Kim tarafından? sorularına cevap oluşturabilecek şekilde işlemler

¹³⁰ Trabzon Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan mülakatlar sonucu öğrenilmiştir.

¹³¹ Trabzon Emniyet Müdürlüğü 155 ihbar hattı görevlileri ile yapılan mülakatlar sonucu öğrenilmiştir.

yürütülmelidir. Her noktada bu soruların cevapları maddi deliller ile tespit edilmek zorundadır. Ancak bu sayede adli makamlar önüne çıkarılan şüphelilerin yaptıklarından ötürü cezalandırılmaları mümkün olacaktır. Aksi takdirde tacirler delil yetersizliğinden serbest kalacaklardır.

Adli kolluk ilk etapta suçun işlendiği iddia edilen yerin tespitini yapmalıdır. Bu yerin bir ikamet mi?, Otel mi? Motorlu bir taşıt mı? Kafe mi ? olduğunu belirlemelidir. Şayet bir işyeri ise buranın işletmecileri ile ilgili araştırma yapılmalıdır. Örneğin ihbar edilen yer bir otel ise Geçici İkamet Yerleri Kimlik Bildirme Projesi sisteminden otel kayıtları¹³² incelenerek ihbar edilen mağdurun otel de kayıtlarda olup olmadığı kontrol edilmelidir. Kayıtlarda var ise ne kadar süredir kaldığı, mağdurun daha önce başka otellerde de kalıp kalmadığı incelenebilir.

Bunun yanında yapılacak bir diğer çalışmada yine Cumhuriyet Savcısının talimatları doğrultusunda ihbarcı ile ilgili yapılacak olan çalışmadır. Çünkü polis kasıtlı olarak yanlış yönlendirilmeye çalışılıyor olabilir. İhbarcının kim olduğu da bu noktada önemlidir. Yani hedef saptırılmaya çalışılıp çalışılmadığı da iyi analiz edilmelidir.

İhbarın doğruluğu tespit edildikten sonra sıra artık hedefle ilgili çalışmalara ağırlık vermeye gelmiştir. Yani tacirler ve kullanılan mekânların analizi yapılmalıdır. Tacirin kimliği, kaç kişi oldukları(organize bir yapıya sahip oldukları düşünülüyor ise operasyonun seyrinin değişmesine sebep olur), şiddet eğilimi (özellikle silah) olup olmadığı, tacirin, ekonomik durumu, tacirin kullandığı veya sahip olduğu araçlar, herhangi bir suçtan kaydının olup olmadığı ve varsa en son halini gösteren fotoğrafı hakkında bilgi sahibi olunması yapılacak soruşturmada çok önemli bir yere sahiptir.

İstismanın yapıldığı iddia edilen yer hakkında genel bir araştırma yapıldıktan sonra öncü bir ekip vasıtası ile bahse konu yerin genel bir keşfinin yaptırılması gerekmektedir. Bunda amaç binanın kaç giriş-çıkışının olduğu, binanın kaç katlı olduğu, bina girişinde gözcü¹³³ olarak bekleyen olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bahse konu yer birden fazla da olabilir, bu doğrultuda da çalışma yapılması gerekmektedir.

Öncü ekipten gelen bilgiler ışığında durum değerlendirmesi yapılarak bir sonraki aşama için hazırlık yapılmalıdır. Bir sonraki aşamada Adli makamlar ile gerekli yazışmalar

¹³² Kimlik Bildirme Kanunu çerçevesinde geçici ikamet yerlerinde kalanların tamamının kimlik bilgileri ve oda numaralarının ilgili kolluğa bildirilmesi gerekmektedir.

¹³³ Tacirler arasında argo olarak gözcülük yapan kişi anlamında “erketeci” kullanılmaktadır.

ve onaylar alınarak, olay yerinde gerekli inceleme, arama, suç delillerini muhafaza altına alma, şüphelileri yakalama ve diğer delil olabilecek materyalleri inceleme için gerekli izinlerin ilgili mahkemeden alınması sağlanmalıdır. Bu noktada polisin yaptığı tüm işlemlerde usul açısından sorun teşkil edebilecek bir hata yapmaması gerekmektedir.

Ayrıca konu ile ilgili olarak yapılacak çalışmalarda mutlaka olayın mağduru veya şüphelisi, tanığın yabancı uyruklu olması ihtimaline karşı yabancılar ile ilgili yasal mevzuata hakim görevli polislerden de operasyon ekibinde görevlendirme yapılmalıdır. Bunun yanında yabancı dil sorununu çözümü noktasında da mutlaka güvenilir tercümanlardan yararlanılmanın doğru olacağı düşünülmektedir. Ayrıca yabancı dil bilen polislerin insan ticareti ile mücadele de görev almaları soruşturmanın seyrinde olumlu etki yapacaktır.

Bunun yanında olay yerinde incelemeler esnasında yapılan tüm işlemlerin kamera ile kayıt altına alınması, fotoğraflama işlemlerinin yapılması, delillerin özenle alınarak etiketlenmesi, dijital ve elektronik delil olabilecek, kapalı ve açık konumdaki cihazların toplanma işlemleri de mutlaka teknik personel tarafından gerçekleştirilmelidir.

Operasyon sürecine hazırlık devam ederken önem arz eden bir konuda hedef noktada karşılaşılabilecek koruma önlemleri ve saldırı tehdididir. Buna göre de personel ve ekipman hazırlığı yapılmalıdır. Olay yerindeki mağdur ve şüpheli sayısına göre araç tahsisi yapılmalıdır. Bina kapısının açılmaması durumuna göre, kapıyı kırmak için balyoz temin edilmelidir. Silahlı bir saldırı ihtimaline karşı Özel Harekât Birliklerinden istifade edilebilir.

Operasyon süresince tüm işlemlerin mutlaka gizlilik ilkelerine uyularak yapılması başarı elde edilmesinde önemli bir yere sahip olduğu aşikardır. Zira özellikle organize bir yapıya sahip olan tacirlerin yakalanma süreçleri uzun takip gerektirmektedir. Bu süre zarfında da zaman zaman örgütlerin kamu görevlileri ile de işbirliği içerisinde olduklarına rastlanması nedeni ile köstebek olarak adlandırılan ve örgüte yardım eden kamu görevlilerine engel olunmaya çalışılmalıdır. Varsa bu türdeki kamu görevlileri hakkında da mutlaka işlem yapılmalıdır. Kamu görevlisi ibaresinden sadece polisi algılamak doğru olmayacaktır. Çünkü çalışma vizesi verenler, iş yerlerini kontrol edenlerin bile organize yapıyla ilişki içerisinde olmaları mümkündür.

Operasyon ile ilgili olarak hukuki, teknik, polisiye ve istihbarı tedbirler tamamlandıktan sonra sıra olay yerine intikal ederek gerekli arama, inceleme ve mağdurları kurtarma işlemlerine gelmiştir.

2.1.2.3. Arama, Yakalama ve Delilerin Değerlendirilmesi İşlemleri

Fuhuş amaçlı insan ticareti suçu oldukça karmaşık ve diğer suçlara nazaran daha profesyonel davranmayı gerektiren bir suç türüdür. Arama işlemi ortada olmayan, saklı ve gizli nesne veya kişileri ortaya çıkarma faaliyetidir.¹³⁴ Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra adli makamlardan alınan arama ve yakalama kararları doğrultusunda işlemler gerçekleştirilecektir. Alınan arama kararında adli bir vaka ile ilgili yer, zaman, amaç belirtilmelidir.¹³⁵

Arama işlemleri başlangıcında hedef, mağdurun kurtarılması ve şüphelilerin yakalanarak, suç delillerinin tespiti olmalıdır. Mağdur ne kadar az zararla kurtarılır ise operasyon o kadar başarılıdır. Yani mağdur odaklı bir yaklaşım sergilenmelidir.

Aramaya başlamadan önce binanın mutlaka dış çevresinde güvenlik çemberi oluşturulmalıdır. Daha sonra kapıdan içeri delilleri karartma veya saldırı tehlikesi yoksa kapı çalınarak açılması beklenmek suretiyle, böyle bir durum var ise direk kapı açılmak sureti ile içeriye girilmelidir. Arama kararı bina sahibine veya kiracısına gösterilerek, arama işlemine refakat etmesi bakımından komşulardan, muhtar veya azalardan birilerinin olması gerekmektedir. Arama işlemi bulunması istenen şeyin boyutu şekli dikkate alınarak gerçekleştirilir.¹³⁶ Arama işleminin sabaha karşı gün doğarken yapılması faydalı olacaktır. Çünkü bu saatler insanın en savunmasız ve hazırlıksız olduğu saatlerdir. Ayrıca mağdurun ve tacirin arama zamanında olay yerinde olduğundan emin olunmalıdır.

Arama esnasında binada bulunan güvenlik sistemleri de incelenmelidir. Eğer olay yeri bir otel ise odalarda kamera, ses kayıt cihazı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Ayrıca binanın/otelin girişinde uyarı mahiyetinde bir zilin, uyarı lambasının, düğmenin olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bu tür kurulu sistemler genelde polis baskınları için

¹³⁴ Şafak ve Bıçak, a.g.e. s:159

¹³⁵ Aramaya ilgili işlemler 5271 sayılı CMK Dördüncü Bölüm madde 116 ve devamındaki maddelerde belirtilmiştir.

¹³⁶ Yaşar a.g.e s:235

hazırlanmış düzeneklerdir. Bu sayede polis binaya giriş aşamasında iken üst katlardan mağdurların seri bir şekilde gizli bölmelere saklanmaları veya gizli geçitlerden binadan çıkışları sağlanmaktadır.¹³⁷ Bu tür sistemler varlığı halinde mutlaka kamera veya fotoğraf makinesi ile görüntülenerek tespit edilmelidir.

Aramada hedef mağdur olduğundan dolayı öncelikle mağdura ulaşılarak mağdurun ilk durumu çok iyi analiz edilmelidir. Çünkü ilk mülakat polisi faile götürme noktasında önemlidir. Mağdurun ilk andaki üzerindeki kıyafet, bulunduğu yer, pasaportunun nerde olduğu, vücudunda ilk bakışta görünebilecek izler, korku, titreme ağlama durumları önem arz etmektedir. Bu ilk bulgular mutlaka tutanağa geçmeli ve kamera ile de kayıt altına alınmalıdır. Devamında mağdur ile yapılan görüşme neticesinde tacire de ulaşılmalıdır. O andan itibaren de tacir ve mağdur görüştürülmemeli, mağdura güvende olduğu hissettirilmelidir. Ayrıca daha önceden tacir mağduru polisin kendisini sınır dışı edeceği, polise kendini yakalatacağı, polisle işbirliği içinde çalıştığını söyleme ihtimalinden dolayı mağdur başlangıçta polise konuşmaktan çekinebilir. Bu nedenle öncelikle mağdura güven duygusunu aşlamak çok önemlidir.

Etkisiz hale getirilen failerin arama esnasında polisin yanında olması verecekleri tepkilere göre delillere ulaşmada yardımcı olması açısından önemlidir. Ancak bir görevli sürekli olarak failerin hareketlerini gözlemlemeli ve not almalıdır. Olay yerinde bulunabilecek her türlü nesne delil olarak kullanılabilir. Bunun için çok dikkatli olunması gerekmektedir.

İnsan ticareti suçu genelde organize olarak gerçekleştirildiğinden meydana gelen münferit birkaç kişinin sömürü olayının ortaya çıkarılması yeterli olmamaktadır. Polis özellikle elde ettiği veriler ışığında tacirleri takibe alarak, organize gelişen suçluluğu ortaya çıkarmaya çalışmalıdır. Bunda bazen ara yakalamalar yapılması da gereklidir. Bunların yanında tacirlerde silah uyuşturucu gibi yasak unsurlarında zaman zaman tespit edilmiş olması Organize Suç Örgütü dosyası hazırlanması noktasında faydalı öğelerdir. Bu anlamda polis aceleci olmamalı, yavaş ve emin adımlarla ilerlemelidir.

Suçun ortaya çıkarılmasında önemli aktörlerden birisi de tanıklardır. Bu tanıklar, mağdurun arkadaşları, müşterileri veya bu olaylara tanık olan herhangi birileri olabilir. İnsan ticareti suçu mağdurunun tanık olarak dinlenmesi halinde diğer şartların da varlığı

¹³⁷ Trabzon Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü personeline bir otelde yapılan aramada benzer bir yapının tespit edildiği bilgisi yapılan mülakatlarda öğrenilmiştir.

durumunda tanığın korunmasına ilişkin hükümlerden yararlanacağı açıktır. Tanığın korunmasını da düzenleyen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 58. maddesi gereğince bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturacaksa; kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınmaktadır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Bu sayede tacirlerden korktukları için tanıklık yapmaktan çekinmelerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

İnsan ticaretinde suç delillerinin değerlendirilmesi diğer suçlardan farklılık göstermektedir. Bunun nedeni, çoğu zaman bu suçla ilgili olarak, mağdur olduğunu iddia eden kişi tarafından verilen ifadeden başka bir unsurun delil olarak ortaya konamamasıdır. Buda birçok davada faillerin delil yetersizliğinden serbest kalmalarına neden olmaktadır.

Görevli personelin olay yerlerine girişi ve zanlıları yakalaması, yakalama sırasında geçen tüm konuşmalar, fuhuş yaptırılan mekân içindeki odaların durumu, mağdurların giydiği elbiselerin kayıt altına alınması, özellikle mağdurların daha sonra bu yerlerden birinde müessir fiil ve/veya tacize uğradığını iddia ettiği durumlarda büyük önem kazanmaktadır.

Fuhşa konu edilmiş bir insan ticareti mağduruna yönelik, geçmişte kalmış bir şiddet ve taciz iddiası için kanıt teşkil edebilecek herhangi bir adli tıp numunesi vb. bulmak uzak bir ihtimaldir. O nedenle olay yerinin tam durum ve yerleşim şeklini ayrıntılı bir şekilde göz önüne seren bir video filmi, mağdurların beyanını kuvvetlendirici mahiyette hayati bir kanıt işlevi görmektedir.

İnsan ticareti suçunun soruşturulmasında arama esnasında aşağıda belirtilen delillerin dikkatlice araştırılarak tutanaklara geçmesi gerekmektedir.¹³⁸

1. Kaynak ülkede insan ticareti mağdurunun elde edilmesinde kullanılan bir ilanın kopyası, mağdurların iş başvurusunda aldıkları evraklar, dil okullarına yazılmış bir mektup, elçilik vize dairelerine yapılmış başvuruya dair benzeri belgeler,

2. Suçla ilgili arama yapılan mahallerde, miktarı ne kadar küçük olursa olsun, nakit para, sözleşme, kredi kartı, çek defteri ya da bir mali muameleye ilişkin herhangi bir belge,

¹³⁸ EGM İnsan Ticareti İle Mücadele Rehberi, (2007)

3. Müşteriler için hazırlanan günlük alacak verecek defteri, el yazılı ödeme listeleri, para havale makbuzları gibi mağdurların insan tacirlerine yaptığı ödemelere ilişkin her türlü belge,

4. Kimlik ve seyahat belgeleri, seyahat biletleri, makbuzlar, özellikle yurt dışına transfer edilmiş para havale dekontları,

5. Kefalet mektubu, dans kontratı, dil okulu kaydı, arkadaş bulma ya da evlendirme ajansı işe alma kontratı gibi pasaport ve vizelerin verilmesi ile ilgili her türlü belge,

6. Fuhuşta kullanılabilecek her türlü pornografik malzemeler,

7. Daire, bina, diğer bağlantı adresleri gibi yerlerin kiralanmasıyla ilgili her türlü belge, bunların ödeme şekline ilişkin diğer belgeler,

8. Dijital veri depolama cihazları ile bilgisayar, cep telefonu, faks makinesi, kişisel bilgi bankaları gibi her türlü haberleşme ve bilgi teknolojisi donanımı,

9. Pahalı motorlu taşıtlar, mücevherler, mobilyalar ya da teknik cihazlar gibi, zanlıların şahsi ya da zımni mülkiyetinde bulunan ve bilinen meşru kazançlarının üstünde harcama yaptıklarını gösteren her türlü kıymetli malzeme,

10. Zaman zaman mağdurların tacirlerle birlikte daha önce çekilmiş ve evlerde bulundurulmuş çeşitli fotoğraflar, tacirler tarafından mahkemelere soruşturma sırasında mağdurun zorla tutulmadıklarına dair kanıt olarak sunulmaktadır. Bunun için, fotoğrafların çekildiği zaman ve yer hakkında elde edilecek bilgiler, mağdurun beyanı ile karşılaştırılmalıdır.

11. Bununla birlikte, bazı tacirlerin mağdurların pornografik görüntülerini çekerek baskı aracı olarak kullandığı durumlara rastlanmaktadır. Bu tür dijital görüntülerin de (CD, VCD, DVD, kaset vb.)insan ticareti olayının varlığını ortaya koyacak diyalogları içerebileceği dikkate alınarak, bu görüntüler üzerinde detaylı incelemeler yapılmalıdır,

12. Mağdurun üzerinde veya odasında bulunabilecek ilaçlar (uyuşturucu, cinsel gücü arttırıcı, regl geciktirici vb),

13. Bunun yanında sim kartlar, telefon rehberleri ve arama ile sms kayıtları,

14. Otel kayıt bilgileri,

Elde edilebilecek yukarda sayılan tüm deliller mağdurun beyanlarını doğrular nitelikte olmalıdır. Aksi takdirde fail suçtan ceza almayacaktır. Faillerin ortaya attıkları en temel sav kendilerinin kimseyi zorlamadıkları, fuhuş yaptıklarını bilmedikleri, otel işletmecisi olduklarını, mağdur olarak nitelendirilen kişinin de müşterisi olduğu şeklindedir. Bu noktada en baştan bu yana mağdur ve tacir arasındaki ilişki ispat edilmelidir. Bunun için tacir ve mağdurun ilk buluşma noktasının (havalimanı, deniz limanı vb) güvenlik kamera kayıtları incelenebilir. Ya da seyahat şirketlerinden mağdurun yanında gelen kişilerin kimlikleri tespit edilebilir. Otel listelerinden hangi sürelerde nerelerde kaldıkları araştırılabilir. Gerekirse tacirin kullandığı cep telefonunun görüşme trafiği incelenebilir. Verilecek ifadelerle göre polis Cumhuriyet Savcısının talimatları doğrultusunda hakikatin ortaya çıkarılması için çalışmalarını sürdürmektedir.

2.1.2.4. Suçun Ulusal, Uluslararası ve Örgütsel Bağlantılarının Ortaya Çıkarılması

Mağdurlar istismar sürecinde bir tacir tarafından başka bir tacire satılabildiğinden insan ticareti zincirinin atlanmadan ortaya çıkartılmasında mağdurların vereceği bilgiler önem taşımaktadır.

Mağdurların çevrelerini tanımalarından veya müşterileri ile iyi ilişkiler kurmalarından sonra, ihbarda bulunmak için hareket geçtiklerinden, tacirler bu noktaya gelen mağdurları ellerinden çıkarmak için, onları başka tacirlere pazarlamaktadırlar. Bunlar, genelde suçun iz ve delillerinin takip ve tespitini zorlaştırmak amacıyla başka illerdeki tacirler de olabilmektedir.

Mağdurun güvenliği açısından ve daha fazla bilgi alınabilmesi açısından insan ticaretine konu edildiği bu illerdeki tacirlerin de tespit işlemlerinde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

1. Mağdurların gerekli çalışmaların yapılabilmesi amacıyla diğer illere sevki, mümkün olduğu ölçüde ve mağdurun talebi de dikkate alınarak hemcinsi görevliler tarafından sağlanmalıdır.¹³⁹

¹³⁹ İçişleri Bakanlığının 2006/74 nolu genelgesi

2. Mağdurların insan tacirleri tarafından teşhis edilerek baskı altına alınmasını önleyici tüm tedbirler alınmalıdır.

3. Gerçekleştirilecek tüm işlemlerde mağdurla ilgili gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmasına özen gösterilmelidir. Mağdurların basın tarafından da teşhis edilmesini önleyici tedbirler alınması yürütülecek soruşturmanın selameti açısından önemlidir.

Bunun yanında sınır aşan organize bir suç olan insan ticaretinin kaynak ülkedeki bağlantılarının ortaya çıkartılması insan ticareti ile mücadelenin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Çünkü kaynaktan sorunun çözümüne gidilmesi bataklığın kaynağından kurutulması önemlidir. Başarılı bir soruşturma işleminin gerçekleştirilebileceği en etkin yöntem kaynak ülke ile işbirliğine dayalı ortak bir soruşturmanın yürütülmesidir.

Bu bağlamda ülkemiz ile Belarus, Moldova, Ukrayna, Kırgızistan ve Gürcistan arasında insan ticareti ile mücadele alanında işbirliği protokolleri imzalanmış, Protokoller kapsamında, EGM-Yabancılar Hudut İltica ve KOM Dairesi Başkanlıkları irtibat noktaları olarak belirlenmiştir.¹⁴⁰

Benzer protokollerin diğer kaynak ülkelerle imzalanması beklenmektedir. Organize bir şekilde sürdürülen insan ticareti suçunda bu şekilde imzalanan ve karşılıklı mutabakat içerisinde sürdürülen protokoller ile suçla mücadelede başarılı olunabileceği bir gerçektir. Eğer suçun organize boyutunun olduğunun tespit edilirse organize yapının çökertilmesi için ilerde bahsedilecek olan diğer tedbirlere başvurulması gerekmektedir.

Gerçekleştirilen çalışmalar sırasında, mağdurun ülkemize gelmesine ve insan ticaretine konu edilmesine sebep olan ve kendi ülkesinde bu faaliyetlerini devam ettiren kişilerin bilgilerinin, söz konusu ülkelerde gerekli çalışmaların yürütülmesi amacıyla ilgili ülke birimlerine bildirilmesi, bu protokoller yoluyla sağlanmaktadır. Bu çerçevede, bu tür bilgiler, gerekli çalışmaların yapılması amacıyla vakit geçirilmeden irtibat noktalarına aktarılarak uluslararası çalışmalar yapılmaktadır.

Bir diğer husus ise Uluslararası Polis İşbirliği örgütü olan İnterpol'dür. Ülkemize İnterpol kanalı ile de insan ticareti suçları noktasında elde edilen bilgiler paylaşılmakta, hedef incelendikten sonra operasyonlar gerçekleştirilmektedir.

¹⁴⁰ Mehmet Özcan ve diğerleri, **Avrupa Birliği Müktesebatına Uyumluluk Açısından Türkiye Cumhuriyeti Hukuku Boşluk Analizi: Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti Yasadışı Göç Ve İnsan Ticareti**, IOM Göç Konusunda Teknik İşbirliği Projesi, Ankara, 2007, s:71

2.1.2.5. İnsan Ticareti Suçunun Soruşturulmasında Başvurulabilecek Diğer Koruma Tedbirleri

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer alan klasik koruma tedbirleri olarak nitelendirilen arama, yakalama, tutuklama gibi koruma tedbirleri tek başına insan ticareti bakımından çok önem arz etmemektedir. İnsan ticareti fiilleri esasen örgütlü olarak işlendiği düşünüldüğünde bu suç türü için gizli soruşturma tedbirlerine ağırlık verilmelidir. Ancak bu sayede delil elde edilmesi ve failerin cezalandırılmaları mümkün olabilir.

2.1.2.5.1. El koyma İşlemleri

El koyma suçun veya tehlikenin önlenmesi amacı ile veya suçun delili olabileceği veya müsadereye tabi olduğu için, bir eşya üzerinde rızası olmamasına rağmen zilyedin tasarruf yetkisinin kaldırılması işlemine el koyma denir.¹⁴¹ El koyma esas itibariyle klasik bir koruma tedbiridir. İnsan ticareti suçu açısından özellik gösteren el koyma türleri 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 128’de “Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El koyma” başlığı altında yer alan düzenleme ile madde 133’teki alan şirket yönetimi için kayyım tayinidir.

İnsan ticareti suçunun genellikle örgütlü olarak işlendiği açıktır. Örgütlü suçluluk, varlığını elindeki önemli mali güçle sürdürdüğü için bu mali kaynaklara dokunmadan, söz konusu suçlulukla mücadele edilmesi mümkün olmayacaktır. Bu kapsamda klasik el koyma ve müsadere hükümleri yetersiz kaldığı için kanunlarda yeni ve daha geniş kapsamlı hükümlere yer verilmiştir. Türk hukukunda yukarıda sözü edilen iki hükümle beraber müsadere hükümleri ile bu ihtiyaç giderilmeye çalışılmaktadır.

2.1.2.5.1.1. Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El koyma ve Mali İnceleme

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128.maddesinde insan ticareti suçu için;

“(1) Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya samığa ait;

¹⁴¹ Şafak ve Bıçak a.g.e. s:183

- a) Taşınmazlara,
- b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,
- c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba,
- d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara,
- e) Kıymetli evraka,
- f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına,
- g) Kiralık kasa mevcutlarına,
- h) Diğer malvarlığı değerlerine,

El konulabilir. Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, hakim kararı ile el koyma işlemi yapılabilir.” denilmektedir.

Bu madde hükmüne göre el koymaya ancak hâkim karar verebilmektedir. Bunun yanında, banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba el konulması kararı, teknik iletişim araçlarıyla ilgili banka veya malî kuruma derhâl bildirilerek gerçekleştirilmesi ve daha sonra ilgili banka veya malî kuruma ayrıca tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Bu suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu konusunda kuvvetli şüphe bulunması ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için gerekli olması durumunda soruşturma veya kovuşturma aşamasında söz konusu şirkete mahkeme kararıyla kayyım tayin edilebilecektir.¹⁴²

Hakkındaki kovuşturmanın sonuçsuz kalmasını sağlamak amacıyla yurt içinde saklanan veya yabancı ülkede bulunan ve bu nedenle mahkeme tarafından kendisine ulaşılamayan kişiye kaçak denmektedir (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 247/1). İşte bu durumda olan bir insan ticareti suçu failinin duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla Türkiye'de bulunan mallarına, hak ve alacaklarına amaçla orantılı olarak mahkeme kararıyla el konulabilir ve gerektiğinde idaresi için kayyım atanır. Buda suçun aydınlatılması için önemli bir tedbirdir.

¹⁴² 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 133'te belirtilen usuller çerçevesinde işlemler gerçekleştirilir.

Ülkemizde görülen bazı insan ticareti olaylarında şebeke üyelerinin, yurt dışındaki bağlantılarına çoğunlukla Western-Union sistemi ile para aktardığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, özellikle insan ticareti mağdurlarının tutulduğu yerlerdeki incelemelerde bu para aktarımlarını ortaya koyacak belgelerin (banka hesap belgeleri, hesap defterler, tacirlerin ve mağdurların tuttuğu günlükler) tespit edilmesinin büyük önemi vardır. Bununla birlikte, insan ticareti suçlarında konu olan otel, seyahat acentesi, bar, pavyon, restoran işletmelerinin faaliyetlerine ilişkin hesap defterleri, kazançları da detaylı bir şekilde incelenmelidir.

2.1.2.5.2. İletişimin Tespiti, Dinlenmesi Ve Kayda Alınması

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, söz konusu kanunun beşinci bölüm 135.maddesinde “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi” başlığı altında ele alınmıştır. Madde kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilebileceği suçlar arasında insan ticareti suçu da sayılmıştır. Maddeye göre insan ticareti dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Tedbir kararı en çok üç ay için verilebilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

Fuhuş amaçlı insan ticareti suçu ile ilgili olarak yürütülen soruşturma kapsamında şüphelinin (tacir) iletişiminin dinlenmesi, kaydedilmesi ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi mümkündür. Ancak tanığın veya şüphelinin konuşma ihtimali olan kişilerin dinlenmesi mümkün değildir. Ayrıca şüphelinin kullandığı şirketin veya derneğinde telefonu da dinlenebilir. Telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi için kuvvetli şüphenin yani delillerin olması gerekmektedir. Temel hak ve özgürlüklere ağır bir müdahale sonucu doğuracak olarak bu tedbirde bir diğer unsurda başka yolla delil

elde edilme ihtimalinin olmamasıdır. Ayrıca yapılan dinleme esnasında tesadüfen CMK 135’te sayılan farklı bir suçla karşılaşılması durumunda durum tutanak ile tespit edilerek Cumhuriyet Savcısına bildirilmesi gerekmektedir. Yargıtay dinleme esnasında tesadüfen elde edilen delillerin ilgili olduğu suçların katalogda yer alan suçlardan olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁴³

Ayrıca tacirlerin artık günümüzde iletişimin tespiti tedbirinden kurtulmak amacı ile telefon, mail, posta vb. ile yaptıkları görüşmelerin tamamını şifreli olarak yaptıkları, kendilerine özgü bir dil kullandıkları yapılan operasyonlarda tespit edilmiştir. Kendisinin kolluk tarafından takip edildiği ve bu kapsamda telefonlarının dinlendiği şüphesinde olan tacirler, yurt dışı ile görüşmelerini her zaman yabancı dilde (örneğin, Gürcüce, Rusça) yapmaktadır. Bu yöntem, kolluğun bu görüşmeleri takip etmesini ve mücadelesindeki etkinliği azaltmaktadır.¹⁴⁴

Trabzon İl Emniyet Müdürlüğüne Ekim 2010 da yapılan operasyonda Trabzon İl Merkezi Çömlekçi Mahallesinde aralarında Ermeni uyruklu bir kadının da bulunduğu toplam 4 kişi mahkemece fuhuş amaçlı insan ticareti suçlamasıyla tutuklanmışlardır.¹⁴⁵ Bu soruşturma kapsamında oluşturulan teşekkülün aralarında şifreli olarak konuştukları teknik takip evraklarına geçmiştir. Örneğin Çete mensuplarının, fuhuş için 'çay içme' şifresini kullandıkları, telefonda kadın pazarladıkları müşterilerine, "Çay içer misiniz?" diye sordukları, Fuhuş yapan kadınları, “çanta” olarak adlandırdıkları, "Bana bir çanta gönder" şeklinde konuşup kadın istedikleri saptanmıştır.¹⁴⁶

Bunun yanında tacirler kendi aralarında haberleşme için farklı dillerde kullanabilmektedir. Kullandıkları yabancı dillere göre de yabancı lisan bilen personel çalıştırılması polisin soruşturma sürecinde etkinliğini artırarak soruşturmaya hız verecektir.

¹⁴³ 03.07.2007 tarih ve 2007/167 ile 13.06.2006 tarih ve 2006/162 sayılı Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararları

¹⁴⁴ Dinler, a.g.e., s.204

¹⁴⁵ Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan görüşmeler neticesi öğrenilmiştir.

¹⁴⁶ <http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih=10.05.2011&Newsid=60312&Categoryid=1> , (10.05.2011)

2.1.2.5.3. Teknik Araçlarla İzleme

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 140.maddesi gereğince aralarında insan ticareti suçunun da bulunduğu bazı suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir.

Teknik araçlarla izlemeye hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur.

Gizli izleme sırasında suçun işlenmesi için hangi yöntemlerinin kullanıldığına ve mağdurların hareket serbestliğinin olup olmadığına ilişkin hususların kayıt altına alınmalıdır. Örneğin mağdurların, müşterilere götürülmesi sırasında, mağdurla onu müşteriye götüren şahıs arasındaki ilişkiyi gösteren bir fotoğraf mağdurun hareket serbestliğinin bulunmadığının gösterilmesi açısından önemlidir.

Teknik araçlar ile yapılan izlemede, takip ve tarassut işlemleri gerçekleştirilir. Takip hareketli hedeflerin izlenmesi, tarassut ise sabit hedeflerin izlenmesidir. Bu izleme beş duyu organı ile yapılabileceği gibi teknik cihazlar vasıtası ile yapıp kayıt altına da alınmaktadır. Gümünüzde artık şehirlerde MOBESE¹⁴⁷ adı altında kurulan Kent Güvenlik Sistemleri de alınan yasal izinler doğrultusunda bu amaçlar içinde kullanılabilir. Buradaki temel hedef mağdurun çaresizliğinin, acizliğinin, yalnızlığının ve hareket serbestisi olup olmadığının ortaya konulabilmesidir.

Teknik araçlarla yapılan izlemeler, şüphelinin veya sanığın kamuya açık alanlardaki faaliyetleri işyerleri için geçerlidir. Şüphelinin konutu izlenemez. Ancak konutun işyeri olarak kullanılması durumunda burası içinde izleme kararı alınabilir.

Teknik araçlarla yapılan izleme sırasında; şüpheli veya sanık uzaktan gözetlenebilir, dürbünle izlenebilir, görüştüğü konuştuğu kişiler tespit edilebilir,

¹⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için http://www.egm.gov.tr/akkm/akkm_web/kgysprojesi.htm (27.04.2011).

konuşmaları kayıt altına alınabilir (ortam dinleme), kamera ile kayıt alınabilir kısacası teknolojinin el verdiği ölçüde teknik araçlar kullanılabilir.

Teknik araçlarla yapılan izlemede hedef hareketli olabileceği gibi sabit bir hedefte olabilir. Polisin hareketli hedefi takip ederken ki stratejisi ile sabit hedefteki davranış şekilleri birbirinden farklıdır. Hareketli hedefte takip yaya olabileceği gibi vasıtalı da olabilir. Öncelikli olarak takip yapılan mınıtka takip personeline çok iyi bilinmelidir. Takip ekibi mutlaka birden çok kişi olmalıdır. İnsan tacirleri genelde gece çalıştıkları için takip personelinin buna duyarlı olmaları gerekmektedir. Bunun yanında takip çevresine uyumlu giyinme ve bayan görevlilerden de yararlanmak dikkat çekmemek açısından faydalı olacaktır. Ayrıca hedefle temasa geçildiğinde paniklememek ve normal davranabilmek önemlidir.

Sabit hedeflerde ise polisin takip ettiği yerin yakınında bulunan başka bir mekândan polisin hareketlerini izlenme durumuna karşı görevlilerin dikkatli olması gerekmektedir.

2.1.2.5.4. Gizli Soruşturmacı Görevlendirme

Ceza Muhakemesi Kanununun 139. Maddesinde gizli soruşturmacı görevlendirme tedbiri düzenlenmiştir. Gizli soruşturmacı gerektiğinde örgüt içine sızma, gözetleme, izleme, delil toplama gibi konularda görevlendirilen kamu görevlisidir. Örgütlü suçlarda delil toplamanın çok güç olması nedeni ile bu tür bir tedbire başvurulması mümkündür.

Suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe olması durumunda, başka suretle delil elde etme olanağı yoksa insan ticareti suçu için görevlendirilecek kişi kamu görevlisi olmak şartıyla hâkim kararı ile gizli soruşturmacı görevlendirilebilir.

Gizli soruşturmacı konusunda en riskli durum görevlinin can güvenliği konusundadır. Çünkü görevlinin deşifre olması durumunda içinde bulunduğu örgüt infazı gerçekleştirmeye çalışacaktır. Ayrıca gizli soruşturmacılar içinde buldukları yapı içerisinde organize yapının üyelerini kışkırtma, azmettirme gibi eylemlerden kaçınmaları

gerekmektedir. Bunun yanında gizli soruşturmacı kesinlikle suç teşkil eden ve geri dönüşü olmayan eylemleri yapmaktan da kaçınmalıdır.

2.1.3. Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Soruşturmalarının Zorlaşmasına Sebep Olan Etkenler ve Önemli Hususlar

İnsanı suça sürükleyen etkenler farklı amaç ve duygulara bağlı olabilir. İnsan ticareti kişisel tatmin duygusu veya intikam arzusuna dayalı bir suç değildir. Tacirin temel amacı çıkar sağlamaktır. Tacir bir kimseyi zorla fuhuş yaptırarak çıkar elde etmektedir. Sağlanan çıkar bir başkasının vücut ve emeğinin hoyratça istismarına bağlıdır.

1. Tacir bu eylemi gerçekleştirirken çoğunlukla organize olma zorunluluğunu hissetmektedir. Suçun zaman zaman sınır aşan özelliğinin bulunması, mağdurlar üzerinde baskı ve etkinlik kurma gerekliliği, mağdur sayısının çokluğu, suçun işlenmesinde iş bölümünün gerekmesi ve elde edilen gelirin aklanması için üçüncü kişilere ihtiyaç duyulması gibi nedenler suçun örgütlü işlenmesinin ana sebepleridir. Keza bir soruşturmaya muhatap olunma halinde delillerin yok edilmesi, mağdurların gerçekleri konuşmamalarının sağlanması örgütsel bir yapı ile mümkün olmaktadır. Mağdurda çoğu zaman içinde olduğu yapı nedeni ile taciri koruyarak olanlar hakkında bilgi vermemektedir.

2. Tacir için hakkındaki soruşturmanın bertaraf edilmesi veya sonuçsuz kalmasının bir yolu da örgütsel yapıya kamu görevlilerini dâhil etmekten geçmektedir. Gerçekleştirilen pek çok soruşturmada kolluk görevlileri, örgüt üyesi veya suç örgütüne yardım eden sıfatıyla yakalanmışlardır. Bahsi geçen kamu görevlilerinden sadece kolluk güçlerini anlamamak gerekmektedir. Örneğin çalışma vizesi veren veya iş yerlerini çalışma koşulları açısından denetleyen görevlilerin dahi tacirle ilişkisinin olması mümkündür. Ayrıca organize yapı içerisinde kolluk görevlilerinin olması örgüte karşı yapılacak baskın, izleme, takip gibi faaliyetlerin başarısını düşürmektedir.

3. Tacir için gizlilik çok önemlidir. Bu nedenle mağdurun başka kişilerle olan bağlantıları en aza indirilir. Birden çok kişinin bildiği sır olmaktan çıkmaktadır. Diğer yandan telefon görüşmeleri kısa ve çoğu zaman şifreli kelimelerden oluşmaktadır. Sıkça

telefon makinesi ve hat değiştirmektedirler. Tacirler arasında rekabetle birlikte, mağdur alış verişi, soruşturmalardan birbirlerini haberdar etme, kolluk baskınlarını önceden haber alıp bildirme gibi sıkı bir işbirliği olduğu da bir gerçektir.

4. Suçun mağduru çoğunlukla bir ülkede, belki de tacirden başka tanıdığı olmayan biri konumundadır. Bulunduğu ülkedeki resmi, mercilere başvuru yöntemini bilememektedir. Hatta dilini dahi bilmemektedir. Sınır dışı edilme korkusu ve tehdidi en büyük sorundur. Genelde mağdurlara polis tacirlerle işbirliği içinde olan görevliler olarak gösterilir.

5. Mağdurlara çevrelerinde irtibat kurdukları kişilerin tamamına yakını onlara hayat kadını gözü bakmakta ve önyargılı yaklaşmaktadır.

6. Bunun yanında insan ticareti mağduru olmadığı halde özellikle ülkemizde uzunca bir süre yaşamış, dil bilen ve formalite gereği Türk ile evlilik yapmış olan gönüllü seks işçilerini, kendisini insan ticareti mağduru gibi göstererek vize süresini uzatmak yoluyla Türkiye’de kalma istedikleri de görülmektedir. Polisin bu türde kasıtlı beyanları çok iyi değerlendirerek gerçek mağdurları tespit edebilmesi gerekmektedir.

7. Üzerinde durulması gereken bir konu da fuhşa olan taleptir. Ülkemizde fuhuş yapmak suç değildir. Fuhşa yer temin etmek, zorla fuhuş yaptırtmak, aracılık etmek suç olarak tanımlanmıştır Cinsel hizmet satın alanlar tarafından mağdurlara yönelik olan talep ortadan kalkmadıkça, insan ticareti ve fuhşa aracılık gibi suçların azalma ihtimalide düşmektedir. Ülkemizde tacir konumundakiler bu suç nedeni ile cezalandırılmaktadırlar. Mağdurlar da suçtan zarar gören olarak yerini korumaktadır. Ancak suçta müşteri konumunda olup, para karşılığı cinsel duygularını ahlak dışı olarak tatmin eden erkek için herhangi bir yaptırım uygulanmamaktadır. Buda toplumumuzda yasa dışı fuhşu sürekli olarak ayakta tutmaktadır. Talebin olduğu yerde arzın engellenmesi mümkün değildir.

8. Ülkemizde yabancı uyrukluların fuhuş yapması yasaktır.¹⁴⁸ Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü hükümleri doğrultusunda kimlerin genel kadın olarak nerelerde, hangi şartlar altında fuhuş yapılabileceği belirtilmiştir. Türk Ceza Kanunu ise fuhuş suç olarak kabul etmemektedir. Sadece fuhşa aracılık ve yer temin edene, zorla fuhuş yaptırtana ceza öngörmüştür. Evli ya da bekâr cinsel hizmet satın alanlar bu doğrultuda insan ticareti mağdurları ile birlikte olmaları sonucu karşılaştıkları bir yaptırım

¹⁴⁸ Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü madde 21 de kimlerin genel kadın olarak tescil edilebileceği belirlenmiştir.

bulunmamaktadır. İsveç yasalarına göre cinsel hizmet satın almak, fuhuşu ve insan ticaretini desteklemek olarak kabul edilmekte ve suç sayılmaktadır.¹⁴⁹ Cinsel hizmet satın alanlar yakalanır yakalanmaz ifadesi alınmaktadır. Hatta teşebbüs hali bile cezalandırılmaktadır. Yaptıklarının açığa çıkmasıyla müşteri konumundakiler işlerini ve ailelerini kaybetmekle karşı karşıyadırlar. Ayrıca İsveç'te bu yasal düzenleme çıktıktan sonra cinsel hizmet satın alma oranlarında azalma olduğu kaydedilmektedir.¹⁵⁰ Yasa dışı fuhuşun veya insan ticareti mağdurları ile olan cinsel ilişkinin müşteri açısından suç olmaması bu suçla mücadeleyi de zorlaştırmaktadır.

9. Bir diğer dikkat edilmesi gereken noktada insan ticareti mağdurlarının tacirler yakalandıktan sonra kendi ülkelerine dönme istekleridir. Kendi ülkelerine dönen mağdurlar da Türkiye'de davayı takip edememektedir. Davada şüpheliler aleyhine bilgi verememektedirler. Ayrıca mağduriyetlerinden ötürü tacirler hakkında maddi ve manevi tazminat davası açma haklarını kullanamamaktadırlar. Buna engel olan nokta ülkemizdeki mevzuat eksikliğinden ziyade mağdurun ülkesine dönme isteğidir. Bu noktada da Uluslararası Göç Örgütünün mağdurların ülkelerine güvenli dönüşleri ve ülkelerinde ihtiyaç olduğunda tekrar irtibat sağlanması konusundaki çalışmaları da göz ardı edilmemelidir. Ancak ülkemizde fuhuş yaptığı tespit edilenlerin ve geçimini temin edecek kadar parası olmayanlar ile Asayiş ve huzuru bozduğu tespit edilen tüm yabancılar sınır dışı edilmektedir. Bu iki farklı grup birbiri ile karıştırılmamalıdır.

10. Fuhuş amaçlı insan ticaretinde bir diğer sorun ise insan ticareti mağduru olanların veya fuhuş yaptıkları, cinsel yolla bulaşan hastalıkları oldukları için ülkeden çıkan veya çıkarılanları tacirlerin yeniden tespit ederek bunları farklı kimlikler, sahte pasaportlar vasıtası ile geri getirmeleridir. Burada sorun iki noktadan kaynaklanmaktadır. Birincisi insan ticareti mağdurların veya fuhuş işçilerinin ülkelerinde farklı isimlerle çok kolay kimlik değiştirebilmeleridir. Bir diğer husus ise ülkemize giriş sınır kapılarımızda gerekli önlemleri alamamış olmamızdır. Eğer sınır kapılarımızda parmak izi, DNA kontrol sistemi gibi kişiye özel güvenlik sistemleri tesis edilmiş olsa ve tüm giriş çıkış bu sistem üzerinden takip edilmiş olsa, sahtecilik yolu ile ülkeye kaçak giriş engellenmiş olacaktır. Ayrıca ülkeye giriş yapan bir yabancıların tüm işlemlerinin takip edilebileceği bir elektronik alt yapıda bulunmamaktadır. Mevcut sistemler birbirinden bağımsız olarak çalışmaktadır.

¹⁴⁹ Kajsa Claude, **Cinsel Hizmet Satın Alanlar: İsveç Örneği**, Targient the sexbuyer, 2010, s:7

¹⁵⁰ Claude, a.g.e. s. 18

11. Bu suç türünün doğrudan organize bir örgüt çerçevesinde işleniyor olmasına rağmen illerde genel fuhuş amaçlı insan ticareti operasyonları Asayiş Şube Müdürlüklerince yapılmaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğü ekiplerinin organize suç örgütleri konusundaki deneyim yetersizliği soruşturmaların seyrinde olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bu nedenle bu tür operasyonları tek elden Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele birimlerince yapılması veya Asayiş Şube Müdürlüğü personelinde örgütlü insan ticareti suçları konusunda daha fazla personele ulaşacak şekilde hizmet içi eğitimlerden geçirilmesi gerekmektedir. Zira insan ticaretiyle mücadele eden personelin bilinçlendirilmesi seminerleri ile Ankara, İstanbul ve Trabzon illerinde Asayiş, Yabancılar, Pasaport ve Çocuk Şube Müdürlüklerinde çalışan toplam 75 personelin eğitimi gerçekleştirilmiştir.¹⁵¹ Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığınca merkez ve taşra teşkilatı çalışanlarından 2384 personele 1999-2003 tarihleri arasında çeşitli illerde düzenlenen branş kursları bünyesinde göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti konularında eğitim verilmiştir. Bunun yanında yine insan ticareti suçu ile mücadele edecek personelin yabancılar mevzuatı yönünden de eğitime tabi tutulması gerekmektedir.

12. İnsan ticareti ile mücadele de kimileri fuhuş amaçlı insan ticareti mağdurun sadece yabancı uyruklulardan olabileceği düşünülmektedir. Bu yanlış bir kanaattir. Çünkü TCK madde 80 de yabancı uyruklu olarak bir nitelendirme yoktur. Yani Türk vatandaşları da bu suçun mağduru olabilirler. Örnek olması bakımından;

“Bir mağdurenin, Nizip ilçesinde ağabeyinin yanında yaşarken birlikte yaşadığı ve halen askerde olan imam nikâhli eşinin döndüğünü söyleyerek başka bir şahıs aracılığı ile kandırarak mağduru Nizip’ten Gaziantep’e, oradan da Mersin iline getirdikleri, birlikte yaşadığı sanıklar tarafından gazino ve pavyonlarda konsomatris olarak çalıştırıldığı, sanıklardan birinin mağdureyi cinsel ilişkiye zorladığı, mağdurenin direnmesi üzerine sanığın mağdureyi darp ve tehdit ettiği, mağdurenin bir arkadaşının polise haber vermesi üzerine yakalanan sanıklarla ilgili olarak yerel mahkemece karar verilmiştir. Kararın temyizi üzerine; 2007/10501 esas, 2008/ 2801 karar no’lu Yargıtay kararında “...Nizip ilçesinden getirilen mağdurenin sanıklar tarafından evlerinde zorla barındırılıp ve konsomatris olarak cebir, şiddet ve tehdit kullanarak çalıştırmaları biçimindeki eylemlerinin 5237 sayılı TCK’nun 80. maddesinde tanımlanan insan ticareti suçunu oluşturduğuna” karar verilmiştir. Bu karar aynı zamanda, insan ticareti sorununu sadece yurtdışından kandırılarak getirilen yabancı kadınlarla sınırlı olmadığı ve Türk vatandaşı olan kadınların da insan ticareti mağduru olabileceklerini

¹⁵¹ İçişleri Bakanlığı Araştırma Geliştirme Raporları, **Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Araştırması Projesi**, http://www.arem.gov.tr/proje/ars_rapor/gocmen.htm (30.04.2011)

göstermesi bakımından ihmal edilen bir alanı işaret etmekte ve büyük önem arz etmektedir.¹⁵²

13. Yabancı uyruklu mağdurların Türk vatandaşı olmamalarından ötürü kolluk tarafından daha sık kontrol edilmeleri, sınır dışı olma riskleri, ikamet vize problemleri nedeni ile tacirler genelde mağdurların evlilik yolu ile vatandaşlık kazanmalarını sağlamaya çalışmaktadırlar. Bunun önüne geçilmesi amacı ile 3 Haziran 2003 tarih ve 25127 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yeni düzenlemeyle; kadın ya da erkek Türk vatandaşları ile evlenen yabancılar, evliliğin tescil tarihinden 3 yıl sonra vatandaşlığa alınma başvurusunda bulunabilecektir. Bu süre içerisinde evliliğin aile birliği içinde sürüp sürmediğinin tespiti yapılacaktır. Yani normal bir evlilik profili göstermeyen yabancının Türk vatandaşı olması bu sayede engellenmeye çalışılmıştır.

14. İnsan ticareti suçu toplumda aile yapısının bozulmasına da sebebiyet verdiğinden, toplumda boşanma oranlarına etkilemektedir. Bozulan aile de büyüyen ve bundan etkilenen bireylerde de suça eğilimler baş gösterebilmektedir. Bu nedenle önlenemeyen insan ticaretini her geçen gün sadece birey nezdinde değil, kamu nezdinde de olumsuz etkileri ortaya çıkmaktadır.

15. İnsan ticareti suç örgütlerinin bazen bürokrat, siyasetçi ve işadamları üzerinde etki oluşturmak, görevlilere şantaj yapmak için mağdurlarla olan ilişki görüntülerini de kullandığı yönünde yapılan operasyonlarda bilgiler elde edilmektedir.¹⁵³

16. İnsan tacirlerinin suçtan elde ettikleri mallara el konulabileceği yukardaki bölümlerde anlatılmıştı. Ancak gerek yapılan işin resmi olmayışı, gerek paranın karşılığında makbuz vb. olmaması, işletme sahiplerinin kazanç gösterebilecekleri yerlerin olması, kara para aklama yöntemlerinin¹⁵⁴ kullanılması nedeni ile suçtan elde edilen mal ile illiyet bağı kurulması da çok zor olmaktadır.

17. Bir diğer üzerinde durulması gereken konu da konutta geceleyin arama yapılamamasıdır. Ceza Muhakemesi Kanunu madde 118'e göre "Konutta, işyerinde veya diğer kapalı yerlerde gece vaktinde arama yapılamaz." İstisnası gecikmesinde sakınca bulunan hallerdir. Bu madde genelde gece işlenen insan ticareti suçunun suçüstü yapılabilmesi açısından olumsuz bir etkiye sahiptir.

¹⁵² Renk ve Demir **a.g.e.** s:71

¹⁵³ <http://www.hurriyetport.com/yasam/vip-kalemdar-fuhus-cetesi-emniyet-ve-yargida-fuhus-depremi-yaratticetrefilli-iliskiler>, (30.04.2011)

¹⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için; Ergin Ergül, **Kara Ekonomi ve Aklama Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2005, s:12

18. Başka bir polisi zor durumda bırakan nokta ise bu sektörden birden çok kişinin gelir elde etmesidir. Örnek verecek olur isek, otel sahipleri, taksiciler, mağazalar, kozmetik ürünü satanlar, restoranlar, içkili mekânlar gibi suçla ilgili veya ilgisiz birçok kişi bu suçu menfaati doğrultusunda gizlemektedir. Bu suçun ortaya çıkmasını engellemektedir. Hatta birçok noktada polisin yanlış yönlendirilmeye çalışıldığı bile görülmektedir.

19. TCK madde 80’de insan ticareti suçunda yer alan “kişinin fuhuş maksadıyla tedarik edilmesi, nakledilmesi, sevk edilmesi, barındırılması” gibi eylemler, TCK madde 227 de düzenlenen fuhuş suçunun 1 ve 4. fıkrasında tekrarlanmıştır. Bu sebeple her iki suç tipi arasındaki ayrımın, net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Zira hem kolluk hem de adli makamlarda soruşturma ve kovuşturma aşamasında karışıklıklara sebebiyet vermektedir.

2.2. İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespiti Ve Kurtarılması

2.2.1. İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespiti

2.2.1.1. Ön Değerlendirme Ve Tespitler

Aşağıda belirtilen tespitler, fuhuş amaçlı insan ticareti olabileceği şüphesi taşıyan her olayda, olaya konu olan kişinin bir insan ticareti mağduru olup olmadığına ilişkin önemli ipuçlarıdır.

1. Yaş: Ülkemizde insan ticaretinin en üst düzeyde görüldüğü alan fuhuş sektörü olduğundan, yaş tespitinin doğal olarak 18–35 yaş arası olduğu söylenebilir.

2. Cinsiyet: Dünyanın diğer yerlerinde erkeklerin ve çocukların da insan ticaretine konu edilmesine rağmen, ülkemizde insan ticareti, çoğunlukla kadınların fuhuşa zorlanması şeklinde görülmektedir.

3. Uyruk: Ülkemizde, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra ekonomik zorluklar altında geçiş süreci yaşayan Azerbaycan, Belarus, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Rusya, Türkmenistan, Bulgaristan ve Ukrayna uyruklu yabancıların insan ticaretine konu edildiği tespit edilmiştir.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Ayrıntılı bilgiler Tablo-3 te gösterilmiştir.

4. Pasaportlar: İnsan ticareti mağdurlarının pasaportlarına ülkemize girmelerinden hemen sonra tacirler tarafından el konulmaktadır. Bu nedenle, insan ticareti olayının en büyük göstergelerinden biri pasaportların insan ticareti mağduru şüphesi altında bulunan bir kişinin elinde bulunmamasıdır. Mağdurlarının tacirler tarafından baskı altında bulundurulması için kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir.

5. Mekân: Ülkemizde insan ticareti olaylarının gerçekleştirildiği yerler, mağdurların sorunsuz olarak tutulabilecekleri, genellikle komşuluk duygularının az olduğu apartman daireleri, şehir dışındaki evler, bodrum katları ya da fuhşun rastlandığı otellerdir. Az sayıdaki olayda bar veya pavyonlarda gerçekleştiğine rastlanmıştır. Bununla birlikte, zaman zaman düşünülenin aksine bazı insan ticareti mağdurlarının lüks apartman dairelerinde tutulduğu da görülmüştür.

6. Diğer Şahıslar: Kolluk kuvvetleri tarafından özellikle insan ticareti kapsamında gelen bir ihbarın değerlendirildiği olaylarda ihbara konu olan mağdur dışındaki kişilerin durumlarının da değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bunun yanında, bazı insan ticareti olayları, kolluk görevlileri tarafından tacirlerin elinden bir şekilde kaçan mağdurların rutin kontrollerde tespit edilmesiyle ortaya çıkartılmıştır. Bu tür mağdurların da genellikle ellerinde pasaportları bulunmamaktadır ve muhtemelen vize süreleri geçmiştir.

2.2.1.2. Fiziksel ve Psikolojik İnceleme

İnsan ticareti olaylarının çoğunda, ülkemize temizlikçi, bakıcı gibi işlerde çalışmak üzere getirilen mağdurların, tacirler tarafından pasaportlarına el konulduktan sonra çeşitli fiziksel ve cinsel istismara maruz bırakıldıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle mağdurda vücudundaki fiziksel şiddet izleri önemlidir. Bunun yanında müşterilerin memnun edilmemesi, evdeki kurallara uyulmaması gibi nedenlerle de mağdurlar bazen tacirler tarafından aç bırakılma, odaya kilitlenme gibi cezalarla da cezalandırılmaktadırlar.

Zorla uyuşturucu madde kullanılarak, insan ticareti mağdurlarının baskı altında tutulması da uygulanan bir diğer yöntemdir. Bu nedenlerle gerek uyuşturucu madde gerekse şiddetin ortaya çıkarılması bakımından doktor muayenesinin yapılması gerekmektedir.

2.2.1.3. Kişide Tespit Edilen Para Miktarı

İnsan ticareti suçlarında suçtan kazanılan paraya tacirler tarafından el konulduğundan, mağdurun üst aramasında hiç para çıkmayacak ya da çok az miktarda paraya rastlanacaktır. Yabancı olduğu bir ülkede normal şartlar altında üzerinde taşıması gereken paradan yoksun olan ve durumu bu bölümde yer alan diğer tespitlerle uyum gösteren bir yabancının insan ticareti mağduru olabileceği şüphesi artmaktadır.

2.2.1.4. Mağdurlarla Gerçekleştirilecek Mülakatlar

2.2.1.4.1. Mülakatı Gerçekleştirecek Görevlinin Nitelikleri

İnsan ticaretinde suçun işlendiğinin ortaya konması için, çoğu zaman travma içinde bulunan mağdurların kolluk kuvvetleri ile işbirliğine ikna edilmesi gerekmektedir. Bunun için, bu suçla mücadele eden kolluk görevlilerinin, insan ticareti mağduruna davranış, soruşturma teknikleri vb. konularda iyi eğitilmiş olması gerekir. Mülakat görevlisi personel çok iyi bir dinleyici olmalıdır. Mağdurun anlattıklarını ayrıntıları atlamadan sözünü kesmeden dinleyebilmelidir. Mülakat yapan kişi kendini karşıdakinin yerine koyabilmeli ve bunu ona cümleleri ile hissettirebilmelidir. Bu sayede mağdurun rahat davranması sağlanabilir. Görevli herhangi bir ayırım yapmaksızın, toplumsal ve kültürel etkenlerden suça itilmeyi sorgulamaya kalkışmamalıdır. Mağdurun eksik yanlış bilgi verdiğini anladığında mağdura karşı sabırlı olmalıdır. Ayrıca görevli mağdurun her hareketini çok iyi gözleyebilmelidir. İnsan ticareti konusunda profesyonel bir bilgi düzeyine ihtiyaç vardır. Mülakatçı, insan ticaretinin fiziksel, cinsel ve psikolojik suç boyutlarını ve insan ticareti ile bağlantılı suçları iyi bilmesi gerekir. Görevlinin resmi kıyafetli olması, mağdurun kendisini rahatsız hissetmesine yol açıp iletişimin kurulmasını engelleyeceğinden, mülakatçı sırasında sivil giyimli olunmasına özen gösterilmelidir. Mülakatta sert bir ses tonu kullanmamalı ve mağdura sorulacak sorular açık ve net cevaplar verilmesini destekler

nitelikte olmalıdır. Eğer mülakatta tercüman kullanılacak ise yukarda sayılan nitelikler tercüman içinde geçerlidir.

Ayrıca, mülakata başlamadan önce mağdur hakkında genel bilgilerin edinilmesinde önemli faydalar vardır. Örneğin ülkeye giriş-çıkış kayıtları ve daha önce ülkemizde herhangi bir suça karışıp karışmadığına ilişkin elde edilecek bilgilerin ve bunların mülakat sırasında uygun şekilde kullanılması mülakatı gerçekleştirecek görevlinin mağdur ve olay üzerinde hâkimiyet kurmasını sağlayacaktır.

2.2.1.4.2. Anahtar Sorular¹⁵⁶

Aşağıda bir kişinin insan ticareti mağduru olarak değerlendirilmesi için sorulması gereken kritik sorular verilmiştir. Bu soruların her birine verilecek yanıtlar tek başına değil bir bütün olarak değerlendirilerek ayrıntılı bir şekilde mülakat esnasında hazırlanan tutanağa geçirilecektir. EGM hazırladığı raporlarda bir kişinin nasıl insan ticareti mağduru olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir.

1. Birey ve tacir arasındaki ilk temas nasıl sağlanmıştır?

İnsan ticareti mağdurlarının tacirler tarafından tedarik edilmeleri, çeşitli iş başvuruları içeren yazılı ve görsel medya ilanları ya da kişisel temaslara sağlanmaktadır.

Ülkemizin komşu ülkelere göre daha iyi yaşama standardının olması tacirler tarafından mağdurların ülkemize gelmesi yönünde ikna edilmesi için kullanılan başlıca yöntemdir. Şebekenin kadın temininde görevli elemanı tarafından -ki bunlar çoğunlukla kendi ismini kullanmayan mağdurla aynı uyruktaki insanlardır- ülkemizdeki tanıdıkları aracılığıyla iyi bir iş bulunabileceği anlatılır.

2. Mağdur Türkiye'ye nasıl getirilmiştir?

Mağdur ülkeye giriş için yasal yollardan veya yasadışı yollardan girmiş olabilir. Yasal yollardan deniz, hava, kara veya demiryolunu da tercih edebilirler.

3. Mağdura Türkiye'de nasıl bir iş sözü/umudu verilmiştir?

¹⁵⁶ EGM, İnsan Ticareti ile Mücadele Rehberi (2007)

Mağdurlardan normal işlerde çalışmak vaadiyle ülkemize sokulan birçoğunun ülkemizde daha çok çocuk ve yaşlı bakıcılığı, garsonluk ve eğlence sektörü yapacağı düşüncesiyle geldikleri belirlenmiştir

4. Seyahat masrafları kim tarafından karşılanmıştır?

İnsan ticareti mağdurlarının çoğunun seyahat masrafları tacirler tarafından karşılanmaktadır. Hedef ülkede daha sonra mağdurdan tahsil edilmektedir.

5. Seyahat için gerekli belgelerin sahte olması söz konusu mudur?

Mağdurlarının kaynak ülkede temini aşamasında mağdurların hedef ülkede içinde olacakları yasadışı konumun mağdurlar üzerinde baskı amacıyla kullanılması için bazen tacirlerin sahte belgeler düzenledikleri görülmektedir.

6. Pasaportu şu anda kimdedir?

Mağdurların dilini hiç bilmedikleri ya da çok az bildikleri bir ülkede onların yasal konumda olduklarını ispatlayacak tek belge olan pasaportlarına el konularak kaçmaları engellenmeye çalışılmaktadır.

7. Mağdur Türkiye’de kim tarafından karşılanmıştır?

Mağdurlar giriş yaptıklarında havalimanlarında Türkiye’deki şebeke görevlileri tarafından karşılanır. Bu kişinin açık kimliği çoğu zaman mağdurlar tarafından bilinmemektedir. Bazı durumlarda kaynak ülkeden mağdurlarla birlikte gelen şebeke üyelerinin teslimattan sonra ülkesine döndüğü belirlenmiştir

8. Mağdur Türkiye’ye gelmesinin ardından ne kadar süre sonra istismar süreci başlamıştır?

Tespit edilen olaylar bu sürenin oldukça kısa olduğunu göstermektedir. Ancak özellikle ülkemize bireysel olarak fuhuş amacıyla gelen yabancıların, bir süre sonra insan ticaretine konu edilmesi olaylarında bu süre uzamaktadır.

Her ne kadar bu süre, kişinin insan ticareti mağduru olarak değerlendirilmesine önemli oranda katkı sağlamasa da, tespit edilecek suç örgütlerinin yapısı ve faaliyetleri konusunda kolluk kuvvetlerine yeteri miktarda bilgi sağlayacaktır.

9. Mağdur fuhşa ya da çalışmaya nasıl zorlanmıştır?

Ülkemize normal işlerde çalışmak amacıyla getirilen mağdurlara, karşılandıktan sonra, Türkiye’de fuhuş yaparak çok para kazanıldığı, buraya gelmeleri için kendilerine borçlandıkları ve borçlarını bu şekilde çalışarak ödeyebilecekleri şeklinde telkinde bulunmaktadır. Bunu kabul etmeyen mağdurlar tacirler tarafından cebir ve şiddete maruz bırakılarak, fuhuş yapmayla zorlanmaktadır.

10. Mağdur bu sürede para kazanmış mıdır?

İnsan ticaretine konu edilen kişiye sömürü boyunca kendisini bir mal olarak gören tacirler tarafından para verilmez.

11. Tacir ile mağdur arasında bir borç ilişkisi oluşmuş mudur?

Tacirler ve mağdur arasındaki borç ilişkisi de insan ticareti olaylarının en önemli göstergelerinden biridir. Bu borçlar pasaport, seyahat, otel ve yemek masraflarının karşılığı olarak tacirler tarafından hesaplanmaktadır.

12. Mağdurun çalışma şartları nasıldır?

Baskı ve istismar insan ticaretinin başlıca özelliğidir. Mağdurlar, normal çalışma saatleri dışında, olumsuz koşullarda örneğin evlerin bodrum katlarında çalışmaya zorlanır. Bu nedenle, mağdurun vereceği ifade doğrultusunda, adli makamların konu hakkında detaylı olarak aydınlatılması amacıyla, görüntülenecek suç mahalleri çeşitli açılardan fotoğraf ya da video-kamera ile görüntülenmelidir.

13. Mağdurun Hareketleri Kısıtlanmakta mıdır?

İnsan ticareti mağdurları, çoğu zaman tutuldukları yerde aynı zamanda fuhşa zorlanmaktadır. Mağdurlar tacir ya da tacirin suç ortağı bir taksi sürücüsü tarafından müşterilere götürülmektedir. Dolayısıyla, mağdurun hareket serbestliği incelenirken müşterilere nasıl ve hangi şartlarda müşterilere götürüldüğü önemlidir.

2.2.1.5. Nihai Karar

Yukarıda anahtar sorulara verilecek yanıtlar, kişinin insan ticareti mağduru olup olmadığına ilişkin değerlendirmeye yardımcı olacaktır. Ancak, bazı durumlarda kolluk güçleri ile görüşmeyi reddeden mağdurlar hakkında ne yapılacağı belirsizlik yaratmaktadır.

Bu nedenle, detaylı mülakatı yapılan yabancıların insan ticareti mağduru olduklarına dair nihai kararın verilmesi için zaman zaman İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV) gibi Sivil Toplum Kuruluşlarının desteğine ihtiyaç duyulabilmektedir. Örneğin, kolluk görevlilerimizle görüşmeyen ve insan ticaretine konu edilmesiyle ilgili ayrıntılı bilgi vermeyen; ancak, insan ticaretine konu edildiği belirlenen bir mağdur, barınma evindeki rehabilitasyonu sırasında tacirlerle ilgili ayrıntılı ifade vermeyi kabul etmiştir.

İllerde mağdurların tespitinde yetersiz kalınması durumunda Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığı ile irtibata geçilerek kişini mağdur olup olmadığı tespiti çalışılmaktadır.

2.2.1.6. Gönüllü Fuhuş İşçisi ve İnsan Ticareti Mağduru Ayrımı

Bireysel ve gönüllü olarak fuhuş sektöründe çalışan kişileri insan ticareti kapsamında değerlendirmek yanlıştır. Bunun en güzel fuhuş işçisi tespiti örneği sınır dışı edilen bir kişinin Türkiye dışında pasaport bilgilerini değiştirerek yeni pasaportla Türkiye'ye girişi ve ilgili görevlilerimizce ikinci kez gönüllü fuhuş sektöründe çalıştığının tespiti ile sınır dışı işleminin yapılmasıdır. Fuhuş işçiliği günümüzde maalesef rant grupları için oldukça karlı bir işidir. Evvelce belirttiğimiz gibi ülkelerinde daha çok ekonomik anlamda bunalan kimseler hedef ülkelerde bedenlerini satarak para kazanabilmektedir. Ancak unutulmaması gereken konu fuhuş işçisi yaptığı işi gönüllü ve para kazanmak amacı ile yapmaktadır. Fakat insan ticareti mağduru kandırılarak ya da tehditle getirilmiştir. Kendi gelmiş olsa bile o ülkede kandırılmıştır. Sonuç itibari ile fiilin gerçekleşmesini istememektedir. Bir diğer özellik ise mağdurun fuhuş işçisi gibi ekonomik özgürlüğü bulunmamaktadır. Ortak nokta olarak ise ikisinde de müşteri temin eden bir tacirin söz konusu olmasıdır.

Fuhuş işçisinin kısmi özgürlükleri bulunmaktadır. Ancak insan ticareti mağduru taciri ne isterse onu yapmaya mecburdur. Örneğin insan ticaretinde mağdura gebelik ile ilgili doğum kontrol hapları verilir. Kimi müşteriler kondom kullanmaksızın ilişkiye girmek istediklerinden ve tacirde mağdurun hamile kalmasıyla geliri tamamen kesileceğinden tacir tarafından mağdura ilaç ve iğne gibi tıbbi müdahaleler

yapılabilmektedir. Bu aşamada mağdurun direnç göstermemesi içinde “ilaçların senin hastalanmaman için” şeklinde söylemlerde bulunmaktadır. Tacir ayrıca mağduru daha fazla sömürebilmek için adet geciktirici (anti-regl) ilaçlar vermektedir. Ancak acımasızlığın göstergesi olarak regl döneminde satılan kurbanlar bulmak mümkündür.

İnsan ticareti mağdurunu ayıran özelliklerden bir tanesi de günde on sekiz saate varan çalışma süreleridir. Mağdurun elinde olmadan, yüksek gelir beklentisi ile mağdur sürekli olarak çalıştırılmaktadır.

Mağdur genelde yaşadığı ülkeye yabancı olduğundan, dilini de tam olarak konuşamadığından bulunduğu yeri tam olarak tarif edemez. Ancak etrafta gördüğü binalardan, alışveriş merkezi, okul gibi yerlerden yer tarifi yapabilirler.

Hem fuhuş işçisinde hem insan ticareti mağdurunda cinsel ilişki için kullanılacak olan yer otel, kendi veya müşterinin ikameti, araç vb. olabilmektedir. Genelde insan ticareti mağdurları buldukları yerde sömürü gerçekleştirilmeyecek ise, ya tacirin aracı vasıtası zorla müşteriye götürülmekte ya da anlaşmalı ticari taksiler vasıtası müşteriye gönderilmektedir.

Fuhuş işçisi genelde ilişki neticesini parasını müşteriden kendisi almaktadır. Aldığı paradan müşteri temin eden kişiye de payını kendi vermektedir. Paranın müşteri temin eden tarafından alındığı durumlarda ise fuhuş işçisi payını müşteri temin edenden almaktadır. Ancak insan ticareti mağduru müşteriden elde edilen paradan genelde para alamaz. Tacire olan borçlarına sayılır. Para verilecek ise de doğrudan verilmez paralar tacirde birikir. Tacirde mağduru tehdit aracı olarak bu paraları kullanır. Zaten insan ticareti mağdurunun bu alışverişte rasyonel bir rızasından da söz edilemez.

Fuhuş işçileri ile insan ticareti mağduru olanları birbirinden ayırma noktasında üzerinde durulmaması gereken bir diğer konu da mağdurun kaçma imkanının hiç olup olmadığı? Oldu ise neden kaçmadığı? 155, 156, 157 gibi acil yardım hatlarını bilip bilmediği? Kullanıp kullanmadığıdır? Bu sorulara alınacak cevaplar da mağdurun tespitinde önem taşımaktadır.

Bir kişinin insan ticareti mağduru mu? Yoksa fuhuş işçisi mi? olduğunun tam olarak tespiti çok önem taşımaktadır. Zira ülkemizde fuhuş işçisi olarak çalışan yabancılara çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Fuhuş işçisi olarak yakalananlar insan ticareti mağdurlarının sahip oldukları haklardan yararlanmak, kısıtlamalardan, cezalardan da

kurtulmak için kendilerini insan ticareti mağduru gibi göstermeye çalıştıkları bilinmektedir.¹⁵⁷ İnsan ticareti mağduru olup olmadığının tespiti için öncelikli olarak dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Kişinin vücudun da darp, cebir, yara, yırtık izi mevcut mu?
2. Şahsın üzerinden çıkan para miktarı?
3. Şahsın üzerinden çıkan ilaçlar?
4. Şahsın pasaportunun üzerinde olup olmadığı? Yoksa nerde olduğu?
5. Şahsın Türkiye’de bulunduğu sürece alışveriş yapıp yapmadığı? Yaptı ise kimlerle hangi mağazadan neler aldığı?
6. Üzerinden cep telefonu çıkıp çıkmadığı? Çıktı ise bu numaradan yapılan sesli ve yazılı görüşmelerin kimler ile olduğu?
7. Şahsın tacirin/müşteri bulan kişinin elinden kaçıp kurtulma şansının olup olmadığı? Oldu ise deneyip denemediği?
8. Daha önce ülkemize kaç defa giriş çıkış yaptığı?
9. Polisle veya kolluk kuvvetleri ile ilk karşılaşmasındaki psikolojik durumu?

Bu hususlara dikkat edilerek gerçek mağdurun ortaya çıkarılması mümkün olacaktır.

Ayrıca gönüllü fuhuş işçileri ile insan ticareti mağdurlarının uygulanan işlemler yönünden farkları ise aşağıda belirtilmiştir:

Gönüllü fuhuş işçisi yabancı;

1. Fuhuş yapmaktan ve gayri meşru geçimden dolayı sınır dışı edilir.
2. Ülkeye giriş yapması yasaklanır ve süreli tahdit konur.
3. Fuhuş yapmaktan tescil edilir.
4. Vize ihlalinde cezalandırılır(harç, tahdit)

İnsan ticareti mağduru ise;

1. Sınır dışı edilmez,¹⁵⁸

¹⁵⁷ Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan mülakatlar sonucu öğrenilmiştir.

2. Ülkeye giriş yasağı konmaz,¹⁵⁹
3. Tescil edilmez,
4. Vize ihlali göz önüne alınmaz,¹⁶⁰
5. İsteğe bağlı 6 ay insani vize verilebilir,¹⁶¹
6. Ülkesine çıkışına kadar konaklama, sağlık vb. ihtiyaçları karşılanır,¹⁶²
7. Psikolojik ve hukuki yardımda bulunulur.

2.2.2. İnsan Ticareti Mağdurlarının Barınma Evlerine ve Ülkelerine Sevkleri

İnsan ticareti ile mücadelenin mağdurlar açısından en önemli ayağı; mağdurların ülkemizde uygun şartlarda barındırılması ve kendi ülkesinde topluma yeniden kazandırılmalarıdır.

Bu çerçevede, uluslararası alandaki model uygulamalara paralel olarak Bakanlığımız birimlerinden Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının insan ticareti ile mücadele bağlamında, ülkemizde mağdurların korunmasına yönelik çalışmalarda bulunan sivil toplum örgütlerinden İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı ile işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

Söz konusu protokoller kapsamında, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi ile İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı işbirliği ile insan ticareti mağdurları için İstanbul'da bir sığınma evi, Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Kadın Dayanışma Vakfı işbirliği ile Ankara'da bir sığınma evi kurularak faaliyete geçirilmiştir.

Bu kapsamda, kolluk kuvveti tarafından insan ticareti mağduru olarak tanımlanan yabancılar memur refakatinde barınma evi bulunan İl Yabancılar Şube Müdürlüğü irtibat görevlisi ile koordine kurularak, o ilin Yabancılar Şube Müdürlüğüne teslim edilmektedir.

¹⁵⁸ 27 Ekim 2006 Tarih ve 74 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi

¹⁵⁹ 27 Ekim 2006 Tarih ve 74 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi

¹⁶⁰ 27 Ekim 2006 Tarih ve 74 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi

¹⁶¹ 27 Ekim 2006 Tarih ve 74 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi

¹⁶² 05.12.2003 tarih ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 02.01.2004 tarih ve 25334 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Barınma evinin bulunduğu yerin deşifre olmaması amacıyla yapılan bu uygulama çerçevesinde barınma evine sevk doğrudan söz konusu il irtibat görevlisi tarafından gerçekleştirilmektedir. İnsan ticareti mağdurlarının İstanbul Barınma evine sevkleri 13 Eylül 2005 tarih ve 163347 sayılı genelge doğrultusunda, Ankara'daki Barınma evine sevkleri ise 25 Kasım 2006 tarih ve 197559 sayılı genelge doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'de kalmayı kabul etmeyen ülkesine dönmek isteyen yabancıların 21 Kasım 2004 tarih ve 207646 sayılı genelge ile bildirilen bir program dâhilinde güvenli ulaşım araçlarıyla ve ülkemizden ülkesine hareket edeceği noktaya kadar memur refakatinde, ülkemizde insan ticareti olayından dolayı ihlal ettiği vize süresinden dolayı karşılaşılabileceği harç ve cezalardan muaf tutularak dönüşleri sağlanmaktadır.

Güvenli ve gönüllü dönüş programında en önemli aşama, kaynak ülke makamlarının mağdurun dönüş tarihi ve mağdurun konu olduğu insan ticareti olayı ile ilgili harekete geçirilmesidir. Bu çerçevede, kaynak ülke makamlarının mevcut işbirliği protokolleriyle belirlenen irtibat noktaları mağdurun kaynak ülkedeki soruşturmalarına dâhil edilmesi için bilgilendirilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Fuhuş amaçlı insan ticareti, uluslararası toplumu ilgilendiren çok boyutlu bir sorundur. İnsan ticareti suçunun da tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir. Çalışmamızda insan ticareti ile mücadele eden polisin yasal mevzuat çerçevesindeki görev ve sorumlulukları teker teker incelenmiştir. Ortaya çıkan sonuç şudur ki gerek adli makamlara nezdinde suçun ispatı ve faillerin cezalandırılması gerekse de mağdurların kurtarılması ve güvenli bir şekilde ülkelerine dönmelerinin sağlanmasındaki başarı polisin görevi esnasındaki hassasiyetine bağlıdır.

Fuhuş amaçlı insan ticaretinin en aza indirilmesi hedefi ile yapılması gereken mücadele de yaşanan sorunlar çok çeşitlidir. Bunlar suçun organize olarak işlenmesi, uluslararası boyutunun olması, mağdurların çoğu zaman yabancı olması, ispatının zor olması, mağdurların ifade vermektan çekinmesi, hukuki sorunların olması gibi çoğaltılabilecek nedenler ile mücadele noktasında aksaklıklar yaşanmaktadır. Bunlarda göstermektedir ki sadece polisiye tedbirler ile sorunun çözümü mümkün değildir. Yukarda da üzerinde durulduğu üzere sosyal ve ekonomik politikalar ile öncelikli olarak bir insan hakları ihlalini doğuran etkenlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Yaptığımız tüm değerlendirmeler ve incelemeler ışığında özelde polisin genel olarak da kolluğun insan ticareti suçu ile daha etkin bir mücadele verilebilmesi açısından yaşanan sorunlar ve çözümüne yönelik yapılması gerekenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin yerleri görev süresince zaman zaman değişmektedir. Bu nedenle personel dağıtımında illerdeki insan ticareti eğitimi almış personel ve bu alanda uzman niteliği kazanmış personelin dağılımı planlı olarak yapılmalıdır. Ayrıca verilen hizmet içi eğitimler daha çok sayıda memura yayılmalıdır.

2. Hizmet içi/dışı eğitimler sürekli olmalı ve insan ticaretiyle mücadelenin ilerlemeci yapısı ve uluslararası olarak geliştirilen yeni belgeler ışığında eğitim programları güncellenmelidir. Eğitim modüllerinde standardizasyon temin edilmelidir. Yani farklı birimlerin sunduğu eğitim içerikleri birbirileri ile tutarlı ve aynı içerikte olmalıdır.

3. İnsan ticaretine konu olmuş bütün kişileri korumak üzere çok profesyonelce davranılmalıdır. Bunun sağlanması mağdurların polise olan inancını kuvvetlendirerek, suçun aydınlatılmasında olumlu etki yapacaktır.

4. Ulusal ve uluslararası aktörler yalnız toplantı ve konferanslar değil uygulamada mağdurlara yardım içinde finans sağlamaya teşvik edilmelidir. Bu hizmetlerin finansmanının sürekliliği için sürdürülebilir bir çözüm geliştirilmelidir.

5. Aynı mağdurun farklı kimlik altında tekrar sömürülmesini önlemek için risk altındaki mağdurların ülkelerine geri gönderilmeleri dışında da çözümler üretilmelidir.

6. Kanunlar, yönetmelikler ve hizmetler birbirleri ile uyumlu hale getirilerek, uygulamada karışıklıklar yaşanmaması için kanuni metinlerinde suçun tanımı çok iyi yapılmalıdır.

7. Mağdurların mahkeme sürecine katılımı sağlanarak, tacirler hakkında şikâyet hakkını kullanabilmesine imkân sağlanmalıdır.

8. Koruma ve tazminat konusunda mevzuat geliştirilmelidir.

9. Güvenlik güçlerinin mağdur saptama konusundaki kapasitesi geliştirilmeli, yabancı seks işçilerine yönelik operasyonlarda insan ticareti mağdurlarının bir kez daha mağdur edilmeleri önlenmelidir.

10. Ülkeye giriş kapılarına kurulacak olan parmak izi tanıma sistemleri vasıtası ile giriş ve çıkışlar daha güvenli hale getirilmelidir.

11. Cinsel hizmet satın almak suç haline getirilerek fuhuş amaçlı insan ticaretine olan talebin artmasının engellenmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde talebin sürekli yüksek olduğu bölgede arzın ortadan kalkmasını beklemek mümkün değildir.

12. İnsan ticaretinin sınırlar ötesi boyutu, karmaşık nedenleri, suçun tüm yönlerinin anlaşılması noktasında algılama eksiklikleri, yerel anlamda yasal boşluklar ve uluslararası boyutta işbirliği eksiklikleri, suçla mücadele etmeyi zorlaştıran nedenler olarak karşımıza çıktığından, akademik anlamda çalışmalar yapılarak, düzenlenen sempozyumlar ile kolluk kuvvetlerinin bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

13. Birçok hükümet bu suçu insanlık suçu olarak görmemekte, suçun içerisindeki insan hakları ihlallerini ayırt edememektedir. Dünya genelinde bu suçun bir göç problemi olarak algılanması ya da insan ticareti ile mücadelenin herhangi bir organize

suçmuş gibi değerlendirerek, fuhuşla ilgili suçlar kapsamında mücadele politikaları geliştirilmesinin önüne geçilmelidir.

14. Suçun mağdurları, kurban olarak değil, genellikle suçlu olarak değerlendirilmektedir. Buldukları ülkedeki yasa dışı konumları ve fuhuş gibi illegal çalışmaları göz önüne alınarak, kurbanlara suçlu muamelesi yapılmaktadır. Suçlu muamelesi yapılan kurbanların, bu yaklaşım nedeniyle insan tacirlerinin kendilerine ve ailelerine zarar verecekleri endişesiyle, suç ve bu suçun failleri ile ilgili, devletlerle işbirliği yapmamaları engellenmelidir.

15. Özellikle kaynak ülkelerde bu suçla mücadele eden kuruluşlarca, bu suçun toplum tarafından tam anlamıyla bilinmesi için kampanyalar düzenlemelidir. İnsan tacirlerinin muhtemel kurbanlarını bilgilendirmek, durumu etraflıca ortaya koymak, tacirlerin suiistimal edecek kurban teminini zorlaştıracaktır. Düzenlenecek kampanyalarda, yasal göç imkânları, ülkelerdeki yasal iş imkânları, bu işlerden elde edilebilecek muhtemel gelirler işlenerek, suç organizasyonlarının vaatlerinin abartılı yanları ortaya konmalıdır. Özellikle, fuhuş sektörünün içerisinde bulunan kişilerin karşılaştıkları sorunlar ve kendilerini bekleyen AIDS gibi bulaşıcı hastalıklar, kampanyalarda sıklıkla işlenmeli, bir anlamda suç oluşmadan önlenmeye çalışılmalıdır.

16. İnsan ticaretinin temel sebepleri yok edilmeye çalışılmalıdır. Fakirliğin ortadan kaldırılmasına, kadınların ve azınlıkların uğradıkları ayrımcılıkla mücadeleye yönelik planlar yapılmalıdır. Kadınların en az erkekler kadar, iş ve eğitim fırsatlarından yararlanmaları sağlanmalıdır. Kadınlar özel ve genel karar mekanizmalarına dâhil edilmelidirler. Kadın ve çocukların uğradıkları şiddet ağır şekilde cezalandırılarak, kişilerin kendi topraklarında rahat yaşam imkânı bulmaları sağlanmalıdır. İnsan ticaretinin kurbanlarının genelini oluşturan kadın ve çocukların, yerel ve uluslararası çalışmalarla, buldukları ülkelerdeki statüleri geliştirilebilirse, suç organizasyonlarının suiistimal edecek kurban bulmaları güçleşecektir.

17. İnsan ticareti ile mücadelenin etkin olarak yapılabilmesi, bu suçun kurbanı olan kişilerin, resmi görevlilerle işbirliği yapmalarına bağlıdır. Ancak devletlerin bu suçun mağduru olan kişileri suçlu olarak kabul etmeleri ve bu kişileri soruşturma neticesinde hemen sınır dışı etmeleri, kurbanların işbirliği yapmalarını engellemektedir. Yapılacak mücadelede yöntem ne olursa olsun, kurbanların insan haklarına dikkat edilmesi, öncelikli konu olmalıdır. Kurbanların suçun mağduru olarak değerlendirilmeleri ve bu kişilere yapılacak insanca muamelenin artması, suç faillerine karşı kurbanların iş birliği

yapmalarını kolaylaştıracaktır. Ayrıca bu kişilerin devlet eliyle bir takım hizmetlerden faydalanması, tıbbi ve psikolojik yardım verilmesi ve sınır dışı edilecekse bile, kontrollü bir sınır dışı işlemi yürütülmesi, bu kişilerin yeniden insan tacirlerinin eline dışmelerini engelleyecektir. Kişiye yasal ikamet izni verilmesi, kişinin bir takım hizmetlerden ve yardımlardan faydalanmasının ön koşuludur. Bazı ülkeler bu oturum iznini ve buna bağlı bazı insani hizmetlerden yararlanmayı, kurbanın insan tacirleri aleyhine açılan soruştırmada iş birliği yapıp yapmamasına bağlamışlardır. Kişi işbirliğine yanaşmazsa sınır dışı edilmektedir.

18. Kadın sığınma evlerinin sayıları hızla arttırılmalıdır.

19. Ülkeler, taklidi zor seyahat ve vize belgeleri geliştirmek zorundadır. Yine bu belgeleri kontrol noktalarında görev yapan resmi görevlilerin, sahtecilik konusunda iyi eğitim almaları, mücadelede etkinliği artırıcı bir unsurdur.

20. Suçlularla mücadele ederken, belki de en dikkat edilmesi gereken konu, suça bulaşmış resmi görevlilerin varlığıdır. Birçok sivil toplum örgütüne göre, resmi görevliler arasında yozlaşma veya bozulma olmadan, insan ticareti suçu olmaz ve yayılamaz. Bu nedenle suça bulaşan kamu görevlilerinin de tespit edilip cezalandırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Abadinsky, Howard (2000), **Organized Crime**, 6th Edition., Belmont: Watsworth.

Arslan, Çetin ve diğerleri (2006), **Türkiye’de İnsan Ticareti İle Mücadelede Yasa Uygulama İle İlgili Stratejik Bir Yaklaşım**, IOM, Ankara.

_____ (2002), “Memura Aktif Mukavemet Suçu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 51 (2), 35-78.

_____ (2003), “Göçmen Kaçakçılığı Suçları (TCK m.201/a)”, **Yargıtay Dergisi**, 29 (32), 113-145.

_____ (2004), “İnsan Ticareti Suçu TCK madde 201/b”, **AUHF Dergisi**, 53 (4), 19-83.

Ay, Kadir ve Mehmet Özcan (2007), **Türkiye Cumhuriyeti Hukukunda Boşluk Analizi “Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti**, Ankara: IOM Projesi.

Aykin, Hasan (2007), “Aklama Suçu - Öncül Suç İlişkisi”, **Yaklaşım Dergisi**, 183, 1-9.

Bahar, Halil İbrahim (2009), **Sosyoloji**, Ankara: Usak Yayınları.

Bolat, Gürbüz (2005), **Dünya’da ve Türkiye’de İnsan Ticareti Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Bozkurt, Gülnihal (1990), “Köle Ticaretinin Sona Erdirilmesi Konusunda Osmanlı Devletinin Taraf Olduğu İki Devletlerarası Anlaşma”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, 1, 45-77.

Cinsel Eğitim, Tedavi Ve Araştırma Derneği 7. Bilgilendirme Dosyası Basın Bülteni (2007) **Seks Ticareti Dosyası**, İstanbul.

Claude, Kajsas (2010), **Cinsel Hizmet Satın Alanlar: İsveç Örneği**, Targient The Sexbuyer.

Değirmenci, Olgun (2006), “Mukayeseli Hukukta Ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, **TBB Dergisi**, 67, 57-96.

Demir, Oğuzhan Ömer ve ERDAL Hakan (2010), “Yasadışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılmasını Sorunu Ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 12 (29), 29-54.

Demirbaş, Cevdet (2005), “Osmanlı İmparatorluğundan Günümüze Polis Teşkilatı”, **Polis Dergisi**, S:43.

Dinler, Veysel (2009), “Fuhuş Yaptırmak Amacıyla İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi Ve Mağdurları (Isparta Örneği)”, (189-215),
http://www.veyseldinler.com/yazimaraclari/my_documents/my_files/%C4%B0nsan_Ticareti__Isparta_.pdf (23.01.2011).

EGM Asayiş Daire Başkanlığı http://www.asayis.pol.tr/asayis_insanticareti_yontem.asp (18.02.2010).

Ekinci, Ekrem Buğra (1995), “Tarihimizde Kölelik”,
<http://www.ekrembugraekinci.com/pdfs/TarihimizdeKolelik.pdf> (01.12.2011).

Emniyet Genel Müdürlüğü İnsan Ticareti ile Mücadele Rehberi (2007).

Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığına ait 14 Ocak 2011 tarihli istatistik verileri.

Erdal, Hakan (2008), “Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti Ve Türkiye Örneği”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 10 (2), 79-90.

Erem, Faruk (1968), “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, **Ankara Üniversitesi Dergisi**, 25 (1), 11-33.

Ergül, Ergin (2005) **Kara Ekonomi ve Aklama Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları.

Eweh, Vera Jie, (2006), **Human Trafficking and Child Labor in Africa**, The European University.

Fırat, Ahmet, “Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti”, <http://www.sucveceza.org/index.php/component/content/article/45-makaleler/94-gocmen-kacakciligi> (20.02.2011).

Hafizoğullari Zeki, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Fail”, <http://www.abchukuk.com/makale/makale308.html> (19.03.2011).

Hakeri, Hakan (2003), **Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları**, Diyarbakır Avrupa Birliği Uyum Yasaları Sempozyumu Bildirisi.,

Hughes, Dona, “The Natasha Trade” - the Transnational Shadow Market of Trafficking in Women”, <http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/natasha.htm> (28.04.2011).

İçel, Kayıhan (2007), “Ceza Hukukunda Temel Kusurluluk Şekli: Kast,” **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 6 (12), 61-70.

Jahic, Gamla ve KARAN, Ulaş (2006), “Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar”, **TBB Dergisi**, 97-110.

Kangal, Zeynel (2011), “Ceza Hukukunda Varsayılan Rıza”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 15 (4), 223-251.

Kapitalist Küreselleşme Ve Kadın Emeği <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr/pdf/343.pdf> (05.02.2011).

Karagülmez, Ali (2004), “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Suça Teşebbüs Konusunun İncelenmesi”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 6 (4), 45-70.

Kızılsümer, Deniz (2007), “İnsan Ticaretinde Mücadele: Uluslararası Belgeler Ve Türkiye'nin Çabaları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 62 (1), 113-145.

Koca, Mahmut (2003), “İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu”, **AUHF Dergisi**, 52 (2), 141-172.

Kocasakal, Ümit (2003), İnsan Ticareti Suçu (TCK 201/b)”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, (2).

Koç, Yıldırım (1999), “Türkiye’de Yabancı Kaçak İşçilik”, **TÜRK-İŞ Eğitim Yay.**, No.26, <http://www.yildirimkoc.com.tr/usrfile/1322245267b.pdf> (19.12.2011).

Küçüktaşdemir, Özgür (2011), **Ceza Hukukunda Maddi Manevi Cebir**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Önen, Ayşe (2005), **Önemli Bir İnsan Hakları İhlali Olan İnsan Ticaretinin Tanımı**, İstanbul: Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı Yayınları.

Özar, Süleyman (2010), “Türk Ceza Hukukunda Zamanaşımı”, **Adalet Dergisi**, (37), 182-197.

Özcan, Mehmet ve Arıcan, Mehmet (2008), “AB Ceza Adalet Sisteminde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti”, **Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi**, 4 (15), 1-37.

Özerdoğan, Nebahat ve Sayiner, Deniz (2006), **Kadın ve Fuhuş Olgusu**, Doğu Akdeniz Üniversitesi İkinci Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansı.

Özerkmen, Necmettin ve Kâhya, Yavuz (2008), “Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşerilik İlişkilerinin Rolü”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 10 (4), 15-42

Öztürk, Fahriye ve Ardor, Hakan Naim (2007), “Suç Sanayiinin Bir Alanı İnsan Ticareti: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, Ankara:Gazi Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 18 (62)., 79-102.

Renk, Bersu ve Demir, Oğuzhan Ömer (2011), “İnsan Ticareti Ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 13 (1), 51-75.

Serbes, Mustafa Kemal (2009), “Tirendi Hızla Yükselen Suç Ekonomisinde Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti: Türkiye Örneği”, **Uluslararası Davraz Kongresi Bildirisi**, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2744-2760.

Sever, Hanifi ve Arslan, Salih (2008), “Modern Bir Kölelik Olarak İnsan Ticareti”, **Çağın Polisi Dergisi**, 79.

_____ (2008), **İnsan Borsası**, Ankara: Adalet Yayınları,

Şafak, Ali ve Şafak, Ahmet (2003), **Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı**, 8.Baskı, Ankara: Selim Kitabevi.

_____ (2005), **Ceza Muhakemesi Hukuku ve Polis**, 6. Baskı, Ankara: Roma Yayınları.

Taşkın, Âlim (1991), “Tüzel Kişilerin Kişilik Haklarının Korunması”, **AÜHF Dergisi**, 42 (1), 1-4.

Tezcan, Durmuş ve Erdem, Mustafa Ruhan (2007), **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi

Tosun, Leman (2003), İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları, **Adalet Dergisi**, 16.

U.S. Department of State Trafficking in Persons Report (2010)
<http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2010/index.htm> (28.04.2011).

UN.GIFT Progress Report (2009), <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/index.html?ref=menuside> (27.4.2011).

Vural, Devrim Gül (2007), **Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaşar, Yılmaz (2005), **Polis Meslek Hukuku**, Ankara: Başkent Yayınevi.

Yenidünya, Caner (2009), “İnsan Ticareti–Olgunun Tanımı”, **Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı**, 2. Baskı içinde (21-51), Ankara: Adalet Bakanlığı Yayınları.

Yenidünya, Caner (2009), “Türk Ceza Kanununda İnsan Ticareti Suçu”, **Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı**, 2.Baskı içinde (88-130), Ankara: Adalet Bakanlığı Yayınları.

Yenidünya, Caner ve Arslan, Çetin (2009), “İnsan Ticaretine İlişkin Uluslararası Düzenlemeler”, **Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı**, 2. Baskı içinde (66-88), Ankara: Adalet Bakanlığı Yayınları.

27 Ekim 2006 Tarih ve 74 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (2001), **T. C. Resmi Gazete**, 24607, 8 Aralık 2001.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemeleri'nin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (2004), **T. C. Resmi Gazete**, 25606,7 Ekim 2004,

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (2004), **T. C. Resmi Gazete**, 25611, 12 Ekim 2004.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (2004), **T. C. Resmi Gazete**, 25673, 17 Aralık 2004.

5954 sayılı Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü (1961), **T. C. Resmi Gazete**, 10786, 19 Nisan 1961.

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı, 1984 yılında Yozgat'ta doğdu. İlköğretimini Çorum'da tamamladıktan sonra, 1999 yılında Ankara Polis Kolejinde lise öğrenimine başladı. 2002 yılında Polis Akademisine başlayan araştırmacı, 2006 yılında mezun olarak Komiser Yardımcısı rütbesi ile göreve başladı.

2006 yılında Trabzon Asayiş Şube Müdürlüğünde göreve başlayarak, devamında, Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü ve Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğünde görev yapmıştır. Halen komiser rütbesinde polis yöneticisi olarak görev yapmakta olup evlidir. İyi seviyede İngilizce bilmektedir.